
SZÖVEGÉRTÉS–SZÖVEGALKOTÁS „A”

3. ÉVFOLYAM

ÉN, TE ... MI – II. GYŰJTEMÉNY

1. APU NÁLUNK A MŰSZAKI ZSENI	3
2. LILLA ÉS A CSODARADÍR	20
3. ANYANYELVI TAPASZTALATSZERZÉS LILLA ÉS A CSODARADÍR	34
4. CSALÁS	49
5. ANYANYELVI TAPASZTALATSZERZÉS ANYUKÁM VEZETNI TANUL	66
6. FŐ A VÁLTOZATLANSÁG – CSEREBERE	77
7. ANYANYELVI TAPASZTALATSZERZÉS CSEREBERE	99
8. A MI PADUNK – IRÁNY AFRIKA	105
9. ANYANYELVI TAPASZTALATSZERZÉS A MI PADUNK	124

A kiadvány a Nemzeti Fejlesztési Terv Humánerőforrás-fejlesztési Operatív Program 3.1.1. központi program (Pedagógusok és oktatási szakértők felkészítése a kompetencia alapú képzés és oktatás feladataira) keretében készült.

Szakmai vezetők

Pála Károly szakmai igazgató

Puskás Aurél fejlesztési igazgatóhelyettes

Rápli Györgyi, a programfejlesztési központ vezetője

Szakmai bizottság

Kereszty Zsuzsa, Korányi Margit, dr. Szilágyi Imréné

Fejlesztési programvezető

Fejér Zsolt

Felelős szerkesztő

Nagy Milán

© Andóczy Balogh Éva, Rózsa Vincéné

© Kecskeméthyiné Mezősi Annamária, Komáság Margit

© Educatio Kht., 2006

A kiadvány ingyenes, kizárólag zárt körben, kísérleti-tesztelési céllal használható.
Kereskedelmi forgalomba nem kerülhet. Másolása, terjesztése szigorúan tilos!

Kiadja a sulinova Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht.

1134 Budapest, Váci út 37.

A kiadásért felel: a sulinova ügyvezető igazgatója

Nyomdai munkák: Pátria Nyomda Zrt., 2007

APU NÁLUNK A MŰSZAKI ZSENI

3×45 PERC

KÉSZÍTETTE: RÓZSA VINCÉNÉ
ANDÓCZI BALOGH ÉVA

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA Szövegelemző műveletek alkalmazása: szereplők, helyszín, események megfigyelése, elképzelése, szövegrészletek értelmezése. Szereplők magatartásának értékelése, következtetés cselekedetből tulajdonságokra, tulajdonságokból cselekedetekre.

AJÁNLOTT IDŐKERET 4×45 perc

KOROSZTÁLY 8–9 év

MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK Szociális, környezeti és életviteli kompetenciaterület

A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI

A befogadói magatartás alapozása: saját élmények mozgósítása, véleményalkotásra ösztönzés. Az olvasottak értelmezése.

A tartalomból a lényeges információk kiválasztása.

- **Személyes kompetencia:** önfejlesztő képesség, tudatosság, kudarcűrítés
- **Kognitív kompetencia:** gondolkodási képességek, rendszerező, kombinatív képességek, problémamegoldás és alkotás képessége
- **Szociális kompetencia:** kommunikatív képességek, együttélési képességek, szabálykövetés

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

A TANULÓK ELŐZETES TAPASZTALATAINAK FELIDÉZÉSE

1. a) Játssz el!

TERVEZETT IDŐ: 10 PERC

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A gyerekek szétszórtnan helyezkednek el a teremben. Elmondunk egy eseménysort, amelylyel kapcsolatban a gyerekeknek már vannak tapasztalataik. A szöveggel a tanulók előzetes ismereteit próbáljuk felszínre hozni.

A szöveg alapján beszélgetőkörrel folytatjuk a munkát. *Tanítói kérdések lehetnek:* Kinek milyen gondolatok jutottak eszébe? Voltatok-e már hasonló helyzetben? Stb.

JAVASLAT A TOVÁBBI MEGOLDÁSRA: A gyakorlatot irányíthatják vállalkozó szellemű kisdíákok. Az osztállyal a gyakorlat után megbeszélhetjük, melyik rendező utasításai voltak a legötletesebbek.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: feladatvégzés meghatározott utasítások alapján, saját vélemény kifejezésre juttatása, együttműködés

MÓDSZEREK: dramatikus játék, szituatív beszéd, beszélgetés

ESZKÖZ: motivációs szöveg

(a kiadványban a feladatok nyomtathatóan tördelt változatát mindig a modulok végén közöljük)

I/1/A)

Motivációs szöveg: *Pl. vásárlás egy műszaki boltban, bevásárlóközpontban.* Lassan a bejárati ajtóhoz mentél. Az ajtó automatikusan kinyílt előtted. Beléptél a boltba. Csodálkozva nézted, mennyi érdekes szerkesztő sorakozik a polcokon. A televíziókhöz siettél. Kapkodtad a fejed, mert mindegyiken más filmet játszottak. Az egyik tévé előtt le lehetett ülni. Odaléptél a székhez, és helyet foglaltál. Mellette volt a tévé távkapcsolója. Óvatosan felvetted. Hosszan nézegetted, hogy meg tudd állapítani, hogyan kell kezelni. Megnyomtál egy gombot. A tévé hangja felerősödött annyira, hogy mást nem is lehetett hallani a boltban. Rémületedben felugrottál a székről. Ijedten kerestél azt a gombot, amellyel le lehetne halkítani. A kezed reszketni kezdett. Közben össze-vissza nyomkodtad a gombokat. Egy gombnyomás. A képernyő vibrálni kezdett. Újabb gombnyomás. Most csak csíkok látszottak a képernyőn. Most két gombot nyomtál meg egyszerre. A tévé hangja fülsiketítővé vált. Kimeredt szemmel figyelted, mi történt. A kezed is kinyújtottad már, mert úgy érezted, hogy a kapcsoló jelei hamarabb odaérnek a tévéhez. Érezted, hogy mindenki téged figyel. A nyakad is behúztad szégyenedben. A kezed szinte ráragadt a gombokra. Végre az ujjaid megint megmozdultak. A mutatóujjad belefért abba, ahogy egy újabb gombot megnyomtál. Most elsötétült a képernyő. Csönd lett. Behúzott nyakkal, óvatosan körbenéztél. Megtörölted a homlokod, mert az ijedségtől izzadságcseppek folytak le rajta. Odalépett hozzád egy mosolygós eladó. Kivette a kezedből a kapcsolót. Félelemmel teli szemmel néztél rá. Ő azonban csak mosolygott. Megmutatta, melyik gombbal kell bekapcsolni a tévét. Ezután rátette az ujjadat arra a gombra, amivel a hangerőt lehet szabályozni. Óvatosan lenyomott a székre, és további jó szórakozást kívánt. Hatalmas kő esett le a szívedről.

Megoldás

A gyerekeket biztassuk a véleményformálásra. Nincs egy kizárólagos jó megoldás. A cél a kommunikációs képességek fejlesztése.

1. b) Rendezd, ahogy mondom!

TERVEZETT IDŐ: 15 PERC

TANÍTÓI INSTRUKCIÓ:

1. Egy kartonlapon vagy asztalon építsünk fel egy alakzatot. Ezután adjunk rövid, pontos szóbeli utasításokat a gyerekeknek, hogy ők hogyan rendezzék el saját alakzatukat úgy, hogy a már elkészülthöz hasonlót hozzanak létre (*frontális munka keretében*).

JAVASLAT TOVÁBBI MEGOLDÁSRA PÁROS MUNKA KERETÉBEN: A gyerekek párokban dolgoznak. Az egyikük felépít egy formát, úgy, hogy a társa ne lássa. Ezután elmagyarázza a társának, hogyan rendezze el a különböző formákat úgy, hogy a már elkészült alakzathoz hasonlót hozzon ő is létre. A gyerekek egymásnak csak szóbeli utasítást adhatnak. Az utasítást adó kisgyerek nézheti a társ készülő képét, de nem nyúlhat hozzá, csak szóban segítheti.

2. Beszélgetőkörrel zárjuk a munkát. Kérjük a gyerekeket arra, hogy mondják el érzéseiket, gondolataikat a feladattal kapcsolatban.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: saját vélemény kifejezésre juttatása, együttműködés

MÓDSZEREK: szituatív beszéd, beszélgetés

ESZKÖZÖK: logikai lapok vagy bármilyen – esetleg valamilyen alkalomhoz illő – alakzatok, formák (csillagok, fák, virágok, tárgyak alaklemezai)

Megoldás

A gyerekeket biztassuk a véleményformálásra. Nincs egy kizárólagos jó megoldás. A cél a kommunikációs képességek fejlesztése.

1. c) Használati utasítás

TERVEZETT IDŐ: 15 PERC

TANÍTÓI INSTRUKCIÓ: Előzetes gyűjtőmunka során a gyerekek hozzanak különböző használati útmutatókat (pl. játék, zacskós leves, kávé tasak, teafilter).

A gyerekek párokat alkotnak. Ez lehet szimpátia alapján vagy az egymás mellett ülők alkotnak párokat. (Utóbbi gyorsabb, egyszerűbb megoldás, főleg a páros munkák bevezetésekor.)

- Mindkét gyerek kezébe veszi a használati utasítást. Először magukban némán elolvassák az utasítások szövegét.
- Ezután hangosan felolvassák egymásnak. Figyelik egymás olvasását.

Mindkettőjük felolvasása után értékeljék a felolvasást az *Olvasásértékelő kocka* használatával. A párok felolvasásuk után dobjanak a kockával. Értékeljék a felolvasást abból a szempontból, amit a kocka mutat.

OLVASÁSÉRTÉKELŐ KOCKA

Kartonpapírból készítsen a tanító egy kockát. Az oldalaira írja rá a következőket:

Szöveghűség
Hangsúly
Hanglejtés
Olvasási tempó
Szünettartás
Hangerő

- Az olvasás befejezése után megbeszéljük az esetleges hibákat, javítva elolvassák újra.
- Megbeszéljük, értelmezik a használati útmutatót. Megpróbálják saját szavaikkal elmondani a tartalmát.
- Kérdéseket tesznek fel felváltva az utasítások mondataira.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: olvasástechnika, szövegértelmezés, szóbeli szövegalkotás, együttműködés

MÓDSZEREK: olvasás, megbeszélés, szövegmondás

ESZKÖZ: A gyerekek által hozott használati útmutatók, mindegyikből két egyforma, olvasásértékelő kocka (l. a modul végi mellékletben)

2. Jóslástábla

Előfeltevések, elvárások, hipotézisek megfogalmazása a cím és kulcskifejezések alapján

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: Helyezzük el a táblán, írásvetítőn a *Jóslástáblát!* Kérjük meg a gyerekeket, hogy jósolják meg, a cím elolvasása után ki vagy kik lesznek a szereplők, mi lesz a helyszín, miről fog szólni a történet.

FRONTÁLIS MUNKA ESETÉBEN: A szempontok alá írjuk be a gyerekek jóslatait.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem, kifejeleti jóslatok megfogalmazása, információkezelés, együttműködés

MÓDSZEREK: jóslás, vita

ESZKÖZ: tábla, kréta, jóslástábla (írásvetítőn), csomagolópapír, páros munkánál a párok számának megfelelő darabszámú jóslástábla, A/4-es lapon

1/2.

Megoldás

- Ne minősítsük a gyerekek ötleteit. Nincs jó vagy rossz megoldás.
- *Páros munka esetén:* A párok töltsék ki a jóslástáblázatot (5 perc). Ezután hallgassuk meg a párok jóslatait. A szempontok szerint haladjunk. Hívjuk fel a gyerekek figyelmét arra, hogy figyelmesen hallgassák egymást, és az azonos gondolatokat még egyszer már ne ismételjék meg (10 perc).

K

Jóslataim		
Szereplők	Helyszínek	Események

II. JELENTÉSTEREMTÉS

A SZÖVEGGEL VALÓ ISMERKEDÉS

1. A szöveggel való ismerkedés – Jóslás

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A jóslások meghallgatása után olvassuk fel a történetet. A szöveghallgatáshoz adjuk megfigyelési szempontnak a következő kérdést: *Miben hasonlít és miben tér el a hallott történet az általatok elképzeltéhez képest?*

A történet meghallgatását követően vessük össze a gyerekek által elképzeltet a szövegbeli eseményekkel. A táblára felírt ötleteket vegyük sorba, vizsgáljuk meg, melyik szerepelt valóban a történetben, melyik nem.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: figyelem, koncentráció, hallás utáni szövegértés, összehasonlítás

MÓDSZEREK: tanítói bemutató felolvasás, beszélgetés

ESZKÖZ: szöveg, a táblán lévő előzetes jóslatok

Megoldás

- Az összehasonlítás során ragaszkodjunk a szövegben lévő információk pontos megfogalmazásához.
- Az osztály képességeinek ismeretében arra is lehetőség van, hogy a jól olvasók önállóan olvasnak, míg a lassabban haladók csoportjának a tanító olvassa fel a történetet.

II/1.

Vettünk egy új tévét.

Anyukám olvasta fel a használati útmutatót, apukám pedig nyomkodta a tévén a gombokat.

Anyunak többször fel kellett olvasnia ugyanazt a sort, mert apu nem találta a megfelelő gombot.

Amikor azonban sikerült neki, rázendített:

– Mi lenne veletek nélkülem...? De tényleg! Mi lenne veletek nélkülem...?

A távirányítót több hétig nem adta ki a kezéből. Ha csak a közelébe mentem, rögtön rám szólt:

– Kata, tedd le gyorsan, majd én beállítom a programot.

Így aztán hetekig csak a sportcsatornát nézhettük.

2. Jelöléstábla, széljegyzetek készítése

Szimbolikus jelek használata a szövegben

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A *jelöléstábla* olyan eszköz, mely lehetővé teszi, hogy a tanulók olvasás közben nyomon kövessék saját megértési folyamataikat. Ha a tanulók figyelemmel kísérik saját megértési folyamataikat, az információkat aktívan építik be előzetes ismereteikbe. Az eljárás segítségével a gyerekek figyelme mindvégig fenntartható.

- Az önálló olvasás megkezdése előtt mondjuk el a gyerekeknek a széljegyzet készítésének a lényegét.
- Mutassuk be a használni kívánt szimbolikus jeleket!
- **A csoport:** A lassabb ütemben olvasók vagy olvasástechnikai problémákkal küzdő gyerekek csak a történet első 4 mondatát olvassák és jelölik.
- **B csoport:** A jól olvasó, jó szövegértő képességgel rendelkező tanulók az egész szöveget olvassák el. Használják a megbeszélte jeleket.

Kérjük meg a gyerekeket, hogy mindenki használja a jelöléseket a szöveg margóján! Nem szükséges minden sor végén jelet tenni, ugyanakkor egy sorba több jel is kerülhet, ha ezt szükségesnek látják a gyerekek.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: olvasás, az olvasottakra való tudatos reflektálás: az ismert és újszerű tartalmak megkülönböztetése

MÓDSZEREK: olvasás, jelölés

ESZKÖZ: szöveg

II/2.

K

√	Ezt már tudom, értem. Az olvasottak megegyeznek előzetes ismereteimmel vagy feltételezéseimmel.
?	Kérdésem van! Az olvasottak további kutatásokra vagy kérdésekre ösztönöznek.
*	Eszembe jutott erről valami. Az olvasottakról kiegészítő információ jutott eszembe.

Megoldás

- A jelöléstáblát minden kisgyerek füzetébe ragaszthatja, és az osztályteremben is kifüggeszthetjük, megkönnyítve a szimbolikus jelek felidézését.
- Elkészíthetjük kártyákon is. Szó- és kifejezés-magyarzatoknál a gyerekeknek csak fel kell emelniük a kártyát vagy ki kell rakniuk maguk elé. A tanító így gyorsan fel tudja mérni, melyik kisgyerek milyen megértési problémával küzd, illetve többletinformációval rendelkezik.

III. REFLEKTÁLÁS

A TANULTAK ELMÉLYÍTÉSE, ALKALMAZÁSA

1. A jelölt szavak, kifejezések megbeszélése, értelmezése

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A szöveg elolvasása és egyéni értelmezése után az *A csoport* tanítói segítséggel, a *B csoport* tagjai pedig pármunkában beszéljék meg a bejelölt részeket:

- először a kérdőjellel jelölt részeket beszéljék meg, és igyekezzenek megválaszolni, megbeszélni a felvetett problémákat;
- amelyik kérdést nem tudják megválaszolni, ott karikázzák be a kérdőjelet;
- ezután foglalkozzanak a többi jelzéssel;
- végül frontális munkaformában beszéljék meg a meg nem válaszolt kérdésekre a bekarikázott jelekkel kapcsolatos válaszokat.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: olvasás, az olvasottakra való tudatos reflektálás, kérdezés, magyarázat

MÓDSZEREK: megbeszélés

ESZKÖZ: szöveg

IV. RÁHANGOLÓDÁS

A TANULÓK ELŐZETES TAPASZTALATAINAK FELIDÉZÉSE

1. Más nézőpontból

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI FELADATOK, INSTRUKCIÓK: A gyerekek feladata az lesz, hogy meséljék el a történetet más szereplő nézőpontjából. Mindenki ön maga választhatja ki azt a szereplőt, akinek a történetét el akarja mesélni. Pár perc gondolkodási idő után kezdődjön a történetmondás.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: a történet elmesélése más szereplő nézőpontjából; értékelés indoklással

MÓDSZEREK: történetmondás

V. JELENTÉSTEREMTÉS

A SZÖVEGGEL VALÓ ISMERKEDÉS

1. A szereplők

TERVEZETT IDŐ: 25 perc

TANÍTÓI FELADATOK, INSTRUKCIÓK:

A FELADAT MENETE – FELADATSZERVEZÉS:

1. Helyezzünk el az osztályterem három sarkában egy-egy csomagolópapírt. Egyre írjuk fel, hogy anya, egy másikra azt, hogy apa, a harmadikra pedig Kata nevét. Valamennyi szereplő nevét más-más színnel tüntessük fel.

2. Készítsünk az osztálylétszámnak megfelelő mennyiségű kártyát. Ezeket osszuk három csoportra a szereplők számának megfelelően. A három szereplőre vonatkozó állításokat írjuk fel egy-egy kártyára úgy, hogy valamennyi kártyára csak egy állítás kerüljön. A könnyebb ellenőrzés végett szereplőnként eltérő színnel jelölhetjük a különböző szereplőkre vonatkozó kártyákat. (Pl. az anyára vonatkozó állításokat piros színnel, az apára vonatkozó állításokat kék színnel, a Katára vonatkozó állításokat zöld színnel.)

3. A fennmaradó lapokat hagyjuk üresen. Ez azért szükséges, mert ha csak a szöveg által közölt állításokat gyűjtjük össze, nem jut minden diákunknak kártya, ezért adjunk lehetőséget arra, hogy a szereplők jellemzésében szerepet kapjon a gyerekek elképzelése is. Lesznek olyan kártyák, amelyre az adott szereplő elképzelt tulajdonságait írhatják fel a gyerekek (pl. elképzelt foglalkozás, hajszín, hobbi, testalkat, szemszín, kedvenc étel, kedvenc TV-műsor stb.).

4. *Ez a feladat az osztályt három részre fogja osztani.* Úgy tudjuk arányosan három csoportba sorolni a gyerekeket, hogy színnel jelöljük, kire vonatkozik a szövegből megszerzett vagy az egyénileg elképzelt információ. Ha huszonhét fős az osztályunk, akkor kilenc piros, kilenc kék és kilenc zöld kártyára lesz szükségünk.

Mind a piros, mind a kék, mind pedig a zöld színű kártyák között lesz olyan, amelyen a szöveg alapján lesz feltüntetve a szereplőre vonatkozó állítás, és lesz olyan, amelyiket saját elképzelés alapján ki kell egészíteni.

5. A *szókártyákat* osszuk ki a *szövegértésben kevésbé jártas* gyerekeknek. Az a feladatuk, hogy eldöntsék, melyik szereplőre vonatkozik az állítás. Kérjük őket arra, hogy ragasszák fel a náluk lévő kártyát annak a szereplőnek a poszterére, akire vonatkozik az állítás.

6. Az *üres kártyákat* a *jobb szövegértési képességekkel* rendelkező diákoknak adjuk. Kérjük őket arra, hogy az adott szereplőkről írjanak egy-egy elképzelt tulajdonságot a kártyára (pl. hajszín, testalkat, szemszín). Ezután ők is ragasszák fel a poszterre saját kártyájukat.

7. Segítsük a gyerekeket úgy, hogy egy szókártyát és egy üreset húzunk, és megmutatjuk a használatukat.

Amikor minden kártya a helyére került, beszéljük meg a gyerekekkel, hogy az önállóan megfogalmazott tulajdonságok valóban illenek-e a szereplőkre.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: rendszerezés, jellemzés, cselekvések és szereplők összekapcsolása

MÓDSZEREK: poszterkészítés, megbeszélés

ESZKÖZ: gyurma ragasztó, csomagolópapír, filctoll, az osztály létszámának megfelelő számú háromszínű kártya

V/1.**ÁLLÍTÁSOK KÁRTYÁKON**

nem találta a gombot, felolvasta az útmutatót, nyomkodta, beállította, többször fel kellett olvasnia ugyanazt a sort, rázendített, sikerült, nem adta ki a kezéből, csak a sportcsatornát nézhetette, új televíziót vásárolt a családja, nő, családanya, nyomkodta a tévén a gombokat, nem találta a megfelelő gombot, azt kérdezte: mi lenne veletek nélkülem?, a távirányítót több hétig nem adta ki a kezéből, ha közelébe mentem a távirányítónak, többször rám szólt, ha közelébe ment a távirányítónak, rögtön rászólt

Megoldás

Anya: új televíziót vásárolt a családja, olvasta a használati útmutatót, többször fel kellett olvasnia ugyanazt a sort, nő, családanya

Apa: új televíziót vásárolt a családja, nyomkodta a tévén a gombokat, nem találta a megfelelő gombot, azt kérdezte: mi lenne veletek nélkülem?, a távirányítót több hétig nem adta ki a kezéből, ha közelébe mentem a távirányítónak, többször rám szólt

Kata: ha közelébe ment a távirányítónak, rögtön rászóltak, új televíziót vásárolt a családja

VI. REFLEKTÁLÁS**A TANULTAK ELMÉLYÍTÉSE, ALKALMAZÁSA****1. Játsszunk!**

TERVEZETT IDŐ: 20 perc

TANÍTÓI FELADATOK, INSTRUKCIÓK:

A) Jó szövegértési képességgel rendelkező tanulók számára

A gyerekek 4 fős csoportokban dolgozzanak. Minden csoport kap egy szituációleírást, amely az eredeti történethez képest egy kis változást tartalmaz. A csoportok először beszéljék meg, miben változott az eredeti történethez képest az új, majd osszák ki a szerepeket, és próbálják el a szituáció előadását. 10 perc elteltével mutassák be a négy szituációt az osztály előtt. Az osztály többi tagja próbálja meg elmondani, miben különbözött az eljátszott jelenet az eredetitől.

VI/1. A)**SZITUÁCIÓLEÍRÁSOK**

1. Kata elmeséli a történetet két barátnőjének: Lillának és Zsófinak. Lilla igazságtalannak tartja Kata apukáját. Zsófi arról kérdez, hogy Kata anyukája miért nem szólt az apukájának, hogy ne csak ő vegye birtokba az új tévét. Végül Kata védi meg a szüleit.
2. Kata nagyszüleinek meséli el a történetet. Nagyon haragszik a szüleire, hogy hetekig nem nézhetette kedvenc műsorát az új tévében. A nagypapa megpróbálta Katát megnyugtatni, és tanácsokat adott neki, hogyan kérhetné meg az apukáját arra, hogy nézhesse a kedvenc műsorát.
3. Kata a nővérével és nővére barátnőjével beszélget a történetekről. A két nagyobb lány haragszik a szülőkre. Az apára azért, mert önző volt. Az anyára azért, mert nem segítette a lányokat abban, hogy ők is nézhessék kedvenc műsoraikat. Kata egyetért azzal, hogy apukája igazságtalan volt velük. Anyukáját azonban megvédte.

4. Kata nagyon izgatott. Megkéri a szüleit, hogy üljenek le vacsora után beszélgetni. Szeretné nekik elmondani, hogy nagyon bántja, hogy ő nem nézheti azóta a tévét, mióta apukája beállította. Édesapjának megmondja, hogy anyával ő is be tudta volna állítani a tévét. Nem olyan nehéz dolog, mint ahogy apu gondolja. Szeretné, ha az ő kedvenc csatornája is kapcsolható lenne. Kéri a szüleit, hogy közösen döntsenek arról, hogy milyen csatornákat állítsanak be.

B) *A lassabban olvasó, gyengébb szövegértési képességű gyerekeknek, tanítói segítséggel*

Rendezgető

A gyerekeknek kiosztjuk a történet rövid változatát. Néhány percig némán olvashatnak. Ezután a tanító kérdezze meg, ki vállalkozik a RENDEZŐ szerepére! (Ő a főszereplő, hiszen neki pontosan tudnia kell, mi van a szövegben, mert az abban leírtak szerint kell a gyerekeket [a többi szereplőt] színpadra állítania.)

Ezután kijelöljük a gyerekekkel közösen a többi szereplőt. A RENDEZŐ az olvasottak alapján beállítja a szereplőket. Az osztály figyeli a rendezést. Beleszólni nem szabad, a szereplőknek sem, ha őket nem a szöveg szerint állította be a RENDEZŐ.

Ellenőrzésképpen egy kisgyerek újra felolvassa a rövid szöveget. A többiek figyelik, jó-e a beállítás. Ha hiba van, akkor indoklás, illetve vita következik, és azt kell eldöntenünk közösen, kinek van igaza, hogyan lehet korrigálni.

Vitára, közös megbeszélésre mindig adjunk lehetőséget!

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: szövegértés, összehasonlítás, szövegátalakítás szóban, szerep szerinti beszédmód és viselkedés

MÓDSZEREK: drámajáték

ESZKÖZ: szituációleírások

VI/1. B)

SZITUÁCIÓLEÍRÁS

Anyu a használati útmutatót olvassa a széken ülve. Apu a TV előtt guggol, és nyomkodja a gombokat. Anyunak kétszer kellett felolvasnia ugyanazt a sort, mert apu nem találta a megfelelő gombot. Kata az ágyon hasal, és izgatottan figyeli a szüleit.

A tévé beállítása után apu elteszi a távirányítót. Kata duzzogva ül a sarokban.

2. Találó kérdések

TERVEZETT IDŐ: 20 perc

TANÍTÓI FELADATOK, INSTRUKCIÓK: A *Találó kérdések* olyan technika, amely abban segít, hogy a gyerekeket egy adott szöveg mélyebb megértésére és a belőle nyerhető ismeretek elsajátítására készítsük.

Az egymás mellett ülő gyerekek párokban dolgoznak. Mondatonként felváltva egymásnak olvassák a szöveget. Az olvasó megáll a mondat végén, és kérdéseket fogalmaz meg a szövegrész lényeges gondolataira, fontos elemeire vonatkozóan. Ha minden kérdésre elhangzott a válasz is, akkor a pár szerepet cserél. Vitás kérdések esetében a gyerekek a tanítótól kérhetnek segítséget.

Mivel kérdéseket nehéz megfogalmazni, sokat segít, ha a tanító bemutatja a kérdező szerepet. A különböző típusú kérdésekkel felhívhatja a tanulók figyelmét arra, hogy mitől jó egy kérdés.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: olvasás, kérdezés, szóbeli szövegalkotás, együttműködés, adott szöveg mélyebb megértése

MÓDSZEREK: olvasás, találó kérdések

ESZKÖZ: szöveg

3. A történet értékelése

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI FELADATOK, INSTRUKCIÓK:

A csoport: *A lassabban olvasó, gyengébb szövegértési képességű gyerekeknek, tanítói segítséggel*

A gyerekek értékeljék az olvasott szöveget. Kérjük meg őket arra, hogy színezzenek ki minden szempont-hoz megfelelő mennyiségű mosolygó fejet. Előfordulhat, hogy lesz olyan szempont, amelyiknél egy fejet sem színezznek ki a gyerekek. Ilyen esetben is kérjük tőlük indoklást. Az értékelés lehetőséget biztosít arra, hogy felfigyeljünk a szövegértési nehézségekre. Mondják is el, melyik szempontnál hányat színezték ki, és indokolják döntésüket.

B csoport: *Jó szövegértési képességgel rendelkező tanulók számára*

Az utolsó szó jogán

- Kérjük meg a gyerekeket, olvassák el újra a szöveget. Húzzák alá a szövegben azt a mondatot, amelynek a tartalmával kapcsolatosan szívesen elmondanák a véleményüket.
- Fogalmazzák meg a véleményüket gondolatban az aláhúzott mondat tartalmával kapcsolatban.
- Kérjük meg a vállalkozó gyereket, hogy olvassa fel az aláhúzott mondatát. Azonban még ne mondja el a véleményét. Kérje meg a társait, hogy akik ugyanezt a mondatot jelölték meg, mondják el a mondattal kapcsolatos gondolatukat.
- Az utolsó szó jogán foglalja össze a hozzászólásokat, és mondja el ő is a véleményét.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: értékítélet, egyszerű érvek megfogalmazása

MÓDSZEREK: olvasás, értékelés

ESZKÖZ: szöveg, értékelőlap

VI/3.

ÉRTÉKELD A TÖRTÉNETET!

IZGALMAS	HUMOROS	TANULSÁGOS

MELLÉKLETEK

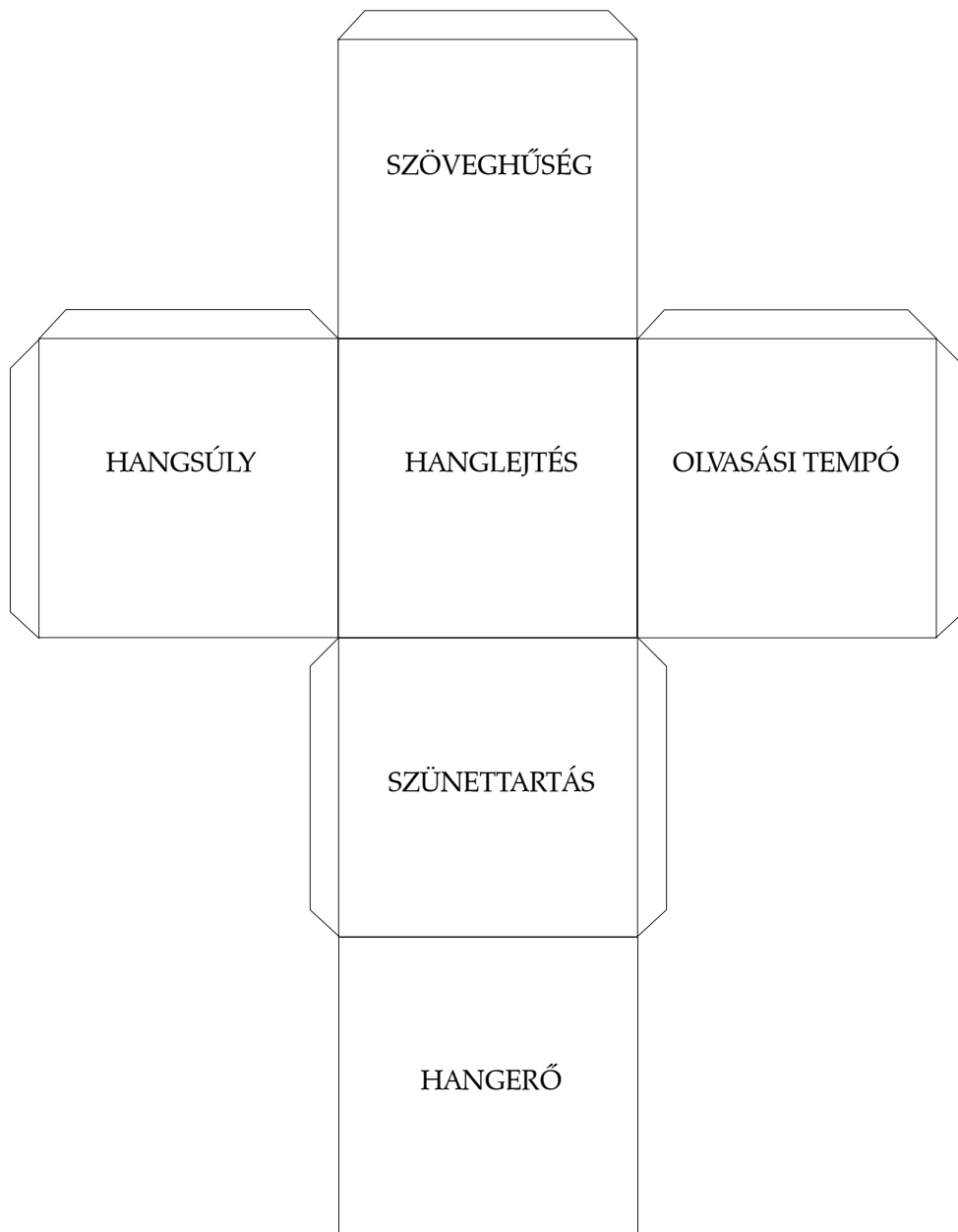
I/1/A)

VÁSÁRLÁS EGY MŰSZAKI BOLTBAN, BEVÁSÁRLÓKÖZPONTBAN

Lassan a bejárati ajtóhoz mentél. Az ajtó automatikusan kinyílt előtted. Beléptél a boltba. Csodálkozva nézted, mennyi érdekes szerkentyű sorakozik a polcokon. A televíziókhöz siettél. Kapkodtad a fejed, mert mindegyiken más filmet játszottak. Az egyik tévé előtt le lehetett ülni. Odaléptél a székhöz, és helyet foglaltál. Melletted volt a tévé távkapcsolója. Óvatosan felvetted. Hosszan nézegetted, hogy meg tudd állapítani, hogyan kell kezelni. Megnyomtál egy gombot. A tévé hangja felerősödött annyira, hogy mást nem is lehetett hallani a boltban. Rémületedben felugrottál a székről. Ijedten kerested azt a gombot, amellyel le lehetne halkítani. A kezed reszketni kezdett. Közben össze-vissza nyomkodtad a gombokat. Egy gombnyomás. A képernyő vibrálni kezdett. Újabb gombnyomás. Most csak csíkok látszottak a képernyőn. Most két gombot nyomtál meg egyszerre. A tévé hangja fülsiketítővé vált.

Kimeredt szemmel figyelted, mi történt. A kezed is kinyújtottad már, mert úgy érezted, hogy a kapcsoló jelei hamarabb odaérnek a tévéhez. Érezted, hogy mindenki téged figyel. A nyakad is behúztad szégyenedben. A kezed szinte ráragadt a gombokra. Végre az ujjaid megint megmozdultak. A mutatóujjad belefehéredett abba, ahogy egy újabb gombot megnyomtál. Most elsötétült a képernyő. Csönd lett. Behúzott nyakkal, óvatosan körbenéztél. Megtörölted a homlokod, mert az ijedségtől izzadságcseppek folytak le rajta. Odalépett hozzád egy mosolygós eladó. Kivette a kezedből a kapcsolót. Félelemmel teli szemmel néztél rá. Ő azonban csak mosolygott. Megmutatta, melyik gombbal kell bekapcsolni a tévét. Ezután rátette az ujjadat arra a gombra, amivel a hangerőt lehet szabályozni. Óvatosan lenyomott a székre, és további jó szórakozást kívánt. Hatalmas kő esett le a szívedről.

I/1/C)

I/2.

APU NÁLUNK A MŰSZAKI ZSENI

Jóslataim		
Szereplők	Helyszínek	Események

II/1.

APU NÁLUNK A MŰSZAKI ZSENI

Vettünk egy új tévét.

Anyukám olvasta fel a használati útmutatót, apukám pedig nyomkodta a tévén a gombokat.

Anyunak többször fel kellett olvasnia ugyanazt a sort, mert apu nem találta a megfelelő gombot. Amikor azonban sikerült neki, rázendített:

– Mi lenne veletek nélkülem...? De tényleg! Mi lenne veletek nélkülem...?

A távirányítót több hétig nem adta ki a kezéből. Ha csak a közelébe mentem, rögtön rám szólt:

– Kata, tedd le gyorsan, majd én beállítom a programot.

Így aztán hetekig csak a sportcsatornát nézhettük.

II/2.

√	Ezt már tudom, értem. Az olvasottak megegyeznek előzetes ismereteimmel vagy feltételezéseimmel.
?	Kérdésem van! Az olvasottak további kutatásokra vagy kérdésekre ösztönöznek.
*	Eszembe jutott erről valami. Az olvasottakról kiegészítő információ jutott eszembe.

V/1.

Állítások kártyákon

✂

nem találta a gombot

felolvasta az útmutatót

nyomkodta

beállította

többször fel kellett olvasnia ugyanazt a sort

rázendített

sikerült

nem adta ki a kezéből

csak a sportcsatornát nézhette

új televíziót vásárolt a családja

nő

családanya

nyomkodta a tévén a gombokat

nem találta a megfelelő gombot

azt kérdezte: mi lenne veletek nélkülem?

a távirányítót több hétig nem adta ki a kezéből

ha közelébe mentem a távirányítónak

többször rám szólt

ha közelébe ment a távirányítónak

rögtön rászólt

VI/1. A)**Szituációleírások**

1. Kata elmeséli a történetet két barátnőjének: Lillának és Zsófinak. Lilla igazságtalannak tartja Kata apukáját. Zsófi arról kérdez, hogy Kata anyukája miért nem szólt az apukájának, hogy ne csak ő vegye birtokba az új tévét. Végül Kata védi meg a szüleit.

2. Kata nagyszüleinek meséli el a történetet. Nagyon haragszik a szüleire, hogy hetekig nem nézhette kedvenc műsorát az új tévében. Nagymama Kata anyukáját védte. A nagypapa megpróbálta Katát megnyugtatni, és tanácsokat adott neki, hogyan kérhetné meg az apukáját arra, hogy nézhesse a kedvenc műsorát.

3. Kata a nővérével és nővére barátnőjével beszélget a történetekről. A két nagyobb lány haragszik a szülőkre. Az apára azért, mert önző volt. Az anyára azért, mert nem segítette a lányokat abban, hogy ők is nézhesék kedvenc műsoraikat. Kata egyetért azzal, hogy apukája igazságtalan volt velük. Anyukáját azonban megvédte.

4. Kata nagyon izgatott. Megkéri a szüleit, hogy üljenek le vacsora után beszélgetni. Szeretné nekik elmondani, hogy nagyon bántja, hogy ő nem nézheti azóta a tévét, mióta apukája beállította. Édesapjának megmondja, hogy anyával ő is be tudta volna állítani a tévét. Nem olyan nehéz dolog, mint ahogy apu gondolja. Szeretné, ha az ő kedvenc csatornája is kapcsolható lenne. Kéri a szüleit, hogy most közösen döntsenek arról, hogy milyen csatornákat állítsanak be.

VI/1. B)**Szituációleírás**

Anyu a használati útmutatót olvassa a széken ülve. Apu a tévé előtt guggol, és nyomkodja a gombokat. Anyunak kétszer kellett felolvasnia ugyanazt a sort, mert apu nem találta a megfelelő gombot. Kata az ágyon hasal, és izgatottan figyeli a szüleit.

A tévé beállítása után apu elteszi a távirányítót. Kata duzzogva ül a sarokban.

VI/3.

Értékeld a történetet!

IZGALMAS	HUMOROS	TANULSÁGOS
		

LILLA ÉS A CSODARADÍR

3×45 PERC

KÉSZÍTETTE: RÓZSA VINCÉNÉ
ANDÓCZI BALOGH ÉVA

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA

A megértés és a kifejezés pontosságának fejlesztése a szóbeli és írásbeli kommunikációban. Szövegértő néma olvasásra épülő elemző műveletek fejlesztése.

AJÁNLOTT IDŐKERET

3×45 perc

KOROSZTÁLY

8–9 év

MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK

Szociális, környezeti és életviteli kompetenciaterület

A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI

Barátság, konfliktusok a mindennapi életben. A beszédhelyzetnek megfelelő szóbeli kommunikáció. Tapasztalatszerzés a szavak jelentéséről, mondatbeli szerepéről az olvasott szöveg felhasználásával. Az elemzés, értelmezés, szövegtagolás képességének fejlesztése.

– **Személyes kompetencia:** önfejlesztő képesség, tudatosság

– **Kognitív kompetencia:** gondolkodási képességek, rendszerező, kombinatív képességek, problémamegoldás és alkotás képessége

– **Szociális kompetencia:** kommunikatív képességek, együttélési képességek, szabálykövetés

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

A TANULÓK ELŐZETES TAPASZTALATAINAK FELIDÉZÉSE

1. Listakészítés

TERVEZETT IDŐ: 20 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A listázás lényege, hogy a gyerekekkel egy témára, kérdésre, problémára vonatkozóan kulcskifejezéseket írjunk fel a táblára vagy csomagolópapírra – előzetes ismereteik, tapasztalataik, tudásuk alapján. Minden kisgyereknél legyen egy papírcsík és egy filctoll. A tanító kezében is egy vastag filctoll legyen.

A feladat menete:

- Tegyük ki a táblára vagy a földre egy csomagolópapírt félbe hajtva. Az egyik felére először csak a *radíroz* szókérdőjelet tegyük fel. Kérdezzük meg a gyerekeket, mit jelent ez a szó számukra. Az ötleteket filctollal írjuk a kifejezés alá.
- A segítő kérdésekkel úgy irányítsuk a gyerekeket, hogy a következő kulcskifejezések is a papírra kerülhessenek: *töröl, kiradíroz, megsemmisít, eltüntet, kigumiz, leradíroz, tisztít*.

- A kifejezések gyűjtése után tegyük fel a következő kérdést: *Mi mindent lehet radírozni?* Ezt a mondatkártyát is tegyük fel a csomagolópapírra. Kérjük meg a gyerekeket, hogy a náluk lévő papírcsíkra írjanak fel olyan kifejezéseket, ami eszükbe jut erről a kérdésről. Ez lehet egy szó, szókapcsolat, de mondat is. A papírlap sarkába írják fel a keresztnevük betűjelét is.
- Mikor elkészültek, a keresztnevük betűrendje alapján mindenki mondja el, mi került a lapjára. Ami már elhangzott, ott a soron következő kisgyerek „passzoljon”.
- Gyurmaragasztóval rögzítsük az ötleteket a csomagolópapírra.
- A feladatot tervezhetjük párban, egyénileg vagy csoportban is. A listát a továbbiakban felhasználhatjuk az anyanyelvi tapasztalatszerzés folyamatában csoportosításra, mondatba foglalásra, történetalkotásra. A listát elkészíthetik a gyerekek a mellékelt táblázatban is.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: feladatvégzés meghatározott szempontok alapján, saját vélemény kifejezésre juttatása, együttműködés, kreatív írás, kulcsszógyűjtés

MÓDSZEREK: beszélgetés

ESZKÖZ: csomagolópapír, papírcsíkok, filctollak, gyurmaragasztó, feladatlapok a listázáshoz

I/1.

Listakészítés

RADÍROZ	MIT LEHET RADÍROZNI?

Megoldás

Nincs egy kizárólagos jó megoldás. Pl. írást, rajzot, foltot, firkát, hibás szót, hibát, anyu arcbőrét, testet, lábat stb.

2. Alkossunk radírt!

TERVEZETT IDŐ: 30 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK:

A FELADAT MENETE

1. CSOPORTALAKÍTÁS

Alakítsunk ötfős csoportokat úgy, hogy annyi betűkártya-sorozatot osszunk szét a gyerekek között, ahányszor osztható öttel az osztálylétszám. Például: 28 fős osztályban öt betűkártyakészletet kell készítenünk. Minden kisgyerekekkel húzassunk egy betűkártyát. Kérjük meg őket arra, hogy alkossanak csoportokat úgy, hogy a csoport tagjainál lévő betűkből kirakható legyen a RADÍR szó. A gyerekeknek addig kell egyezkedniük, kommunikálniuk egymással, amíg össze nem áll a szó.

ESZKÖZÖK: betűkártyák (l. a modul végén)

I/2.1

R	A	D	Í	R
---	---	---	---	---

2. CSOPORTSZEREPEK BEVEZETÉSE

A csoporttagok közül kérjük meg a **D** jelű tanulót, hogy vállalja a SZÓVIVŐI FELADATOT! Ugyanilyen módszerrel az **I** betűt húzó gyerekek legyenek a JEGYZŐK.

A csoporttól függ, hogy ezzel a módszerrel jelöljük-e ki a szerepeket vagy hagyjuk, hogy a csoporttagok válasszanak.

Gyűjtsük össze frontális munkaformában azokat a szempontokat, amelyekre a SZÓVIVŐNEK figyelnie kell, amikor a megoldás ismertetésére kerül a sor.

A gyerekek javaslatait összefoglalhatjuk, és a terem egyik sarkában gyűjthetjük egy csomagolópapíron a bevezetett szerepkörökhöz tartozó feladatokat. SZÓVIVŐ: „Foglald össze és mondd el a feladatok megoldását!” JEGYZŐ: „Írd le a csoportod megoldásait, javaslatait, döntéseit!”

I/2.2

SZÓVIVŐ Foglald össze és mondd el a feladatok megoldását!	JEGYZŐ Írd le a csoportod megoldásait, javaslatait, döntéseit!
---	--

3. JÓSLÁS – KERKASZTAL SZÓFORGÓ (ÍRÁSBAN)

Egy kérdést párhuzamosan dolgozó csoportoknak adjunk (2-2 csoport)! Szólítsuk ki a szóvivőket! Kérjük őket, hogy húzzanak a lefelé fordított mondatcsíkok közül.

I/2.3

Mit csinál egy csodaradír?	Milyen lehet egy csodaradír?	Ki használhatja a csodaradírt?
----------------------------	------------------------------	--------------------------------

A csoportok helyezkedjenek el a teremben. Ha asztaloknál helyezkednek el a gyerekek, a tanító előzőleg számozza meg az asztalokat. Minden asztalon legyen A/4-es papírlap és filctollak.

A táblára is rögzítsük (a mondatcsík formájában) a kérdéseket. A csoport adja körbe a lapot minden tagjának. A gyerekek írják le a gondolataikat (szót, kifejezést, mondatot). Biztassuk a csoportokat, hogy segítsék egymást a megfogalmazásban vagy az írásban. Az ellenőrzés csoportszóforgóval történik. A szóvivők elmondják az összegyűjtött ötleteket. Kérjük meg a csoportokat, ügyeljenek, hogy a már elhangzott gondolatokat ne ismételjék meg újra.

A csoportok ötletei közül írjunk fel a táblára felhelyezett mondatcsíkok alá egy-két megoldást.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: szövegértelmezés, szóbeli szövegalkotás, együttműködés, kérdésekre írt adekvát válaszok

MÓDSZEREK: megbeszélés, jóslás, vita

ESZKÖZÖK: mondatcsíkok (táblára, asztalra való méretben), szerepkártyák, A/4-es lapok, asztalokon számkártyák, filctollak

II. JELENTÉSTEREMTÉS

A SZÖVEGGEL VALÓ ISMERKEDÉS

1. A szöveggel való ismerkedés

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK:

ÖNÁLLÓ, EGYÉNI NÉMA OLVASÁS

A csoportok maradjanak a helyükön. A csoporttagok mindegyike önállóan olvassa el a szöveget. Az olvasáshoz a következő megfigyelési szempontot adhatjuk: *Találtak-e a szövegben olyan részletet, ami az állatok elképzelt csodaradírral megegyezik?* Ha a csoportban mindenki végzett az olvasással, beszéljék meg a kérdésre adandó választ.

Azokat a kisgyerekeket gyűjtsük magunk köré a csoportokból, akiknek nehezebben megy az olvasás. Üljünk le velük a beszélgetősarokba. Olvasási képességüktől függően tehetjük a következőket:

- Felolvassuk nekik a szöveget, a fenti megfigyelési szempontot adva.
- Olvastathatjuk, olvashatunk velük párban: egy mondatot az egyik gyerek/tanító olvassa, a másikat a társa.
- Mondatonként is olvashatunk úgy, hogy az olvasásban a tanító is részt vesz.

ELLENŐRZÉS

A megfigyelési szempont alapján a csoportok véleményének meghallgatása. Szólítsuk meg azokat a gyerekeket is, akikkel közösen olvastunk.

A történet meghallgatását követően vessük össze a gyerekek által elképzeltet a szövegbeli eseményekkel. A táblára felírt ötleteket vegyük sorba, vizsgáljuk meg, melyik szerepelt valóban a történetben és melyik nem.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: olvasás, szövegértés, figyelem-koncentráció, hallás utáni szövegértés, összehasonlítás

MÓDSZEREK: önálló, néma olvasás, tanítói bemutató felolvasás, beszélgetés

ESZKÖZ: szöveg, a táblán lévő előzetes jóslatok

MEGOLDÁSI JAVASLATOK: Az összehasonlítás során ragaszkodjunk a szövegben lévő információk pontos megfogalmazásához.

2. Jelöléstábla

SZÉLJEGYZETEK KÉSZÍTÉSE: szimbolikus jelek használata a szövegben

TERVEZETT IDŐ: 10 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A csoportoknak az lesz a feladatuk, hogy most úgy olvassák el a szöveget, hogy használják a *jelöléstáblát* a már megismert széljegyzet szimbólumaival. A *Jelöléstáblát* egy fóliába téve a csoportoknál elérhető helyen tartsuk. Aki bizonytalan, megnézheti a jeleket.

A beszélgetősarokban folytassuk az önálló munkavégzésben kevésbé jártas gyerekekkel a munkát. Olvassuk fel mondatonként a szöveget. A gyerekek kövessék azt a szemükkel. Minden mondat után álljunk meg, hagyjunk időt a jelek elhelyezésére.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: olvasás, az olvasottakra való tudatos reflektálás: az ismert és újszerű tartalmak megkülönböztetése, információk kritikai feldolgozása

MÓDSZEREK: olvasás, jelölés

ESZKÖZ: szöveg

III. REFLEKTÁLÁS

A TANULTAK ELMÉLYÍTÉSE, ALKALMAZÁSA

3. A jelölt szavak, kifejezések megbeszélése, értelmezése

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK:

A) Frontális munkaformában dolgozzunk tovább. Beszéljük meg azokat a szavakat, kifejezéseket, mondatokat, melyek nehézséget jelentettek a gyerekeknek vagy van ezekhez hozzáfűződő gondolatuk. Amennyiben nem említik meg a gyerekek az alábbi kifejezéseket, kérdezzük meg ezekről őket:

el lehet tüntetni, feleseltem, összevesztem valakivel, nem mondtam igazat, véletlenül történt, nagyon szigorú

Végül a gyerekek készítsenek vázlatot a szöveg kulcskifejezései alapján úgy, hogy az események időrendjében írják le a kifejezéseket.

B) A feladatok a tanulói feladatlapon is szerepelnek. Adhatjuk egyéni és páros munkában is a gyerekek haladási ütemének megfelelően.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: olvasás, egyszerű érvek megfogalmazása, kérdezés, magyarázat

MÓDSZEREK: megbeszélés

ESZKÖZ: szöveg

3. B

1. fl.
↓

1. Készíts vázlatot a szöveg kulcskifejezései alapján! Írd a számok után az események időrendjében a kifejezéseket!

2. fl.
↓

2. Gyűjts szavakat, kifejezéseket, írd mondatokat a kérdésekre!

3. B – K

Írd le a füzetedbe, mi jut eszedbe a SZIGORÚ szóról!

IV. RÁHANGOLÓDÁS

A TANULÓK ELŐZETES TAPASZTALATAINAK FELIDÉZÉSE

4. Egyperces című játék

TERVEZETT IDŐ: 10 perc

TANÍTÓI FELADATOK, INSTRUKCIÓK: Frontális formában dolgozunk. A gyerekek körben vagy a szőnyegen ülhetnek. Jelöljük ki egy BÍRÓ-t és egy MESÉLŐ-t. Ez történhet játékos módon: barkochbával vagy a *Kire gondoltam* c. játékkal, melyben a kiválasztott kisgyerekek külső-belső tulajdonságait mondjuk addig, míg ki nem találják, kiről van szó.

- A MESÉLŐ feladata, hogy az elolvasott történetről folyamatosan beszéljen egy vagy két percig.
- A BÍRÓ-nak az lesz a feladata, hogy figyelje az időt, majd a beszédértékelő kockával dobjon egy értékelési szempontot.

A megvitatás beszédértékelő kockával történjék. Készítsünk egy dobókockához hasonló nagyméretű kockát. Írjuk az oldalaira (vagy gyurmamagasztóval ragasszuk rá) az alábbi szempontokat:

testtartás, arcjáték, tekintettartás, beszédtempó, érthetőség, hangerő

Ezután az osztály közösen is vitassa meg valamely szempont alapján a történetmondást.

Ajánlás: Adhatunk más szempontot is a szövegmondáshoz:

- A történet tartalmát mondd el 10–6–4 szóval, illetve mondattal!
- A BÍRÓ feladata figyelni a szavak, illetve mondatok számát.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: szóbeli szövegalkotás, szövegösszefüggés megteremtése önállóan, önértelmező szövegreprodukálás, szövegtömörítés

MÓDSZEREK: történetmondás

ESZKÖZ: beszédértékelő kocka (I. a modul végén)

V. JELENTÉSTEREMTÉS

A SZÖVEGGEL VALÓ ISMERKEDÉS

1. A szereplők

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI FELADATOK, INSTRUKCIÓK: Párokban dolgozzunk a gyerekekkel. Az egymás mellett ülők alkossanak egy párt. Minden párnál legyen egy-egy A/4-es lap.

- A) A lánypárok feladata:** Rajzolják le Lillát az egyik lapra. A másik lapon gyűjtsék össze a kislány tulajdonságait *a szöveg alapján*. Hívjuk fel a figyelmüket arra, hogy Lilla külső és belső tulajdonságairól egyaránt gyűjtsenek kifejezéseket. Színezzék be a legfontosabbakat.
- B) A fiúpárok feladata:** Írják fel a lap közepére: LILLA. Gyűjtsenek (külső-belső) tulajdonságot jelölő kifejezéseket a főszereplőről annak megfelelően, amilyennek elképzelik. Színezzék be a legfontosabbakat.

C) A lány–fiú párok feladata: A lap közepére írják fel: Lilla apukája. Gyűjtsenek (külső-belső) tulajdonságot jelölő kifejezéseket Lilla papájáról. Színezzék be a legfontosabbakat.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: értékítéletek megfogalmazása, szókincsbővítés, rendszerezés szempontok szerint

MÓDSZEREK: rajz, beszélgetés, vita

ESZKÖZ: A/4-es papírok, filctoll, névkártyák

2. Jellemterkép

TERVEZETT IDŐ: 10 perc

TANÍTÓI FELADATOK, INSTRUKCIÓK:

A) Frontális munkában

- Tegyük fel Lilla szókartáját a táblára. A lánypárok a szöveg alapján dolgoztak, ennek megfelelően mondják el véleményüket. Kérjük őket arra, hogy érveiket kapcsolják a szöveg általuk kiválasztott, az érvelésüket alátámasztó részleteihez, idézeteihez. Írjuk a gyűjtött a kifejezéseket a kislány neve mellé. Kérjük a gyerekeket, hogy mindig indokolják állításait.
- A fiúpárok a képzeletük alapján dolgoztak. Ennek megfelelően egészítsék ki a felsoroltakat.
- A vegyes párok munkája alapján a táblán tegyük láthatóvá mindenki számára, hogy ezek a gyerekek milyen külső és belső tulajdonságot gyűjtöttek össze az apukáról a szöveg alapján. Színezzük be a legfontosabbakat. Itt is fontos az indokoltatás.
- Ezt követően vizsgáljuk meg a gyerekekkel, hogy milyen kapcsolat van a szereplők között. A kapcsolatokat jelekkel is kifejezhetjük. Mutassuk meg ezek használatát. Ha a gyerekek egy jelet használnak a viszonyok kifejezésére, mindig indokolják, miért gondolják úgy. Mi történik, ha más jelet használunk? Milyen lehet akkor a kapcsolat? Mit kell tennie a szereplőknek, hogy javuljon a kapcsolat? Stb.

A szereplők között lévő kapcsolat kifejezésére használt jelek s azok jelentése:

= : egyenrangú partnerek, barátok, egyetértés van közöttük;

→: A nem ért egyet B-vel, neheztel, haragszik, kérni szeretne valamit;

←: B nem ért egyet A-val, neheztel, haragszik, kérni szeretne valamit;

~: a kapcsolat a szereplők között változó (érzelmelek, együttműködés);

↔: konfliktus van a szereplők között, ellentétben állnak egymással;

≠ : nincs közöttük semmilyen kapcsolat.

B) Páros vagy csoportos munkában

- Ha egy szereplő tulajdonságait több gyerek vagy csoport azonos szempontok szerint vizsgálja, a jellemterképek összehasonlítása fontos. A hasonlónak vagy eltérőnek értelmezett tulajdonságok megvitatása, az adott szereplő tulajdonságainak értékelése.
- A jellemterképet tegyük mindenki számára láthatóvá. Amikor már önállóan dolgoznak a gyerekek csoportban, készíthetik a jellemterképet a gyerekek csomagolópapírra vagy írásvetítő fóliára.
- A gondolkodás szempontjából hasznos, ha a jellemek megítéléséhez, értékeléséhez különféle vitatechnikákat is használunk (például: vándorló csoportok, sarkok stb.)

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: rendszerezés, jellemzés, cselekvések és szereplők összekapcsolása, értékítéletek megfogalmazása

MÓDSZEREK: poszterkészítés, megbeszélés

ESZKÖZ: gyurmaragasztó, csomagolópapír, filctoll

VI. REFLEKTÁLÁS

A TANULTAK ELMÉLYÍTÉSE, ALKALMAZÁSA

1. A történet értékelése

TERVEZETT IDŐ: 10 perc

TANÍTÓI FELADATOK, INSTRUKCIÓK:

A) Jó szövegértő és szövegalkotó képességgel rendelkező gyerekeknek

A SZEREPLŐ ÉS ÉN

A gyerekek feladata az lesz, hogy hasonlítsák össze magukat Lillával. Miben hasonlítanak, miben különböznek tőle? Hasonló dolgok iránt érdeklődnek, esetleg hasonló módon viselkednek, cselekszenek? Ha ők játszanák a történetben az adott szerepet, mit csinálnának másként és hogyan?

Osszunk minden gyereknek egy-egy A/4-es lapot, s fekvő helyzetben rajzoltassunk velük két egymást metsző kört. Érdemes a táblán bemutatni, hogyan kell az egész lapon jól elhelyezni az ábrát. A Venn-diagram (egymást metsző halmazábra) kiválóan alkalmas a hasonlóságok és különbözőségek megjelenítésére. Különösen hatásos lehet, ha a gyerekek a szereplő rajza mellé a róluk készült rajz képét is elkészíthetik.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: egyszerű következtetések megfogalmazása, rendszerezés, halmazképzés szempontok szerint

MÓDSZEREK: megbeszélés

ESZKÖZ: gyurmaragasztó, A/4-es lap, filctoll

B) Lassabban olvasó, gyengébb szövegértési képességű gyerekeknek, tanítói segítséggel

TERVEZETT IDŐ: 10 perc

TANÍTÓI FELADATOK, INSTRUKCIÓK: Csoportban ülünk le a lassabban haladó gyerekekkel. Osszuk ki az értékelő kártyákat. A gyerekek feladata az, hogy értékeljék az olvasott szöveget. Kérjük meg őket arra, hogy színezzenek ki minden szemponthoz megfelelő mennyiségű mosolygó fejet. Előfordulhat, hogy lesz olyan szempont, amelyiknél egy fejet sem színezznek ki a gyerekek. Ilyen esetben is kérjük tőlük indoklást. Az értékelés lehetőségét biztosít arra, hogy felfigyeljünk a szövegértési nehézségekre. Mondják is el, melyik szempontnál hányat színezték ki, és indokolják is döntésüket.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: olvasott szövegre tárgyyszerű reagálás, véleményalkotás

MÓDSZEREK: megbeszélés

ESZKÖZ: értékelő kártyák (l. a modul végén)

VII. TOVÁBBI DIFFERENCIÁLÁSRA ALKALMAS FELADATOK

A) Szövegkiegészítés

TERVEZETT IDŐ: 10 perc

TANÍTÓI FELADATOK, INSTRUKCIÓK: A gyorsabban haladó, jó szövegértési képességű gyerekeknek, tanítói segítséggel. Kérjük meg a gyerekeket, hogy alkossanak párokat. A csodaradír eltörölte a szöveg egy részét. Az lesz a feladatuk, hogy a hiányos mondatcsíkok kiegészítéseként gyűjtsenek lehetséges alternatívákat a mondatok befejezésére. Az ötleteiket írják a hiányos mondatok mellé.

VII. A)

A csodaradír eltörölte a szöveg egy részét. Fejezd be a mondatokat!

Szeretem a radírt, mert

Jó lenne egy olyan radír is, amivel

Kiradíroznám, hogy

B) Útra kél a csodaradír

TERVEZETT IDŐ: 10 perc

TANÍTÓI FELADATOK, INSTRUKCIÓK: Lassabban haladó, gyengébb szövegalkotói képességű gyerekeknek, tanítói segítséggel. A gyerekekkel babzsákot dobálunk körbe. Aki dobja a zsákot, az kérdez: *Hová megy a csodaradír, és mi dolga van ott?* Akinek dobják a zsákot, az megpróbál válaszolni a kérdésre, majd továbbdobja valakinek, újra megismételve a kérdést.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: kreatív írás, szóbeli szövegalkotás, adott szöveg mélyebb megértése

MÓDSZEREK: olvasás, szövegalkotás

ESZKÖZ: hiányos mondatcsíkok, babzsák

MELLÉKLETEK

I/1.

Listakészítés

RADÍROZ	MIT LEHET RADÍROZNI?

I/2.1

R	A	D	Í	R
R	A	D	Í	R
R	A	D	Í	R
R	A	D	Í	R
R	A	D	Í	R

I/2.2

SZÓVIVŐ

Foglald össze és
mondd el a feladatok
megoldását!

JEGYZŐ

Írd le a csoportod
megoldásait,
javaslatait, döntéseit!

I/2.3

**Mit csinál egy
csodaradír?**

**Milyen
lehet egy
csodaradír?**

**Ki
használhatja a
csodaradírt?**

III. B

- 1. fl.** 1. Készíts vázlatot a szöveg kulcskifejezései alapján! Írd a számok után a kifejezéseket az események időrendjében!

véletlenül történt ○ *el lehet tüntetni* ○ *feleseltem* ○ *nagyon szigorú* ○
összeeszttem valakivel ○ *nem mondtam igazat*

LILLA ÉS A CSODARADÍR

1. 2. 3.
 4. 5. 6.

- 2. fl.** Gyűjts szavakat, kifejezéseket, írd mondatokat a kérdésekre!

Ki lehet szigorú?

Miért lehet valaki szigorú?

Mit érzel akkor, ha anyukád szigorú?

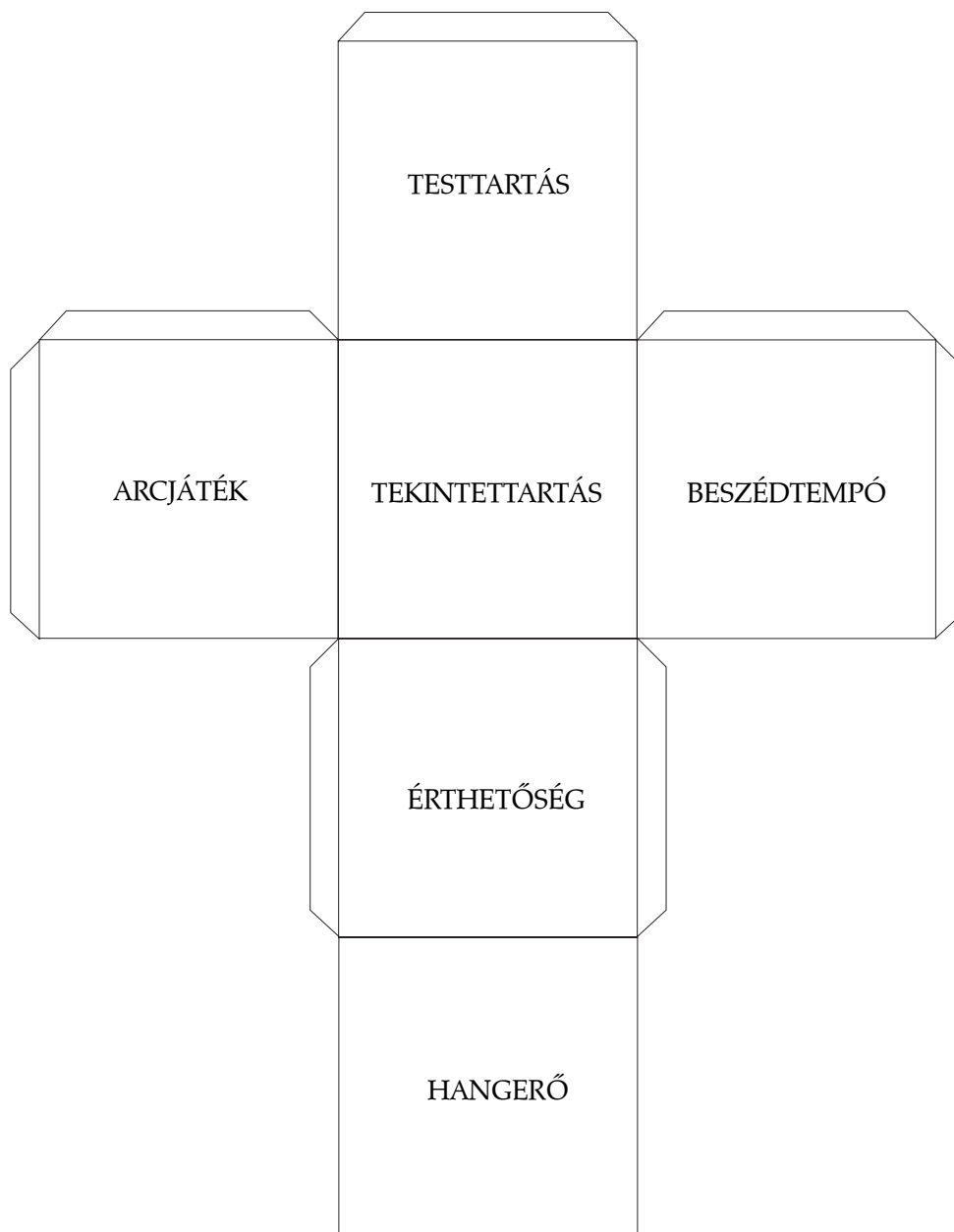
Mit tesz a nagyi, ha szigorú veled?

Milyen a tanító néni, ha szigorú az osztállyal?

III.B. – K

Írd le a füzetedbe, mi jut eszedbe a SZIGORÚ szóról!

IV.

I/1.B)

Értékeld a történetet!

IZGALMAS	HUMOROS	TANULSÁGOS
		

VII. A)

A csodaradír eltörölte a szöveg egy részét. Fejezd be a mondatokat!

Szeretem a radírt, mert

Jó lenne egy olyan radír is, amivel

Kiradíroznám, hogy

ANYANYELVI TAPASZTALATSZERZÉS

A LILLA ÉS A CSODARADÍR CÍMŰ OLVASMÁNYHOZ KAPCSOLÓDÓAN

2×45 PERC

KÉSZÍTETTE: KECSKEMÉTHYNE MEZŐSI ANNAMÁRIA
KOMASÁG MARGIT

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA

A szövegben való gyors tájékozódás gyakorlása. Eseménysor, lényeges információk felidézése az olvasottak alapján. A szöveg megjelenítése tevékenységgel.

AJÁNLOTT IDŐKERET

2×45 perc

KOROSZTÁLY

8–9 év

MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK

Szociális, környezeti és életviteli kompetenciaterület

A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI

A tartalomból a lényeges információk kiválasztása. Az erkölcsi fogalmak tapasztalati alapozása, az erkölcsi gyakorlat fejlesztése. Az elemzés, értelmezés, szövegtagolás és vázlatkészítés képességének fejlesztése.

- **Személyes kompetencia:** önfejlesztő képesség, tudatosság
- **Kognitív kompetencia:** gondolkodási képességek, rendszerező, kombinatív képességek, problémamegoldás és alkotás képessége
- **Szociális kompetencia:** kommunikatív képességek, együttélési képességek, szabálykövetés

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

BETŰRENDBE SOROLÁS, A SZÖVEG FELELEVENÍTÉSE

1. Szavak betűrendbe sorolása

TERVEZETT IDŐ: 5 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A feladat célja a szótárhasználat előkészítése. A gyerekek egyéni munkaformában dolgoznak. Ha vannak az osztályban olyan tanulók, akik még bizonytalanok a betűrendbe sorolásban, szervezzünk számukra páros munkát vagy dolgozzunk velük közösen. Ez esetben a feladathoz készíthetünk szókártyákat is.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: ismeretalkalmazás

MÓDSZEREK: feladatmegoldás, megbeszélés

ESZKÖZ: feladatlap

1. fl.**I/1.****Írd le betűrendben a szavakat!***radír, füzet, tolltartó, könyv, ecset, táska, ceruza, festék***Megoldás**

ceruza, ecset, festék, füzet, könyv, radír, táska, tolltartó

2. A szöveg ismételt elolvasása

TERVEZETT IDŐ: 3 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A feladat célja a szöveg felelevenítése. A gyerekek olvashatnak némán, önállóan vagy bármilyen hangos olvasási módszerrel. pl.: szervezzünk párokat, és a pár tagjai mondatonként váltakozva olvassanak egymásnak, az osztály tagjai ábécérendben mondatonként olvassanak hangosan, stafétaolvasással stb.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: olvasás, figyelemkoncentráció

MÓDSZEREK: olvasás

ESZKÖZ: A *Lilla és a csodaradír* című olvasmány**II. JELENTÉSTEREMTÉS****1. Szövegkiegészítés**

TERVEZETT IDŐ: 5 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A feladat célja a kiválasztott szó: *radír* különböző toldalékos alakjainak megkeresése, lemásolása. A gyerekek önállóan dolgozzanak. Hívjuk fel a figyelmüket az önellenőrzés fontosságára is.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: szövegalkotás

MÓDSZEREK: feladatmegoldás, megbeszélés

ESZKÖZ: szöveg, feladatlap

2. fl.**II/1.**

Szeretem a, mert azzal el lehet tüntetni, amit elrontok a füzetemben. Jó lenne egy olyanis, amivel mindent, ami nem sikerült., hogy összevesztem Zsófi-val, hogy feleseltem anyunak, hogy nem mondtam igazat a nagyinak. azt is, ami csak véletlenül történt.

Megoldás

radírt, radír, kiradírozhatnék, kiradíroznám, kiradíroznám

2. Szavak keresése a helyesírási szabályzatban, a szótári alak fogalom bevezetése

TERVEZETT IDŐ: 20 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A feladat célja a szótári alak fogalmának bevezetése. Szervezzünk 3-4 fős csoportokat. Ha az osztály vagy néhány tanuló számára szükséges, akkor mondjuk meg, hogy *A magyar helyesírás szabályai* (a szabályzat) hányadik oldalán keressék a szavakat, pl.: a 263. és a 337. oldalon (tizenegyedik kiadás). Figyeljünk arra, hogy az eltérő kiadásokban más az oldalszámolás. Ha van olyan tanuló, aki jól tudja már kezelni a szabályzatot, akkor ő dolgozhat egyedül is.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: válogató olvasás, szótárhasználat

MÓDSZEREK: olvasás, szótárhasználat, megbeszélés

ESZKÖZ: helyesírási szabályzat, feladatlap

3. fl.

II/2.

Keresd meg az előző feladat mondataiba illesztett szavakat *A magyar helyesírás szabályai* kötetben!

Melyik szót találtátok meg? Írjátok a vonalra! _____ Ezt nevezzük szótári alaknak.

3. A szótári alak toldalékolása kérdések alapján

TERVEZETT IDŐ: 2 perc

Megoldás

radír

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A kérdéseket és a toldalékos alakokat is írjuk fel a táblára vagy szókártyákra! Figyeltessük meg, hogyan változik a szótári alak. Vizsgáltsuk meg, hogy a kérdések és a toldalékos alakok miben hasonlítanak egymáshoz. Jelöljük színessel az azonos végződéseket! A feladatot elvégeztethetjük csoportokban is. Ebben az esetben a gyerekek a korábban kialakított csoportokban dolgozzanak tovább.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: analógiás gondolkodás

MÓDSZEREK: feladatmegoldás, megbeszélés

ESZKÖZ: tábla, szókártyák

4. fl.

II/3.

Hogyan változik a *radír* szó szótári alakja a különböző kérdésekre válaszolva?

Mit? ___ Mik? ___ Mivel? ___ Min? ___

Megoldás

radírt, radírok, radírral, radíron

4–5. Mondatok kiegészítése toldalékos alakkal

A szótári alakok bekeretezése a toldalékos alakokban

TERVEZETT IDŐ: 5 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A feladatokat elvégeztethetjük egyéni munkával vagy a korábban megszervezett csoportokkal is. A 4. feladat célja a toldalékos alakok jelentésbeli szerepének megfigyeltetése. Az 5. feladat célja a szótári alak felismertetése a toldalékos szóalakokban.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: mondatalkotás

MÓDSZEREK: mondatok kiegészítése, megbeszélés

ESZKÖZ: feladatlap

II/4.

Egészítsd ki a mondatokat a megfelelő szóval!

radírral, rádiók, rádióron, rádírt

Lilla nagyon szereti a A el lehet tüntetni a füzetből, amit elrontunk. A gyakran színesek, sőt néha még illatosak is. Némelyik kedves figurák is láthatók.

II/5.

Figyeld meg, hogy a szótári alak megtalálható-e mindegyik szóban!

Válaszd le álló egyenessel a szótári alakot!

Megoldás

4. rádírt, radírral, rádiók, rádióron

5. radír | t, radír | ral, radír | ok, radír | on

III. REFLEKTÁLÁS

1. Szópiramisok készítése minta alapján

TERVEZETT IDŐ: 5 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A feladatot elvégeztethetjük egyéni munkával, páros munkával vagy a korábban megszerzett csoportokkal is. Biztassuk a gyerekeket arra, hogy önállóan is készítsenek hasonló feladatokat. Ezekből rendezhetünk versenyt is.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: kreativitás, írás

MÓDSZEREK: feladatmegoldás, megbeszélés

ESZKÖZ: feladatlap

III.1

Olvasd el a szópiramisokat!

Alkoss szópiramisokat a minta alapján a megadott szavakkal!

a) vad	hal
vadász	
vadászat	
vadászaton	
b) derék	nyak
derékszj	
derékszija	
derékszíjai	
derékszíjait	

Megoldás

a) hal, halász, halászat, halászaton

b) Példa a megoldásra:

nyaklác, nyaklácna, nyaklácnai, nyaklácnaic

nyakpánt, nyakpántja, nyakpántjai, nyakpántjait

IV. RÁHANGOLÓDÁS

1. Mondatalkotás szótári alakokból és toldalékokból

TERVEZETT IDŐ: 5 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A feladatot elvégeztethetjük egyéni munkával, páros munkával vagy szervezzünk 3-4 fős csoportokat. Minden változatot fogadjunk el! Biztassuk a gyerekeket arra, hogy önállóan is készítsenek hasonló feladatokat. Ezekből rendezhetünk versenyt is.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: kreativitás, írás

MÓDSZEREK: feladatmegoldás, megbeszélés

ESZKÖZ: feladatlap

IV.

Alkoss mondatokat a szavakból és a toldalékokból!

Írd le a mondatokat!

ma, nagy, siet, az, iskola, -on, -k, -ba

a, szünet, vidám, játszik, a, gyerek, -ben, -an, -nak, -k

a, fiú, az, udvar, készít, hó, ember, -k, -on, nek, -t

Példa a megoldásra:

Ma nagyon sietek az iskolába. Ma az iskolába sietek nagyon. Az iskolába sietek ma nagyon.

A szünetben vidáman játszanak a gyerekek. A gyerekek a szünetben vidáman játszanak. Vidáman játszanak a gyerekek a szünetben.

A fiúk az udvaron hóembert készítenek. Hóembert készítenek a fiúk az udvaron. Az udvaron hóembert készítenek a fiúk.

V. JELENTÉSTEREMTÉS

1. Köznevek szótári alakjai, a toldalékos alak fogalom bevezetése

TERVEZETT IDŐ: 5 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A feladatot elvégeztethetjük egyéni munkával, páros munkával vagy a korábban megszerzett csoportokkal is.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: válogató olvasás, szótárhasználat, analógiás gondolkodás

MÓDSZEREK: szótárhasználat, feladatmegoldás, megbeszélés

ESZKÖZ: feladatlap, helyesírási szabályzat

V/1.

a) Keresd meg a helyesírási szabályzatban az alábbi szavakat!

Olvasd fel, hogyan találtad meg a szabályzatban!

füzetemben, iskolába, széket

A fenti szavak *toldalékos* alakok.

b) Keretezd be a szótári alakokat a todalékos alakokban!

Megoldás

füzet, iskola, szék

2. Hiányos szöveg kiegészítése szótári alakok todalékos formájával

TERVEZETT IDŐ: 8 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A feladatot egyéni munkával végeztessük el. Minden változatot fogadjunk el!

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: félreproduktív szövegalkotás

MÓDSZEREK: szövegkiegészítés, megbeszélés

ESZKÖZ: feladatlap

V/2.

Egészítsd ki a hiányos szöveget a megadott szótári alakok todalékos alakjaival!

szép, füzet, csodaradír, sikerül, betű, dicsér, munka

Tegnap nem írtam a A azonban nyom nélkül eltüntetnem a csúnya A tanító néni végül még meg is a rendes

Megoldás

szépen, füzetben/füzetemben, csodaradírral/
csodaradírommal, sikerült, betűket/betűimet,
dicsért, munkáért/munkámért

3–5. Anyanyelvünk...

TERVEZETT IDŐ: 20 perc

Tanítói instrukciók: A feladatokat elvégeztethetjük egyéni munkával, páros munkával vagy a korábban megszervezett csoportokkal is. Az V/5. feladatnál figyeljessük meg a gyerekekkel, hogy nem minden szó szótári alakja található meg a helyesírási szabályzatban. Beszéljessük arról, hogy anyanyelvünk állandóan változik. Ahogy változik világunk, úgy bővül a nyelvünk, illetve úgy maradnak el, kopnak ki nyelvünkéből bizonyos kifejezések. Kerestessünk, gyűjtessünk olyan személyneveket és beceneveket, amelyek megtalálhatók a helyesírási szabályzatban. Érdeklődjenek szüleiktől, nagyszüleiktől, ismernek-e olyan kifejezéseket, amelyek nincsenek benne a helyesírási szabályzatban.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: olvasás, döntés, ítéletalkotás, válogató olvasás, szótárhasználat

MÓDSZEREK: feladatmegoldás, szótárhasználat, megbeszélés

ESZKÖZ: feladatlap, helyesírási szabályzat

V/3.

Állapítsd meg a történet alapján, hogy igaz vagy hamis az állítás!

Írj az állítások előtti négyzetbe I vagy H betűt!

Feleseltem anyuval. Nem mondtam igazat Petinek. Véletlenül veszttem össze egy hajgumin Zsófiival. Véletlenül mondtam Lujza néniinek, hogy sietek az iskolába, amikor beszélgetni akart velem. Véletlenül húztam ki a széket Kata alól. Az apukám nagyon szigorú.

V/4.

Alakítsd át szóban igazzá a hamis állításokat!

V/5.

Keressd meg a mondatokban a szereplők megnevezését!

Írd le ezeket a szavakat egymás alá!

Keressd meg a helyesírási szabályzatban a szavak szótári alakját!

Írd le a szótári alakokat is!

Megoldás

3. I, H, H, I, H, I

4. Nem mondtam igazat a nagyinak.

Véletlenül veszttem össze egy hajgumin Katával.

Véletlenül húztam ki a széket Peti alól.

5. anyunak, anyu

Petinek

Zsófiival

Lujza néniinek, néni

Kata

apukám, apu

VI. REFLEKTÁLÁS

1. Nyelvi játék a szótagokkal és a személynevekkel

TERVEZETT IDŐ: 7 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A feladatot elvégeztethetjük egyéni munkával, páros munkával vagy a korábban megszerzett csoportokkal is. Minden változatot fogadjunk el! Biztassuk a gyerekeket arra, hogy önállóan is készítsenek hasonló feladatokat. Ezekből rendezhetünk versenyt is.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: kreativitás, írás

MÓDSZEREK: feladatmegoldás, megbeszélés

ESZKÖZ: feladatlap

VI/1.

Minden második szótaggal alkoss új szót! Csak neveket írd!

PE-TI, TI-.....,-..... LIL-LA,-.....,-..... LA-CI,-.....,-
..... MA-RI,-.....,-.....,-.....

Megoldás

pl.: PE-TI, TI-MI, MI-SI

LIL-LA, LA-LI, LI-LI

LA-CI, CI-LI, LI-LI

MA-RI, RI-A, A-LI, LI-LI

MELLÉKLETEK

I/1.

1. fl. Írd le betűrendben a szavakat!

radír füzet tolltartó könyv ecset táska ceruza festék

II/1.

2. fl. Egészítsd ki a *Lilla és a csodaradír* című olvasmány alapján a mondatokat!

Szeretem a, mert azzal el lehet tüntetni, amit elrontok a füzetben. Jó lenne egy olyan is, amivel mindent, ami nem sikerült., hogy összeveszttem Zsófival, hogy feleseltem anyunak, hogy nem mondtam igazat a nagynak. azt is, ami csak véletlenül történt.

II/2.

3. fl. Keresd meg az előző feladat mondataiba illesztett szavakat *A magyar helyesírás szabályai* kötetben!

Melyik szót találtátok meg?
Írjátok a vonalra!

Ezt nevezzük szótári alaknak.

II/3.

4. fl. Hogyan változik a radír szó szótári alakja a különböző kérdésekre válaszolva?

Mit?

Mik?

Mivel?

Min?

II/4.

5. fl. Egészítsd ki a mondatokat a megfelelő szóval!

radírral ○ radírok ○ radíron ○ radírt

Lilla nagyon szereti a

A el lehet tüntetni a füzetből, amit elrontunk.

A gyakran színesek, sőt néha még illatosak is.

Némelyik kedves figurák is láthatók.

II/5.

**Figyeld meg, hogy a szótári alak megtalálható-e mindegyik szóban!
Válaszd le álló egyenessel a szótári alakot!**

V/1.

a) Keresd meg a helyesírási szabályzatban az alábbi szavakat!
Olvasd fel, hogyan találtad meg a szabályzatban!

füzetemben

iskolába

széket

A fenti szavak *toldalékos* alakok.

b) Keretezd be a szótári alakokat a toldalékos alakokban!

V/2.

6. fl. Egészítsd ki a hiányos szöveget a megadott szavak toldalékos alakjaival!

szép ○ füzet ○ csodaradír ○ sikerül ○ betű ○ dicsér ○ munka

Tegnap nem írtam a

A azonban nyom nélkül

eltüntetnem a csúnya A tanító néni végül még meg is

..... a rendes

V/3.

7. fl. **Állapítsd meg a történet alapján, hogy igaz vagy hamis az állítás!
Írj az állítások előtti négyzetbe I vagy H betűt!**

Feleseltem anyuval.

Nem mondtam igazat Petinek.

Véletlenül veszttem össze egy hajgumin Zsófival.

Véletlenül mondtam Lujza néninek, hogy sietek az iskolába, amikor beszélgetni akart velem.

Véletlenül húztam ki a széket Kata alól.

Az apukám nagyon szigorú.

V/4.

Alakítsd át szóban igazzá a hamis állításokat!

V/5.

Keresd meg a mondatokban a szereplők megnevezését, és írd le ezeket a szavakat egymás alá!

Keresd meg a helyesírási szabályzatban a szavak szótári alakját! Írd le a szótári alakokat is!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

VI/1.

Minden második szótaggal alkoss új szót! Csak neveket írd (pl. Bence, Kati)!

PE-TI, TI-.....,-.....

LIL-LA,-.....,-.....

LA-CI,-.....,-.....

MA-RI,-.....,-.....,-.....

CSALÁS

3×45 PERC

KÉSZÍTETTE: RÓZSA VINCÉNÉ
ANDÓCZI BALOGH ÉVA

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA	A szövegben való gyors tájékozódás gyakorlása. Eseménysor, lényeges információk felidézése az olvasottak alapján. A szöveg megjelenítése tevékenységgel.
AJÁNLOTT IDŐKERET	3×45 perc
KOROSZTÁLY	8–9 év
MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK	Szociális, környezeti és életviteli kompetenciaterület
KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI	A tartalomból a lényeges információk kiválasztása. Az erkölcsi fogalmak tapasztalati alapozása, az erkölcsi gyakorlat fejlesztése. Az elemzés, értelmezés, szövegtagolás és vázlatkészítés képességének fejlesztése. – Személyes kompetencia: önfejlesztő képesség, tudatosság – Kognitív kompetencia: gondolkodási képességek, rendszerező, kombinatív képességek, problémamegoldás és alkotás képessége – Szociális kompetencia: kommunikatív képességek, együttélési képességek, szabálykövetés

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

MIKOR HELYES ÉS MIKOR HELYTELEN A CSELEKEDETÜNK?

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK:

HALMAZBA SOROLÁS

Készítsünk annyi szókérttyét, ahány gyerek az osztályban van, és még hármat, amelyen a kulcskifejezések vannak. A szavakat, kifejezéseket a szövegből válasszuk ki: *játszott, finomságokat vett, jött, krumplit süített, beszélgettek, a konyhában lábatlankodtunk, megkínált bennünket, köszönte szépen, mondták, biztatta, eszegettem, elcsen a tányérból, gyorsan bekapja, szoltam, anyuék is észrevették, cinkosan összenéztek, toltá, könnyebben menjen, teleette magát, hazament, jót nevetteünk, csalt*

- Helyezzünk el a szőnyegen két nagy, egymást metsző kört halmaz formában, különböző színű krepp-papírból.
- Tegyük föléljük egy-egy papírcsíkot *helyes viselkedés, helytelen viselkedés* felirattal.
- A tanítónál maradjon 3 szókérttye (ezek a történet kulcskifejezései): *eszegettem, cinkosan összenéztek, csaltak*.
- A gyerekeket ültessük körbe a szőnyegen. Magyarazzuk el nekik, hogy a két egymást metsző kör közös szejletébe azoknak a szavaknak kell kerülniük, amelyek mindkét csoportba tartozhatnak. Ezután adjuk meg a feladatot, és hagyjunk időt a gondolkodásra!
- Kérjük meg először a lányokat, majd a fiúkat, hogy húzzanak egy-egy szókérttyét. Olvassák el figyelmesen, majd döntsenek a szavakról, és tegyék őket a megfelelő halmazokba.

Ítéletalkotás

A tanító mutassa fel egymás után a nála lévő szókétyákat. Kérje meg a gyerekeket, hogy olvassák el őket, és saját belátásuk szerint döntsék el róluk, hogy helyes vagy helytelen viselkedésformák:

- aki úgy véli, helyes, az üljön a szőnyeg bal oldalára,
- aki úgy dönt, hogy nem, az a szőnyeg jobb oldalára,
- aki szerint igen is meg nem is, az üljön középére.

Beszélgetőkör

Az osztály közösen beszélje meg, mitől függ, hogy helyes, illetve mitől, hogy helytelen-e egy cselekedet. A gyerekeket biztassuk a véleményformálásra.

Mondatalkotás szóban

Emeljük fel a szókétyákat egyenként, és kérjük meg a gyerekeket, hogy mondjanak olyan mondatokat, amelyben a kártyán lévő cselekedet helyes volt, és olyant, amikor helytelen. Pl. „beszélgetett”. Helyes viselkedés: *Tomi sokat beszélget a nagyjával, mert tudja, hogy sokat van egyedül.* Helytelen viselkedés: *Kati sokat beszélget a padtársával órán, pedig a tanító néni már többször rászólt.*

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: csoportosítás, döntés, ítéletalkotás, saját vélemény kifejezésre juttatása, együttműködés, gyakorlottság a mondat- és szövegalkotásban, kulcsszavak kommunikációs helyzetbe illesztése

CÉLCSOPORT – A DIFFERENCIÁLÁS LEHETŐSÉGEI: az egész osztály

MUNKAFORMÁK: frontális

MÓDSZEREK: halmazalkotás, mondatalkotás szempontok szerint, beszélgetés

ESZKÖZÖK: krepp-papír, szövegcsík, szó- és kifejezőkétyák

I.

A kiemelt kifejezések egy történetből valók. Szerintetek miről szólhat az eredeti történet? *játszott, finomságokat vett, jött, krumplit süített, beszélgettek, a konyhában lábatlankodtunk, megkínált bennünket, köszönte szépen, mondták, biztatta, eszegettem, elcsen a tányérból, gyorsan bekapja, szóltam, anyuék is észrevették, cinkosan összenéztek, toltta, könnyebben menjen, teleette magát, hazament, jót neveltünk, csalt*

Megoldás

Nincs egy kizárólagos jó megoldás. A cselekedeteket a körülmények ismerete nélkül nem lehet jónak vagy rossznak minősíteni. A cél a kommunikációs képességek fejlesztése, és nem az örök igazságok megtanítása.

II. JELENTÉSTEREMTÉS

A SZÖVEGGEL VALÓ ISMERKEDÉS (SZAVAK, KIFEJEZÉSEK SZINTJÉN)

TERVEZETT IDŐ: 20 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: Csoportalakítás szerepkörökkel

ÖTLETRÓHAM

A gyerekek 4 fős csoportokban dolgoznak tovább. A kiemelt kifejezések alapján képzeljék el, vajon miről szólhat a történet. Találjanak ki a csoportok a képzeletbeli történethez olyan címet, amelyet a csoport minden tagja elfo-

gad. A csoport JEGYZŐJE írja fel a címet az asztalon lévő papírcsíkra! Amikor minden csoport elkészül, rögzítsük a papírcsíkokat egy mindenki által jól látható helyen.

KÖZÖS TÖRTÉNETALKOTÁS

Kérjük meg a gyerekeket, hogy a csoport által kiválasztott címhez találjanak ki egy történetet:

- A történetben szerepeljenek a szókétyákon lévő kifejezések is.
- A történet nem lehet hosszabb 5 mondatnál.

KÖZZÉTÉTEL

A csoportok SZÓSZÓLÓI elmondják a történetet, az IDŐFELELŐSÖK számolják a mondatokat.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: koncentrált figyelem a kifejezések tartalmára, jóslatok (címek) megfogalmazása, összefüggő történet elmondása, kifejezőkészség fejlesztése, rugalmas gondolkodás, empátia, tolerancia

CÉLCSOPORT – A DIFFERENCIÁLÁS LEHETŐSÉGEI: az egész osztály

MUNKAFORMÁK: heterogén csoport

MÓDSZEREK: vita, döntés, megbeszélés, bemutatás

ESZKÖZÖK: szókétyák, papírcsíkok, gyurmaragasztó

III. REFLEKTÁLÁS

TERVEZETT IDŐ: 10 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A gyerekek heterogén csoportokban dolgoznak tovább. A csoportok alkossanak véleményt egymás címeiről.

Csoportosítsák a címeket az alábbi szempontok szerint:

- Melyek azok a címek, amelyek úgy keltik fel az érdeklődésedet, mint a reklámok?
- Van-e közöttük olyan, amelyik eseményre, szereplőre, helyre, időre utal?
- Találtak-e egyszavas címeket?
- Olyat, amelyik kijelentő, kérdő, felkiáltó mondatos cím?
- Van-e közöttük vicces (szójátékos) cím?

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: csoportosítás, ítéletalkotás, saját vélemény kifejezésre juttatása

CÉLCSOPORT – A DIFFERENCIÁLÁS LEHETŐSÉGEI: az egész osztály

MUNKAFORMÁK: frontális

MÓDSZEREK: halmazalkotás, beszélgetés

ESZKÖZÖK: címsorok, gyurmaragasztó

IV. RÁHANGOLÓDÁS

TERVEZETT IDŐ: 5 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: Olvassuk fel a *Csalás* című történetet. Hagyjuk, hogy a szöveget minden irányított megfigyelési szempont nélkül figyeljék, hallgassák a gyerekek.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: szövegértési önismeret megalapozása, modellkövetés

CÉLCSOPORT – A DIFFERENCIÁLÁS LEHETŐSÉGEI: az egész osztály

MUNKAFORMÁK: frontális

MÓDSZEREK: tanítói felolvasás

ESZKÖZÖK: szöveg (l. a modul végén)

V. JELENTÉSTEREMTÉS

TERVEZETT IDŐ: 25 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK:

A gyerekek négyfős heterogén csoportokban dolgoznak. Minden csoport a szöveg egy részletét kapja meg idézetkártyán. Minden szakaszhoz adunk kérdéskártyát is. A kérdéskártya egy gondolkodtató kérdést és három nyelvi tapasztalatszerzésre irányuló feladatot tartalmaz. A gondolkodtató kérdések ráirányítják a gyerekek figyelmét a szövegrész egy-egy fontos mozzanatára, és ezzel segítik a saját szövegjelentés megfogalmazását. Támogatják ugyanakkor a tanulók közötti eszmecserét is.

A csoportmunka előtt kérdezzük meg a gyerekeket, hogy értik-e a feladatokat. Mondjunk mindegyikhez példákat.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: hangos olvasás, a szövegjelentés megfogalmazása, kooperativitás

CÉLCSOPORT – A DIFFERENCIÁLÁS LEHETŐSÉGEI: csoportok

MUNKAFORMÁK: heterogén csoport, frontális

MÓDSZEREK: olvasás, megbeszélés

ESZKÖZÖK: idézet- és kérdéskártyák (a teljes sort l. a modul végén)

1. fl.

V.4.

Összekeveredtek a szereplők. A nem megfelelő szereplő nevét húzd át! Írd a vonalra a helyes megoldást!

Olivér olyan, mintha a kis testvérem lenne. Gitta néni az anyukája. Mielőtt Gitta néni megszületett, én voltam náluk a „gyerek”. Sokat játszott velem, és mindenféle finomságokat vett nekem. Egyszer aztán Bence leült mellém a szőnyegre, megfogta a kezemet, és azt mondta:

– Olivér, csodálatos hírem van. Kistestvéred lesz.

2. fl.

V.4.

Összekeveredtek a szereplők. A nem megfelelő szereplő nevét húzd át! Írd a vonalra a helyes megoldást!

És nem sokkal később megérkezett apu, a kisöcsém, aki persze nem is a kisöcsém. Bence már óvodás, és sokat játszom vele. Szeret hozzánk jönni, mert nálunk mindig történik valami. Olivér a múltkor krumplit sütött. Közben apuval beszélgetett. Anyu és apu is a konyhában lábatlankodtunk.

3. fl.

V.4.

Összekeveredtek a szereplők. A nem megfelelő szereplő nevét húzd át! Írd a vonalra a helyes megoldást!

- Amikor elkészült egy adag sült krumpli, anyu megkínált bennünket.
 – Köszönöm szépen, nem kérek – mondta szokatlanul halkán anyu
 – De hát mi történt, miért? Csak nem vagy beteg? – kérdezte Olivér
 – Nem, csak Bence azt mondta, hogy ne egyek mindig itt.

4. fl.

V.4.

Összekeveredtek a szereplők. A nem megfelelő szereplő nevét húzd át! Írd a vonalra a helyes megoldást!

- Ugyan, anyukám – biztatta apu –, egyél nyugodtan, mi ugyan nem árulunk el. Olivér azonban hajthatatlan volt. Bencéék tovább beszélgettek, én meg eszegettem.

5. fl.

V.4.

Összekeveredtek a szereplők. A nem megfelelő szereplő nevét húzd át! Írd a vonalra a helyes megoldást!

- Egyszer csak apu óvatosan elcsent egy krumplit a tányérból, és gyorsan bekapta. Nem szóltam semmit. Anyuék is észrevették, egymásra néztek és mosolyogtak. Olivér óvatosan közelebb tolta a tányért, hogy apunak könnyebben menjen a család.

VI. REFLEKTÁLÁS

VISSZAJELZÉS, ELLENŐRZÉS

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK:

Csoportszóforgóval történjen szakaszonként a visszajelzés. A SZÓSZÓLÓ olvassa fel hangosan a szövegrészt. A csoportok az összes feladatról számoljanak be egymás után (először az 1., majd a 2. stb.). Fontos, hogy a gyerekek csak azt a rövid szövegrészt vegyék figyelembe a válaszuknál, amely az idézetkártyán van. Úgy kell tenniük, mintha csak ennyi információjuk lenne az olvasmányról. Tehát csak azokat a válaszokat fogadjuk el, amelyeket ténylegesen az idézetből következtettek ki a tanulók.

A feladatok megbeszélésekor a következőkre irányítsuk a tanulók figyelmét:

- fedeztessük fel velük, hogy a múltbeli eseményekre utaló szavak mindig -t-re végződnek;
- hogy sokszor a jövőre utaló kifejezések ugyanolyanok, mint amelyek a jelenre utalnak, máskor eléjük vagy mögéjük kerül egy időre utaló szó.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: hangos olvasás, a szövegjelentés megfogalmazása, kooperativitás

CÉLCSOPORT – A DIFFERENCIÁLÁS LEHETŐSÉGEI: az egész osztály

MUNKAFORMÁK: frontális

MÓDSZEREK: olvasás, megbeszélés

Megoldás

3. feladat (Több jó megoldás is születhet.)

- Gitta néni mondott egy csodálatos hírt.
- Bence, a kisöcsém óvodás. VAGY: Az óvodás Bence a kisöcsém. VAGY: Bence, aki óvodás, a kisöcsém.
- Elkészült a sült krumpli.
- Apu biztatta a hajthatatlan Bencét. VAGY: Apu biztatta Bencét, aki hajthatatlan volt. VAGY: Apu biztatta Bencét, de Bence hajthatatlan volt.
- Az óvatos Bence elcsent egy krumplit. VAGY: Bence óvatosan elcsent egy krumplit.

5. feladat

- Olivér először nem örült Bence megérkezésének, hiszen Gitta néni addig csak őt szerette, kényeztette.
- A mesélő családja harmonikusan él, szeretnek együtt lenni, beszélgetni, vidámak.
- Bence igyekezett szófogadó lenni, és betartani azt, amit a szülei mondtak neki, ugyanakkor a mesélő szüleinek szavai arra ösztönözték, hogy egyen, hiszen úgysem tudja meg senki.
- Ismerték jól a szüleit, és tudták, hogy csak udvariasságból mondták, hogy a kisfiú ne egyen mindig náluk. „Belementek a játékba.”
- Senki és mindenki.

VII. RÁHANGOLÓDÁS

TÖRTÉNETMONDÁS NÉZŐPONTVÁLTÁSSAL

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A gyerekek heterogén csoportokban dolgoznak. A feladatuk az, hogy különböző nézőpontok szerint alakítsák át a történetet.

Lehetőségek:

- Hogy mesélné el a történetet Olivér anyukája Gitta néninek?
- Hogy mesélné el Bence az apukájának?
- Hogy mondaná el Olivér a barátainak?

A feladat menete:

- Olvassuk fel az osztálynak az eredeti történetet.
- A csoportok a feladatkártya szempontjainak megfelelően alakítsák át szóban a szöveget.
- Minden új történetből egyet-egyet meséljen el az adott csoport SZÓSZÓLÓJA, a többi csoport találja ki, hogy ki volt a mesélő.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: olvasástechnika, együttműködés, történetmondás nézőpontváltással

CÉLCSOPORT – A DIFFERENCIÁLÁS LEHETŐSÉGEI: az egész osztály

MUNKAFORMÁK: heterogén csoportok

MÓDSZEREK: olvasás, történetmondás

ESZKÖZÖK: szöveg (l. a modul végén)

Megoldás

Számos eltérő történet születhet. Mindegyikre jellemző, hogy csak egy részét emelik ki az eseményeknek, attól függően, ki mit tart fontosnak belőle. A szereplők tegeződnek. Érdeemes megfigyelni a szereplők stílusát a különböző helyzetekben.

VIII. JELENTÉSTEREMTÉS

AZ OLVASOTT SZÖVEG MEGÉRTÉSÉRE IRÁNYULÓ ELEMZŐ MŰVELETEK

1. „Ablak”

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: „Ablak”: a szereplők jellemzése. A gyerekek heterogén csoportokban folytatják a munkát. 4+1 részre osztott csomagolópapír van a csoportok előtt, és vastag filctollak.

- Minden csoport megkapja az egyik szereplő nevét: apa, anya, Bence, Olivér.
- Mindegyik kisgyerek egy-egy ablak elé ül. A saját ablakába feljegyzi azt, hogy az adott szereplőt milyennek gondolja. A lap középső része üresen marad.
- Ezután összedugják a fejüket, közös döntést hoznak, és az egyénileg felsorolt jellemzőkből kiválasztják a három legfontosabbat, ami a középső részbe kerül. A csoportok szavai felkerülnek a táblára, és az osztály megvitatja, kiegészíti azokat.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: jellemzés, véleményalkotás

CÉLCSOPORT – A DIFFERENCIÁLÁS LEHETŐSÉGEI: az egész osztály

MUNKAFORMÁK: heterogén csoport

MÓDSZEREK: ablak eljárás, vita, megbeszélés

ESZKÖZÖK: szókártyák, csomagolópapír, filctollak

2. Szöveg helyreállítása

TERVEZETT IDŐ: 10 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A gyerekek önálló munkaformában végzik a feladatot. Az olvasási nehézségekkel küszködő gyerekekkel dolgozzunk csoportban.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: szövegegész helyreállítása szóválasztással, olvasás

CÉLCSOPORT – A DIFFERENCIÁLÁS LEHETŐSÉGEI: az egész osztály

MUNKAFORMÁK: egyéni

MÓDSZEREK: szövegkiegészítés

ESZKÖZÖK: feladatlap

VIII/2.

Húzd alá a vastag betűvel kiemelt szavak közül azt, amelyik az eredeti történetben szerepelt! (A történetet a kiemelt szavakkal l. a modul végén!)

IX. REFLEKTÁLÁS

MADÁRNYELV

TERVEZETT IDŐ: 5 perc

TANÁRI INSTRUKCIÓK: Mondjunk el néhány mondatot madárnyelven a gyerekeknek, ők pedig fejték meg a jelentésüket. Például:

Avapuvu sevegivítevett Bevencévénevek.
Bevenceve ava kivisövöcsévém.

KIEMELT KÉPESSÉGEK, KÉSZSÉGEK: nyelvi kreativitás

CÉLCSOPORT – A DIFFERENCIÁLÁS LEHETŐSÉGEI: az egész osztály

MUNKAFORMÁK: frontális

MÓDSZEREK: játék

MELLÉKLETEK

I.

A kiemelt kifejezések egy történetből valók. Miről szólhat az eredeti történet?

✂

játszott

finomságokat vett

jött

krumplit sütött

beszélgettek

a konyhában lábatlankodtunk

megkínált bennünket

köszönte szépen

mondták

biztatta

eszegettem

elcsen a tányérból

gyorsan bekapja

szóltam

anyuék is észrevették

cinkosan összenéztek

tolta

könnyebben menjen

teleette magát

hazament

jót nevettünk

csalt

IV.

CSALÁS

Bence olyan, mintha a kistestvérem lenne. Gitta néni az anyukája. Mielőtt Bence megszületett, én voltam náluk a „gyerek”. Sokat játszott velem, és mindenféle finomságokat vett nekem.

Egyszer aztán Gitta néni leült mellém a szőnyegre, megfogta a kezemet, és azt mondta:

– Olivér, csodálatos hírem van. Kistestvéred lesz.

És nem sokkal később megérkezett Bence, a kisöcsém, aki persze nem is a kisöcsém.

Bence már óvodás, és sokat játszom vele. Szeret hozzánk jönni, mert nálunk mindig történik valami.

Anyu a múltkor krumplit sütött. Közben apuval beszélgetett. Bence és én is a konyhában lábatlankodtunk. Amikor elkészült egy adag sült krumpli, anyu megkínált bennünket.

– Köszönöm szépen, nem kérek – mondta szokatlanul halkán Bence.

– De hát mi történt, miért? Csak nem vagy beteg? – kérdezte anyu.

– Nem, csak anyukám azt mondta, hogy ne egyek mindig itt.

– Ugyan, Bencikém – biztatta apu –, egyél nyugodtan, mi ugyan nem árulunk el.

Bence azonban hajthatatlan volt.

Anyuék tovább beszélgettek, én meg eszegettem. Egyszer csak Bence óvatosan elcsent egy krumplit a tányérból, és gyorsan bekapta. Nem szóltam semmit. Anyuék is észrevették, egymásra néztek és mosolyogtak. Apu óvatosan közelebb tolta a tányért, hogy Bencének könnyebben menjen a család.

V.

Idézetkártyák

Bence olyan, mintha a kistestvérem lenne. Gitta néni az anyukája. Mielőtt Bence megszületett, én voltam náluk a „gyerek”. Sokat játszott velem, és mindenféle finomságokat vett nekem. Egyszer aztán Gitta néni leült mellém a szőnyegre, megfogta a kezemet, és azt mondta:
– Olivér, csodálatos hírem van. Kistestvéred lesz.

És nem sokkal később megérkezett Bence, a kisöcsém, aki persze nem is a kisöcsém. Bence már óvodás, és sokat játszom vele. Szeret hozzánk jönni, mert nálunk mindig történik valami. Anyu a múltkor krumplit sütött. Közben apuval beszélgetett. Bence és én is a konyhában lábatlankodtunk.

Amikor elkészült egy adag sült krumpli, anyu megkínált bennünket.
– Köszönöm szépen, nem kérek – mondta szokatlanul halkán Bence.
– De hát mi történt, miért? Csak nem vagy beteg? – kérdezte anyu.
– Nem, csak anyukám azt mondta, hogy ne egyek mindig itt.

– Ugyan, Bencikém – biztatta apu –, egyél nyugodtan, mi ugyan nem árulunk el.
Bence azonban hajthatatlan volt.
Anyuék tovább beszélgettek, én meg eszegettem.

Egyszer csak Bence óvatosan elcsent egy krumplit a tányérból, és gyorsan bekapta. Nem szóltam semmit. Anyuék is észrevették, egymásra néztek és mosolyogtak. Apu óvatosan közelebb tolta a tányért, hogy Bencének könnyebben menjen a család.

Kérdéskártyák

V.

1. Húzd alá azokat a szavakat, amelyekből megtudod, hogy mit csináltak a szereplők!

2. Csoportosítsd az aláhúzott szavakat! Mikor történtek az események?

RÉGEBBEN	MOST	MAJD EZUTÁN

3. Alkoss a rövid mondatokból egy hosszabbat! Írd le a füzetedbe!

Gitta néni mondott egy hírt.

A hír csodálatos volt.

1. fl.

4. Összekeveredtek a szereplők. A nem megfelelő szereplő nevét húzd át! Írd a vonalra a helyes megoldást!

Olivér olyan, mintha a kistestvérem lenne. Gitta néni az anyukája. Mielőtt Gitta néni megszületett, én voltam náluk a „gyerek”. Sokat játszott velem, és mindenféle finomságokat vett nekem.

Egyszer aztán Bence leült mellém a szőnyegre, megfogta a kezemet, és azt mondta:

– Olivér, csodálatos hírem van. Kistestvéred lesz.

5. Szerinted örült Olivér, hogy kistestvére lesz?

V.

1. Húzd alá azokat a szavakat, amelyekből megtudod, hogy mit csináltak a szereplők!

2. Csoportosítsd az aláhúzott szavakat! Mikor történtek az események?

RÉGEBBEN	MOST	MAJD EZUTÁN

3. Alkoss a rövid mondatokból egy hosszabbat! Írd le a füzetedbe!

Bence a kisöcsém.

Bence óvodás.

2. fl.

4. Összekeveredtek a szereplők. A nem megfelelő szereplő nevét húzd át! Írd a vonalra a helyes megoldást!

És nem sokkal később megérkezett apu, a kisöcsém, aki persze nem is a kisöcsém.

Bence már óvodás, és sokat játszom vele. Szeret hozzánk jönni, mert nálunk mindig történik valami.

Olivér a múltkor krumplit sütött. Közben apuval beszélgetett. Anyu

és apu is a konyhában lábatlankodtunk.

5. Milyennek képzeled a mesélő kisfiú családját?

V.

1. Húzd alá azokat a szavakat, amelyekből megtudod, hogy mit csináltak a szereplők!

2. Csoportosítsd az aláhúzott szavakat! Mikor történtek az események?

RÉGEBBEN	MOST	MAJD EZUTÁN

3. Alkoss a rövid mondatokból egy hosszabbat! Írd le a füzetedbe!

Elkészült a krumpli.

Bence nézte a sültkrumplit.

3. fl.

4. Összekeveredtek a szereplők. A nem megfelelő szereplő nevét húzd át! Írd a vonalra a helyes megoldást!

Amikor elkészült egy adag sült krumpli, anyu megkínált bennünket.

– Köszönöm szépen, nem kérek – mondta szokatlanul halkán anyu

– De hát mi történt, miért? Csak nem vagy beteg? – kérdezte Olivér

– Nem, csak Bence azt mondta, hogy ne egyek mindig itt.

5. Miért érezte kellemetlenül magát Bence?

V.

1. Húzd alá azokat a szavakat, amelyekből megtudod, hogy mit csináltak a szereplők!

2. Csoportosítsd az aláhúzott szavakat! Mikor történtek az események?

RÉGEBBEN	MOST	MAJD EZUTÁN

3. Alkoss a rövid mondatokból egy hosszabbat! Írd le a füzetedbe!

Apu biztatta Bencét.
Bence kérlelhetetlen volt.

4. fl.

4. Összekeveredtek a szereplők. A nem megfelelő szereplő nevét húzd át! Írd a vonalra a helyes megoldást!

– Ugyan, anyukám – biztatta apu –, egyél nyugodtan, mi ugyan nem árulunk el.

Olivér azonban hajthatatlan volt.

Bencéék tovább beszélgettek, én meg eszegettem.

5. Miért mondott ellent apu Bence szüleinek?

V.

1. Húzd alá azokat a szavakat, amelyekből megtudod, hogy mit csináltak a szereplők!

2. Csoportosítsd az aláhúzott szavakat! Mikor történtek az események?

RÉGEBBEN	MOST	MAJD EZUTÁN

3. Alkoss a rövid mondatokból egy hosszabbat! Írd le a füzetedbe!

Bence elcsent egy krumplit.

Bence óvatos volt.

4. Összekeveredtek a szereplők. A nem megfelelő szereplő nevét húzd át! Írd a vonalra a helyes megoldást!

5. fl.

Egyszer csak apu óvatosan elcsent egy krumplit a tányérból, és gyorsan bekapta. Nem szóltam semmit. Anyuék is észrevették, egymásra néztek és mosolyogtak. Olivér óvatosan közelebb tolta a tányért, hogy apunak könnyebben menjen a csalás.

5. Ki csalt a történetben?

VIII/2.

Húzd alá a vastag betűvel kiemelt szavak közül azt, amelyik az eredeti történetben szerepelt!

CSALÁS

Bence olyan, mintha a **kistestvérem** ◦ **öcsém** lenne. Gitta néni az anyukája. Mielőtt Bence **megérkezett** ◦ **megszületett**, én voltam náluk a „gyerek”. Sokat **táncolt** ◦ **játszott** velem, és mindenféle finomságokat **tett** ◦ **vett** nekem.

Egyszer aztán Gitta néni **leült** ◦ **ledőlt** mellém a szőnyegre, megfogta a kezemet, és azt mondta:
– Olivér, **csodálatos** ◦ **remek** hírem van. Kistestvéred lesz.

És nem sokkal később megérkezett Bence, a kisöcsém, aki persze nem is a kisöcsém.

Bence már óvodás, és sokat játszom vele. Szeret hozzánk **járni** ◦ **jönni**, mert nálunk mindig **van** ◦ **történik** valami.

Anyu a múltkor krumplit **sütött** ◦ **főzött**. Közben apuval **veszekedett** ◦ **beszélgetett**. Bence és én is a konyhában **voltunk** ◦ **látatlankodtunk**. Amikor elkészült egy adag sült krumpli, anyu **megkínált** ◦ **megettetett** bennünket.

– Köszönöm szépen, nem kérek – mondta szokatlanul halkán Bence.

– De hát mi történt, miért? Csak nem vagy beteg? – **kérdezte** ◦ **kíváncsiskodott** anyu.

– Nem, csak anyukám azt **mondta** ◦ **kérte**, hogy ne **egyek** ◦ **vacsorázzak** mindig itt.

– Ugyan, Bencikém – biztatta apu –, egyél nyugodtan, mi ugyan nem árulunk el.

Bence azonban **makacs** ◦ **hajthatatlan** volt.

Anyuék tovább beszélgettek, én meg **eszegettem** ◦ **nézegettem**. Egyszer csak Bence óvatosan **elvett** ◦ **elcsent** egy krumplit a tányérból, és gyorsan bekapta. Nem **láttam** ◦ **szóltam** semmit. Anyuék is észrevették, egymásra néztek és **mosolyogtak** ◦ **gondolkodtak**. Apu **lassan** ◦ **óvatosan** közelebb tolta a tányért, hogy Bencének könnyebben menjen a **falás** ◦ **csalás**.

ANYANYELVI TAPASZTALATSZERZÉS

AZ ANYUKÁM VEZETNI TANUL CÍMŰ OLVASMÁNYHOZ KAPCSOLÓDÓAN

2×45 PERC

KÉSZÍTETTE: KECSKEMÉTHYNNÉ MEZŐSI ANNAMÁRIA
KOMASÁG MARGIT

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

A SZÖVEG FELELEVENÍTÉSE, SZEREPJÁTÉK

1. Játsszátok el!

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A gyerekeket osszuk háromfős csoportokba. Kérjük őket arra, hogy olvassák el a történetet. Ezt követően a tanulók beszéljék meg, ki melyik szereplőt alakítja a szerepjátékban. Adjunk 2-3 perc felkészülési időt a csoportoknak, majd önként jelentkezők mutassák be a jelenetet. A történet szövegét nem kell a gyerekeknek megtanulniuk, csak a tartalmát idézzék fel a szituációban.

Azok a csoportok, amelyek nem mutatják be jelenetüket, lesznek a nézők. A megfigyeléshez adjunk szempontokat. Például:

- Melyik csoport bemutatója hasonlított legjobban az olvasott szöveghez? (szövegűség)
 - Ki játszotta el legjobban az anya/az apa/Olivér szerepét? (szerepazonosulás) Miért? (érvelés)
 - Milyenek voltak a szereplők mozdulatai? (nem nyelvi jelek megfigyeltetése) Melyik csoport játszott a legbátrabban? (beleélő-képesség)
 - Melyik csoportról gondolod, hogy a szereplők nagyon odafigyeltek egymásra? (együttműködés)
- Végül a nézőközönség döntse el, melyik csoport játéka tetszett neki a legjobban.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: olvasás, figyelemkoncentráció, szerepazonosulás, egyszerű érvek megfogalmazása, empátia, együttműködés, véleményalkotás

MÓDSZEREK: dramatikus játék, szituatív beszéd, beszélgetés, értékelés

ESZKÖZ: szöveg (I. a modul végén)

Megoldási javaslat

Nincs egy kizárólagos jó megoldás. A cél a kommunikációs képességek fejlesztése.

II. JELENTÉSTEREMTÉS

SZEREPLŐK ÉS ESEMÉNYEK A NYELVBEN

1–2. Hogyan nevezi? Hogy szólítod?

TERVEZETT IDŐ: 10 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A gyerekek az előzőleg kialakított csoportokban dolgozzanak tovább. A feladat célja, hogy a tanulók észrevegyék, hogy egy szereplőt többféleképpen is nevezhetünk, valamint azt, hogy a megszólítás függ a kommunikációs céloktól is.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: szerepazonosítás, kommunikációs cél és a megszólítás azonosítása

MÓDSZEREK: feladatmegoldás, megbeszélés

ESZKÖZ: feladatlap

1. fl.

II/1.

Kit hogyan neveznek a történetben? Húzd alá a helyes választ!

Olivér a mamáját: édesanya, mama, anyu, anya

Az apa az anyát: fiam, drágám, feleség, asszony

2. fl.

II/2.

Te hogy szólítod az anyukádat, ha...?

Azt szeretnéd, hogy megnézhess egy filmet:

Ha haragszol rá:

Megoldási javaslat

1. anyu, drágám

2. Például: anyuci, mamuskám, édesanya; anyu, anya.

A lényeg az, hogy a gyerekek megtapasztalják, hogy milyen helyzetben használnak kedveskedő, becéző megszólítási formákat.

3. Ki az esemény résztvevője?

TERVEZETT IDŐ: 10 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A gyerekek az előzőleg kialakított csoportokban, de egyéni munkaformában dolgozzanak tovább. A feladat során különböző igealakokat vizsgálnak meg, és megállapítják, ki a cselekvő. Az ellenőrzésnél kérjük a gyerekeket arra, hogy miközben kimondják a választ, a cselekvő számának és személyének megfelelően mutassanak is önmagukra, társukra, társaikra. A feladat elvégzése során nyelvtani fogalmakat ne tanítsunk meg a gyerekeknek, arra törekedjünk, hogy minél több tapasztalatot szerezzenek anyanyelvükkel kapcsolatban. Beszéljük meg a gyerekekkel, hogy mi segítette őket a feladat megoldásában.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: következtetés

MÓDSZEREK: feladatmegoldás, megbeszélés

ESZKÖZ: feladatlap

3. fl.
↓

II/3.

Ki mondta? Húzd alá a válaszok közül a helyeset!

megbeszéltem: ÉN TE Ő MI TI ŐK
 ebédelsz: ÉN TE Ő MI TI ŐK
 bírjátok ki: ÉN TE Ő MI TI ŐK
 tudom: ÉN TE Ő MI TI ŐK
 fogadj el: ÉN TE Ő MI TI ŐK
 tudod: ÉN TE Ő MI TI ŐK
 gyarapította: ÉN TE Ő MI TI ŐK
 szokott: ÉN TE Ő MI TI ŐK

**Megoldási
javaslat**

én, te, ti, én, te, te, ő, ő

III. REFLEKTÁLÁS

1. Cselekvésre utaló kifejezések

TERVEZETT IDŐ: 10 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A gyerekek az előzőleg kialakított csoportokban, de egyéni munkaformában dolgozzanak tovább. A feladat célja, hogy a különböző eseményeket visszailleszék a szövegkörnyezetbe. A feladat elvégzését követően a csoporttagok váltva olvassák fel a mondatokat, és határozzák meg, ki mondta a kiemelt kifejezéseket. Végül kezdeményezzünk vitát: vajon miért kapta a vezetőni tanuló anyuka ezeket a tanácsokat?

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: válogató olvasás, szereplők azonosítása, véleményalkotás

MÓDSZEREK: feladatmegoldás, megbeszélés

ESZKÖZ: feladatlap

III/1.

Húzd alá a szövegben azokat a mondatokat, amelyekben a következő kifejezések szerepelnek:
 bírjátok ki, engedd el, ne foglalkozz, célozd be, szoktam, vigyázz

Megoldási javaslat

Bírjátok ki még ezt a pár napot! – Drágám, egyetlen tanácsot fogadj el tőlem. – Engedd el az örülteket! – Ne foglalkozz az integetőkkel! – Hátramenetnél ne a kukát célozd be! – Én csak azt szoktam mondani, amit anyu szokott nekem: – Vigyázz magadra!

IV. RÁHANGOLÓDÁS

1. Valamilyen valaki valahol valamit csinál

TERVEZETT IDŐ: 10 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: Az ország-városhoz hasonló játékot játszunk a gyerekekkel. A tanító némán mondja az ábécét, valaki megállítja. A megfelelő betűvel kell a gyerekeknek a táblázat minden kérdésére válaszolniuk.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: kreativitás, írás

MÓDSZEREK: játék

ESZKÖZ: feladatlap

4. fl.

IV/1.

Játsszunk!

Valamilyen	Valaki/valami	Valahol	Valamit csinál
<i>Barna</i>	<i>Béla</i>	<i>Baján</i>	<i>bóbiskol</i>

V. JELENTÉSTEREMTÉS

1. A szavak szótári alakja

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A gyerekek az előzőleg kialakított csoportokban dolgozzanak tovább. Minden csoport kapjon egy helyesírási szótárt. Gyűjtsenek a szótárból csoportonként 3-3 cselekvést kifejező szót. Írják le őket egymás alá. Váltva olvassák fel a szavakat hangosan. Figyeltessük meg, miben hasonlítanak ezek egymáshoz: Ki a cselekvő? Mit jelent a szó? A feladat célja, hogy a gyerekek észrevegyék, a kigyűjtött szótári alakok mind eseményeket fejeznek ki és harmadik személyűek. A továbbiakban használjuk is a szótári alak kifejezést. (L. még előző modul!) A megbeszélést követően kérjük meg a tanulókat, hogy a szótári alakok mellett felsorolt szavak közül írjanak ki egy-egy példát. Vizsgáljuk meg azokat is! Miben térnek el a szótári alakoktól? Mi mindent tudunk meg a toldalékos szóalakból? Ezt követően használjuk a toldalék, toldalékos alak kifejezést is.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: válogató olvasás, szótárhasználat, szógyűjtés szempontok szerint

MÓDSZEREK: szótárhasználat, megbeszélés

ESZKÖZ: *A magyar helyesírás szabályai* csoportonként egy példányban, feladatlap

V/1.

**Keress a helyesírási szabályzatból három cselekvést kifejező szót!
Írd le őket egymás alá!**

a) Írj egy-egy példát az általad felsoroltakra a szótári alak mellé!

Megoldási javaslat

Például:

köt kössük

súg súgta

A szótári alakokhoz 3. személyű cselekvő (ő) kapcsolható, jelen idejű, kijelentő módú. A többi alak mindezekben eltérhet.

2. Toldalékos alakok a mondatban

TERVEZETT IDŐ: 5 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A gyerekek az előzőleg kialakított csoportokban dolgozzanak egyénileg. A feladat célja, hogy a felsorolt szótári alakokat megfelelő toldalékkal ellátva összefüggő szöveget alkossanak. Amennyiben a gyerekek nem tudják még önállóan megoldani a feladatot, beszéljük meg velük a megoldást. Nem baj, ha hibás szöveget alkotnak. Fedeztessük fel a gyerekekkel, hogy mi okozta a problémát.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: félreproduktív szövegalkotás

MÓDSZEREK: szövegkiegészítés

ESZKÖZ: feladatlap

V/2.

Pótold a hiányzó mondatokat az alábbi kifejezések megfelelő toldalékos alakjával!
tanul, van, ebédel, drukkol, sikerül

Amikor anyu vezetni, nem ideje főzni. Ezért sokszor együtt Gitta néniékkel. Apuval, hogy anyunak jogosítványt szereznie.

Megoldási javaslat

Amikor anyu vezetni tanult, nem volt ideje főzni. Ezért sokszor együtt ebédeltünk Gitta néniékkel. Apuval drukkoltunk, hogy anyunak sikerüljön jogosítványt szereznie.

VI. REFLEKTÁLÁS

1. Adj tanácsot!

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A gyerekek az előzőleg kialakított csoportokban dolgozzanak tovább. Minden csoport kapjon egy helyzetleírást papírcsíkon. A csoportok beszéljék meg, milyen tanácsot adnának a helyzetben szereplő gyerekek vagy felnőtteknek. Ezeket írják is le röviden a füzetükbe. Például: *Gábor, mielőtt lelépsz az úttestre, nézz körül! Röviden: Nézz körül!* Az azonos helyzetekhez tanácsot író csoportok felváltva mondják el a tanácsaikat, mindaddig, amíg a szövegek nem ismétlődnek. A tanító pedig jegyezze a táblára az igealakokat. Amikor minden csoport beszámolt, beszéljük meg, miért más egy hasonló tartalmú tanács, ha azt gyerekeknek, illetve ha idős felnőtteknek mondják! Néhány eltérő igealakot páronként írjanak le a gyerekek a füzetükbe. Például: *Gábor, mielőtt lelépsz az úttestre, nézz körül! Tessék körülnézni, mielőtt le tetszik lépni a járdáról!*

A gyerekek el is játszhatják ezeket az elképzelt eseményeket, úgy könnyebben tudják beleélni magukat a kommunikációs helyzetbe.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: helyzetfelismerés, empátia, egyszerű tanácsok megfogalmazása, összehasonlítás, nyelvi tudatosság

MÓDSZEREK: szövegalkotás szóban és írásban, megbeszélés

ESZKÖZ: füzet, tábla

VI/1.

Adj tanácsot!

- a) Gáborral moziba igyekeztek. Mivel késésben vagytok, rohantok. Gábor figyelmetlenül lép le a járdáról. A közeledő autó vezetőjének nagyot kell fékeznie, hogy elkerülje a balesetet. Milyen tanácsot adnátok Gábornak?
- b) Egy öreg néni nem veszi észre, hogy a lámpa pirosra váltott. Váratlanul lelép a járdáról. A közeledő autó vezetőjének nagyot kell fékeznie, hogy elkerülje a balesetet. Milyen tanácsot adnátok a néninek?
- c) Kistestvéred kihúzza a kezét a tiédből, és az úttest felé szalad. A közeledő autó vezetője egy anyuka. Hirtelen fékez, hogy elkerülje a balesetet. Milyen tanácsot adna a néni neked?

MELLÉKLETEK

I/1.

Játsszátok el!**Anyukám vezetni tanul**

Mostanában nincs reggeli, nincs uzsonna. Anyukám ma is hajnalban indult vezetni.

– Olivér, megbeszéltem Gitta nénivel, hogy ma náluk ebédelsz.

Aztán apuhoz fordult:

– Bírjátok ki még ezt a pár napot! Már nagyon jól megy, csak néha nem tudom, melyik a jobb és melyik a bal lábam.

– Drágám, egyetlen tanácsot fogadj el tőlem. Elég, ha azt tudod, melyik a gáz és melyik a fék – mondta apu. És rögtön utána az egyetlen tanácsot még hárommal gyarapította:

– Engedd el az őrülteket!

– Ne foglalkozz az integetőkkel!

– Hátramenetnél ne a kukát célozd be!

Én csak azt szoktam mondani, amit anyu szokott nekem:

– Vigyázz magadra!

II/1.

1. fl. Kit hogyan neveznek a történetben? Húzd alá a helyes választ!

Olivér a mamáját: édesanya mama anyu anya

Az apa az anyát: fiam drágám feleség asszony

II/2.

2. fl. Te hogy szólítod az anyukádat, ha...?

Azt szeretnéd, hogy megnézhess egy filmet:

Ha haragszol rá:

II/3.

3. fl. Ki mondta? Húzd alá a válaszok közül a helyeset!

- megbeszéltem: ÉN ○ TE ○ Ő ○ MI ○ TI ○ ŐK
 ebédelsz: ÉN ○ TE ○ Ő ○ MI ○ TI ○ ŐK
 bírátkod ki: ÉN ○ TE ○ Ő ○ MI ○ TI ○ ŐK
 tudom: ÉN ○ TE ○ Ő ○ MI ○ TI ○ ŐK
 fogadj el: ÉN ○ TE ○ Ő ○ MI ○ TI ○ ŐK
 tudod: ÉN ○ TE ○ Ő ○ MI ○ TI ○ ŐK
 gyarapította: ÉN ○ TE ○ Ő ○ MI ○ TI ○ ŐK
 szokott: ÉN ○ TE ○ Ő ○ MI ○ TI ○ ŐK

V/1.

**Keress a helyesírási szabályzatból három cselekvést kifejező szót!
Írd le őket egymás alá!**

a) Írj egy-egy példát az általad felsoroltakra a szótári alak mellé!

V/2.

Pótold a hiányzó mondatokat az alábbi kifejezések megfelelő toldalékos alakjával!

tanul ◦ van ◦ ebédel ◦ drukkol ◦ sikerül

Amikor anyu vezetni, nem ideje főzni. Ezért sokszor együtt Gitta néniékkal. Apuval, hogy anyunak jogosítványt szereznie.

VI/1.

Adj tanácsot!

✂

a) Gáborral moziba igyekeztek. Mivel késésben vagytok, rohantok. Gábor figyelmetlenül lép le a járdáról. A közeledő autó vezetőjének nagyot kell fékeznie, hogy elkerülje a balesetet. Milyen tanácsot adnátok Gábornak?

b) Egy öreg néni nem veszi észre, hogy a lámpa pirosra váltott. Váratlanul lelép a járdáról. A közeledő autó vezetőjének nagyot kell fékeznie, hogy elkerülje a balesetet. Milyen tanácsot adnátok a néninek?

c) Kistestvéred kihúzza a kezét a tiédből, és az úttest felé szalad. A közeledő autó vezetője egy anyuka. Hirtelen fékez, hogy elkerülje a balesetet. Milyen tanácsot adna a néni neked?

FŐ A VÁLTOZATLANSÁG – CSEREBERE

4×45 PERC

KÉSZÍTETTE: RÓZSA VINCÉNÉ
ANDÓCZI BALOGH ÉVA

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA

A család élete: érdekazonosságok és érdekkülönbségek családon belül, a békés egymás mellett élés jegyében. A szövegből kiemelt élethelyzetek megbeszélése, véleményalkotás. Beszámoló az olvasottakról, az olvasmány tartalmára irányuló kérdések megválaszolása.

AJÁNLOTT IDŐKERET

4×45 perc

KOROSZTÁLY

8–9 év

MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK

Szociális, környezeti és életviteli kompetenciaterület

A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI

A szövegelemző műveletek alkalmazása: szövegrészletek értelmezése, egyszerű okságok felismerése és következtetések megfogalmazása.

- **Személyes kompetencia:** önfejlesztő képesség, tudatosság
- **Kognitív kompetencia:** gondolkodási képességek, rendszerező, kombinatív képességek, problémamegoldás és alkotás képessége
- **Szociális kompetencia:** kommunikatív képességek, együttélési képességek, szabálykövetés

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

A FÜRTÁBRA

1. A) A fürtábra alkalmazásának bemutatása frontális munkában

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK:

A fürtábra olyan grafikai szervező, amely gondolatok, információk, fogalmak és a közöttük teremthető kapcsolatok feltérképezését teszi lehetővé egy adott téma (szó, kifejezés) vonatkozásában.

Olyan eljárás, amely a tanulókat egy adott témáról való nyílt és szabad gondolkodásra bátorítja. Egyrészt segíti a témához kapcsolódó kreatív ötletek és asszociációk összegyűjtését, másrészt a különféle logikai kapcsolatok és összefüggések ábrázolásával az ismeretek rendszerezéséhez nyújt segítséget.

1. A szőlőfürt szemeihez hasonló ábrát kell készíteni. A kifejezésekhez lehet elágazásokat is rajzolni.
2. A fürtábra első alkalmazásakor olyan témát válasszunk, amellyel a teljes csoport azonosulni tud!
3. Írjunk egy az első szöveghez, a *Fő a változatlansághoz* kapcsolódó központi szót vagy kifejezést egy csomagolópapírra, fóliára vagy más írófelület közepére! PI: ÜNNEP.
4. Kérjük meg a gyerekeket, hogy mondjanak olyan, a szóval összefüggő vagy ahhoz tartozó szavakat, kife-

jezéseket, melyek adott témáról eszünkbe jutnak! Írjuk ezeket vastag filccel, krétával az adott szó köré! Pl.: *vendégség, ünnepi ebéd, szép ruha, pihenés, nyugalom, kikapcsolódás, változatlanóság, kirándulások, munka stb.*

5. Ahogy a gondolatok sorra előjönnek, kezdjük el kapcsolatokat teremteni a megfelelőnek látszó gondolatok között! Pl.: *vendégség, ünnepi ebéd stb.* Jelöljük ezeket összekötő vonallal.

6. Írjunk le annyi gondolatot, amennyi csak eszünkbe jut adott időn belül.

1. B) A fűrtábra alkalmazása csoportmunkában

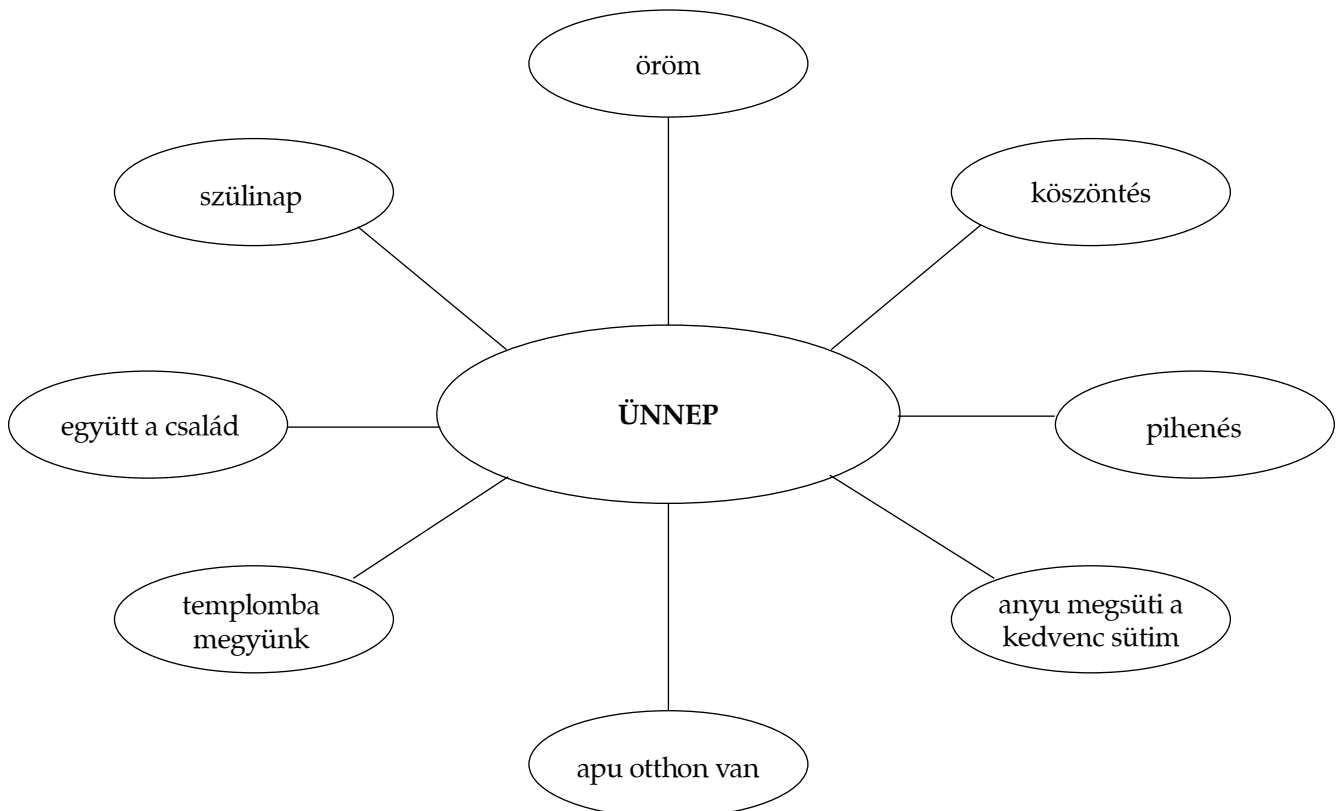
TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: Kérjük meg a gyerekeket, hogy alkossanak két csoportot. Az egyik csoportba azok kerüljenek, akiknek a keresztnéve az A–K-ig terjedő betűk valamelyikével kezdődik. A másik csoportba, akiknek a keresztnéve az L–Zs-ig kezdődő betűk valamelyikével. Adjunk mindkét csoportnak egy-egy ív csomagolópapírt és két különböző színű filctollat.

A tanító a csoportok összeállása után magában döntse el, ki lesz a csoportban a SZÓVIVŐ, JEGYZŐ, IDŐ-FIGYELŐ. Ennek megfelelően ossza ki a szerepkártyákat úgy, hogy az a csoport többi tagja számára figyelemfelkeltő és elismerést kiváltó legyen. Motiválja a gyerekeket arra, hogy a későbbiekben ők is betölthessék ezt a feladatot. Pl: IDŐFELELŐS: *„Az utóbbi időben már jobban figyeltél a feladatok megoldásánál arra, hogy a megadott időre elkészülj. Segítsd most a csoportot azzal, hogy Te figyeled a rendelkezésekre álló időt. Figyelmeztess a társaidat, ha attól eltérnek.”* (5 perc)

Mindkét csoport kap egy-egy szókárttyát: ÜNNEP és HOBBI felirattal. Az lesz a feladatuk, hogy 5 perc alatt írjanak annyi kifejezést a megadott szavak köré, amennyi *saját élményeik alapján* eszükbe jut. Ha a kifejezések között kapcsolatot vélnek felfedezni, azt jelöljék más színű filctollal, úgy, hogy az jól látható legyen. A tanító járjon körbe, és segítő kérdésekkel lendítse előre a megakadókat! Ez lesz a későbbiekben a minta a FELADATMESTER szerepének bevezetéséhez.

Pl.:

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: információk felidézése és összekapcsolása a meglévőkkel, szókincsbővítés, feladatvégzés, saját vélemény kifejezésre juttatása, együttműködés, kreatív írás

MÓDSZEREK: kifejezések gyűjtése saját élmények alapján csoportban

ESZKÖZ: csomagolópapír, szókárttyák, szerepkártyák, filctollak

2. A fűrtábra megbeszélése – reflektálás

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓ: Azokat a – kifejezések közötti – kapcsolatokat, amelyeket jelöltek a gyerekek, mindenképpen beszéljük meg.

A fűrtábra kifejezéseit felhasználhatjuk csoportosításra és mondatba foglalásra az anyanyelvi tapasztalatszerzés folyamatában (kérdőszavak alapján). Jöslás technikával vagy több kifejezés felhasználásával pedig történetalkotásra.

Ne döntsünk a gondolatokról, mindent írjunk le, ami eszünkbe jut!

- Ne aggódjunk a helyesírás vagy más írásbeli formáság miatt! A **tartalom kibontása** a központi feladat.
- Építsünk annyi kapcsolatot, amennyi csak lehetséges, ne korlátozzuk a gondolatok mennyiségét vagy áramlását, sem pedig a létrejövő kapcsolatokat!
- Ha ismereteink összefoglalására használjuk a fűrtábrát, próbáljunk rendszert építeni a fogalmakból és összefüggésekből! A tudás rendszerbe építése elmélyíti a megértést, segíti a hosszú távú memóriába való beépülést. A rendszer építésekor gondolatok, alternatívák mérlegelésére, vitára is van lehetőség.

A fűrtábra készíthető egyénileg, párban, csoportban vagy közösen, használható a ráhangolódási szakaszban a meglévő tudás összegyűjtésére vagy új asszociációk kiépítésére, a jelentésteremtés fázisában a gondolkodási folyamat, a megértés grafikus szervezőjeként, a reflektálás szakaszában összefoglaló tudáshálóként.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: irányított megfigyelés, ok-okozati viszonyok megértése, véleményalkotás

MÓDSZEREK: beszélgetés

ESZKÖZ: csomagolópapír, szó- és mondatkártya, papírcsíkok, filctollak

3. Érzések, hangulatok – jelentésteremtés

TERVEZETT IDŐ: 20 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓ:

1. A gyerekek az asztaloknál vagy a beszélgető-, illetve mesesarokban ülnek. Válasszunk egy olyan érzést, hangulatot jelölő fogalmat, amihez úgy gondoljuk, hogy a tanulóink megélt élményeket tudnak kapcsolni. Jelen esetben ez a szó: Vasárnap.

2. Mindenki kap egy papírlapot, és megkérjük a gyerekeket, hogy:

- a szó vagy kifejezés mellé, a jobb oldalra, írjanak egy színt, amit felidéz bennük;
- a szó vagy kifejezés mellé, a bal oldalra, írjanak egy hangot, amit a kifejezés felidéz bennük;
- a szó vagy kifejezés fölé azt, ha íze lenne ennek az érzésnek, milyen lenne az;
- ha szaga lenne ennek a fogalomnak, milyen lenne az, írják a szó vagy kifejezés alá;
- a lap aljára pedig azt, milyen cselekvést vagy érzést idézett fel bennük ez a szó vagy kifejezés.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: kreatív írás, hallott szövegre személyes érintettséget kifejező reagálás, emlékezet

MÓDSZEREK: kreatív írás, beszélgetés

ESZKÖZ: csomagolópapír, papírlapok, filctollak

4. Érzések, hangulatok – reflektálás

TERVEZETT IDŐ: 20 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓ:

1. Gyűjtjük össze az ötleteket az előbb megadott módon, és írjuk fel a táblára vagy egy csomagolópapírra. Például:

csöndes	édes VASÁRNAP	piros
foci a barátokkal	ínycsiklandó	

2. A gyerekek akár a saját, akár a közös ötleteket felhasználva öntsék formába az asszociációkat. Felírhatjuk ezeket a táblára, csomagolópapírra.

A gyerekek is leírhatják a lapjukra.

Például:

A vasárnap piros.

A hangja csöndes.

Az íze édes.

A szaga ínycsiklandó

Délután focizunk a téren a barátokkal.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: beszédbátorság, beszédkedv, érzések írásban való megjelenítése

MÓDSZEREK: kreatív írás, beszélgetés

ESZKÖZ: papírlapok, csomagolópapír, filctollak

Megoldási javaslat

a) A feladat egyénileg, párban vagy 3-4 fős csoportokban is elvégezhető. A fogalmat mi is kijelölhetjük, de a kis cédulákra is felírhatjuk azokat, és a gyerekek húzhatnak közülük.

b) Indokoltassuk a gyerekeket, miért ezeket a szavakat gyűjtötték.

c) A kifejezések tanítói ellenőrzés után alkalmasak páros munkában írástechnika fejlesztésére. *Helyesírás-fejlesztés keretében:* másolásra, látó-halló tollbamondásra, tollbamondásra, emlékezetből írásra. *Anyanyelvi tapasztalatszerzés feladata lehet:* a gyűjtött kifejezésekre kérdések feltevése (mi, milyen), önálló mondatalkotás, összefüggő történetalkotás a kifejezések felhasználásával stb. *Olvasás-szövegértés területén:* olvasás párban, memóriafejlesztésre (olvasás, letakarás, felidézés), jóslás technikájának alkalmazásával szereplők, helyszínek, cselekvések, események gyűjtése adható feladatként.

II. JELENTÉSTEREMTÉS

A SZÖVEGGEL VALÓ ISMERKEDÉS

TERVEZETT IDŐ: 45 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK:

1. Csoportok kialakítása

TERVEZETT IDŐ: 10 perc

Az óra megtervezésekor a *Fő a változatlanosság!* c. szöveget a jó olvasástechnikával és szövegértő képességekkel rendelkező tanulóknak, a *Cserebere* címűt a több közvetlen tanítói segítséget igénylő gyerekeknek ajánljuk.

Az azonos szöveggel dolgozó gyerekek között kialakíthatjuk a csoportokat úgy is, hogy azok a gyerekek, akiket egy csoportban szeretnénk dolgoztatni, játékos módon választódnak ki. Ez lehetséges úgy, hogy:

a) A kijelölt gyerekek padjára egyszínű öntapadós papírt ragasztunk. Ezen lehet üzenet is, pl. a ráhangolódás részben azok a gyerekek, akiknél a *Vasárnap* szó van, alkossanak egy csoportot, akiknél a *Hobbi* szó van, a másik csoportot.

b) Csoportszervezés a „*hajlított véleményvonal*” technikájával.

Ellentétes vélemények megbeszélésére, ütköztetésére alkalmas, vélemény szerinti csoportalakítási mód. A terem két végén található két ellentétes vélemény (pl.: *Van hobbim. – Nincs hobbim.*), a két szélső érték között a tartózkodók (*Szeretném, ha lenne hobbim. – Nem tudom még, mi lehetne a hobbim.*). A gyerekek a véleményük alapján odaállnak ahhoz az állításhoz, amely számukra igaz. Ha kialakult a sor, megfogja egymás kezét a sor két szélén

álló gyerek. Így U alakban meghajlítva a sor egymással szembeáll. Így a két ellenpólus találkozik. Két sor jött létre. Az egymás mellett és egymással szemben állók négyfős csoportot alkotnak.

2. Ismerkedés a szöveggel – MOZAIK technika

TERVEZETT IDŐ: 35 perc

SZEREPKÖRÖK ÉS FELADATOK KIOSZTÁSA:

Saját meglátásunk szerint – vagy a gyerekek érettségének megfelelően rájuk bízva – minden csoportban jelöljük ki egy FELADATMESTER-t, akinek az lesz a feladata, hogy figyelje az időbeosztást és ügyeljen rá, hogy mindenki szóhoz jusson.

A) A Fő a változatosság c. szöveg feldolgozása

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A gyerekek négyfős csoportokban dolgozzanak.

Tegyünk minden csoport asztalára négy darab borítékot, betűjelekkel ellátva (a, b, c, d) és négy darab borítékot, jelekkel ellátva (pl. □, ☺, ✨, ◇).

- A betűjeles borítékokban a *Fő a változatlanság* c. szöveg 4 része található;
- a jelekkel ellátott borítékok egy-egy kérdést tartalmaznak.

Kérjük meg a gyerekeket, hogy mindenki húzzon egy számkártyát (ez a szóhoz jutás sorrendjét szabályozza addig, míg önállóan nem képesek vita nélkül megegyezni), és vegyen el egy szövegrészt tartalmazó borítékot (betűjeles borítékok). A szövegrészlet birtokában minden kisgyerek egy-egy elolvasandó és a többieknek „megtanítandó” szövegegység gazdája lesz.

A következő szóbeli instrukciókkal indíthatjuk el a munkát:

1. *Mindenki olvassa el a saját szövegrészletét! Alkalmazzátok a széljegyzet technikát! (A szövegrész margójára írják a már használatos jeleket.)*
2. *Beszélgétek meg a jelölt kifejezéseket!*
3. *Olvassátok el újra a számotokra kijelölt szövegrészletet némán! Találjátok ki, hogyan tudnátok elmondani a többieknek, amit olvastatok.*
4. *A húzott számok sorrendjében mondjátok el az olvasott rész tartalmát csoporttársaitoknak.*

Ha a feladat megoldásában eddig eljutott a csoport, akkor a következőképpen folytassuk:

5. *Az általatok elképzelt események sorrendjében rendezzétek egymás után a szövegrészeket! Olyan megoldást találjatok, amelyben mindannyian egyet tudtok érteni.*
6. *Ezután húzzon mindenki egy-egy szimbólummal jelölt borítékot. A számotok sorrendjében olvassátok fel a rajta lévő kérdést, ragasszátok fel a lapra! Először az próbáljon válaszolni, akinél a kérdéshez tartozó szöveg van. Ha nehézség támad, segítsétek egymásnak! Írjátok a válaszokat a felragasztott kérdések alá!*

A csoportok önálló munkáját könnyíti, ha a feladat megoldásának egymást követő lépéseit címszavakban leírjuk a csoportok számára:

1. saját rész elolvasása, 2. széljegyzetek megbeszélése, 3. önálló felkészülés a saját rész bemutatására, 4. saját részek bemutatása, 5. szövegrészek közös sorba rendezése, 6. kérdések megválaszolása.

Ajánlás

A kérdéskártyák hátuljára a lehetséges megoldásokat felírhatjuk. A FELADATMESTER felügyelheti, hogy az ellenőrzés csak a megoldások után következzen.

A szövegrészleteket adhatjuk

- másolásra,
- tollbamondással való leírásra;
- kommunikációs helyzetgyakorlatok bemutatására;
- a szövegrészletek más előzményének és következményének megfogalmazására szóban, írásban;
- anyanyelvi tapasztalatszerzésre, pl. párbeszéd megfigyeltetésére;
- készíthetünk címkártyát a mondat fajtájára vonatkozó szempont szerint.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: feladatvégzés meghatározott utasítások alapján, információk feldolgozása, rendszerezése, hangos értelmező olvasás, szakaszos olvasás, a megismert szöveg alapján személyes érintettséget kifejező reagálás, szövegösszefüggés megteremtése önállóan, kérdésekre adekvát válaszok írása, együttműködés, a szereplők érzelmeinek azonosítása, kreatív írás, kulcsszó gyűjtése

MÓDSZEREK: beszélgetés, vita, feladatmegoldás szóban és írásban

ESZKÖZ: borítékokban szövegrészletek, kérdések, üres lap, gyurmaragasztó

II/2. A)**Szövegrészek***(1. a modul végén, nyomtathatóan)***Kérdések:**☐: **Mihez ragaszkodott apu?****Megoldások**

minden úgy legyen, ahogy megszokta, a húsleveshez és a rántott húshoz vasárnap, ahhoz, hogy a megszokott helyén aludjon

☉: **Mit tervezett anyu a hétvégére?****Megoldások**

vadast főzni zsemlegombóccal, elcserélni Bálinttal a hálósobát

☼: **Miért tiltakozott apu a csere ellen?****Megoldások**

sok volt a munkája, nem szerette a lakás átrendezése/felfordulása

◇: **Hogyan oldotta meg anyu a helyzetet?****Megoldások**

elment a fodráshoz hajat festetni, salátát evett egy büfében, elment a szülői értekezletre

B) A Cserebere c. szöveg feldolgozása*(páros munka tanítói segítséggel)*

TERVEZETT IDŐ: 45 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK:

Párok kialakítása „Téma csoport” technikával

TERVEZETT IDŐ: 5 perc

Kérjük meg az ebben a csoportban dolgozó gyerekeket, hogy sorakozzanak fel egy vonalban (elől a lányok, utána a fiúk vagy fordítva, egy fiú, egy lány, magasabtból alacsonyabbig vagy fordítva stb.). A vonal egyik végén állók sétáljanak át a sor másik végén állókhoz úgy, hogy párok alakuljanak ki. Ezután üljenek le a gyerekek az asztalokhoz, vagy ha van mód rá, úgy a szőnyegre, hogy a falon lévő csomagolópapírt lássák.

LISTÁZÁS

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

A gyerekek előzetes ismeretei alapján kulcskifejezéseket gyűjtünk egy csomagolópapírra az alábbi kérdésekhez!

MI LEHET FELESLEGES?	MIT LEHET CSERÉLNI?

- Tegyük ki középre egy csomagolópapírt félbe hajtva. Az egyik felére először csak a *Mi lehet felesleges?* kérdés kerüljön. A gyerekek válaszait írjuk filctollal a kérdés alá. Indokoltassunk is!
- A táblázat másik oszlopát hagyjuk üresen, akkor írjanak ide a gyerekek, ha végeztek valamelyik feladattal, és van idejük. Minden gyerek más színű filccel írjon! Kérjük őket arra, hogy ha megbeszélésre kerül a sor, képesek legyenek elmondani, hogy mire és miért cserélnének.

3. Szövegfeldolgozás tanítói segítséggel

TERVEZETT IDŐ: 35 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓ:

Kérjük meg a párokat, hogy döntsék el, ki lesz az 1-es és ki a 2-es jelű tag. Előzőleg a *Cserebere* című szöveget már három (a, b, c) részre osztottuk és borítékba tettük. Tegyük a párok asztalára minden borítékból 2-2 darabot (2 db a, 2 db b, 2 db c jelűt). A feladat során mindenki ugyanazt az a, b, c részre felosztott szöveget kapja.

- Kérjük meg a párokat, mindketten vegyenek először egy a jelű borítékot.
- A feladatuk az, hogy a pár mindkét tagja olvassa el először az a szövegrészt.
- Ezután az 1-es számjelű kisgyerek mondja el a 2-es számjelűnek, hogy mit olvasott.
- A 2-es számjelű tanuló kiegészítheti, kijavíthatja az elmondottakat.
- Mondatonként hangosan olvassák fel a szövegrészt egymásnak.
- Ezután mindketten olvassák el a b részt.
- Most a 2-es számjelű kisgyerek mondja el az 1-es jelű társának, mit olvasott. Az 1-es számú tanuló ellenőrzi, és reagál az elmondottakra.

Ezt követően a c jelű szövegrészt frontális munkával dolgozzuk fel:

- Vegye minden tanuló a kezébe a c jelű szövegrészt. Olvassuk fel a gyerekeknek hangosan ezt a részt, ők kövessék a szemükkel.
- *Széljegyzet* technikát alkalmazva olvassák el némán, önállóan a részletet.
- Beszéljük meg a megjelölt kifejezéseket.

A)

Mit gondolok? – Az utolsó szó jogán

- Kérjük meg a gyerekeket, hogy válasszanak ki egy-egy mondatot a szövegrészből, és húzzák alá! Fogalmazzák meg gondolatban, mi a véleményük a mondat tartalmával kapcsolatban!
- Jelentkezés után (vagy a tanuló játékos kiválasztásával: vezetéknév, keresztnév, becenév kezdőbetűjével, tulajdonság leírásával stb.) olvassa fel az egyik kisgyerek azt a mondatot, amit aláhúzott.
- Kérje meg a társait, akik ugyanezt a mondatot húzták alá, hogy mondják el gondolataikat a mondat tartalmáról.

- Ezután a mondatot felolvasó kisgyerek próbálja meg összefoglalni a társai hozzászólását. Majd az utolsó szó jogán mondja el a saját értelmezését.
- Ezután kérje meg egy másik társát egy újabb mondat felolvasására.

B)

Véleménykártya

A *Cserebere* című szöveg olvasása után a gyerekek töltsenek ki egy véleménykártyát. Egy-két rövid mondatban fogalmazzák meg, mit gondolnak a felesleges dolgokról. A neveket ne írassuk rá a kártyákra. A kitöltött lapokat dobják be egy dobozba vagy zacskóba, majd olvassák fel (találomra kihúzva egyet-egyét), ami a kártyán szerepel.

II/3. B)

Véleménykártya

Mit gondolsz a felesleges dolgokról? Valóban *feleslegesek* a felesleges dolgok?

.....

.....

.....

Címkártya

Készíthetünk címkártyát a mondat fajtájára vonatkozó szempont szerint.

II/3. C)

Írjatok címeket az alábbi szempontok szerint a *Cserebere* című szöveghez!

Kijelentő mondatot tartalmazó cím:

Kérdő mondatot tartalmazó cím:

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS: Segítsük a gyerekeket a gondolataik tömör, értelmes megfogalmazásában. A gondolatokat összegző kisgyereket segítő kérdésekkel, emlékeztető szavakkal segítsük a gondolatok összefoglalására. Ha szükséges, mutassuk meg egy tanító-gyerek párosban a gyakorlat menetét, a vélemény megfogalmazását, több gondolat összegzését. Segíthetünk azzal is, hogy a hozzászóló kisgyerekek gondolatainak lényeges kifejezéseit felírjuk egy papírlapra. A gondolatok összegzését végző tanulót a kulcskifejezések segítik a saját értelmezés megfogalmazásában. Készíthetünk címkártyát a mondat fajtájára vonatkozó szempont szerint.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: feladatvégzés meghatározott utasítások alapján, információk feldolgozása, rendszerezése, hangos értelmező olvasás, szakaszos olvasás, a megismert szöveg alapján személyes érintettséget kifejező reagálás, szövegösszefüggés megteremtése önállóan, kérdésekre adekvát válaszok írása, együttműködés, szereplők érzelmeinek azonosítása, kreatív írás, kulcsszó gyűjtése

MÓDSZEREK: beszélgetés, vita, feladatmegoldás szóban és írásban

ESZKÖZ: borítékokban szövegrészletek, kérdések, üres lap, gyurmaragasztó

III. REFLEKTÁLÁS

A TANULTAK ELMÉLYÍTÉSE, ALKALMAZÁSA

1. Beszélgetés a szövegről

TERVEZETT IDŐ: 20 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: Ülünk le a gyerekekkel a beszélgetősarokba vagy a szőnyegre. Kérjük meg őket, hogy úgy helyezkedjenek el, hogy a csoportok és a párok egymás mellett legyenek, hogy a beszélgetéskor könnyebb legyen egymás segítése.

Olvassuk fel az osztálynak a *Fő a változatlanság* című szöveget. Az alábbiakban felsorolt kérdések szóljanak az egész osztályhoz. Először kérdezzük azoknak a véleményét a kérdésekről, akik először hallják a szöveget. Majd kérjük meg a szöveggel már foglalkozókat, hogy egészítsék ki a hallottakat!

Ajánlott kérdések a történetről:

- *Miért ajánlotta anyu a vasárnapi ebédre a vadast zsemlegombóccal?*
- *Milyen család lehet a történetben szereplő?*
- *Vajon mit gondolt Bálint, amikor az édesapja szigorúan rászólt?*
- *Miért akart anyu változtatni a család szokásain?*
- *Miért használta a „szívem” megszólítást apu? Nálatok hogyan szólítják egymást a születeik?*
- *Milyen okai lehettek annak, hogy anyu hirtelen elment otthonról?*
- *Milyen gondolatai lehettek Bálintnak, mikor a „De anyu?!” mondatot mondta?*
- *Játsszuk el különböző hangsúlyokkal! Mondjátok el, miért így mondtátok, milyen helyzetet képzeltek mögé!*
- *Mit jelenthet szerintetek anyu utolsó mondata?*
- *Milyen kérdéseket tennétek fel apunak, miután elutasította anyu minden kérését?*
- *Ha ti lennétek anyu szerepében, hogyan próbálnátok rávenni aput, hogy elfogadja a változtatásokat?*

2. A változatlan – változatos fogalmak jelentésének megbeszélése

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

Ajánlott kérdések:

- *Mit jelent a két szó?*
- *Neked vannak-e olyan szokásaid, amikhez ragaszkodsz? A családnak, a szüleidnek, testvérednek?*
- *Min szeretnél változtatni magadon?*
- *Mit szeretnél, ha változna a családban?*
- *Helyes-e, ha az ember ragaszkodik a megszokott dolgaihoz?*
- *Helyes-e, ha valaki csak a megszokott, változatlan dolgokat szereti?*
- *Miért lehet jó valakinek, ha kedveli a változatosságot?*

III/2.

Gyűjtsetek olyan szavakat, kifejezéseket, amelyekben a *változatlan* és a *változatos* szó szerepel!

3. Bálint bőrében

TERVEZETT IDŐ: 10 perc

Kérjünk meg valakit az osztályból, hogy a beszélgetést követően, pár perc gondolkodás után „bújjon” Bálint bőrébe, és próbálja meg elmondani, mit érzett-gondolt a fiú az események alatt? Hangosítsa ki a fiú gondolatait.

4. Szólás-mondás

TERVEZETT IDŐ: 20 perc

Mondatkártyákon készítsük el az alábbi szólásokat! Kérjük meg a gyerekeket, húzzanak belőle egyet. Próbáljuk közösen megmagyarázni a jelentését! Keressük a választ arra, hogyan illik ez a szólás az olvasott történethez!

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: feladatvégzés meghatározott utasítások alapján, információk feldolgozása, rendszerezése, hangos értelmező olvasás, szakaszos olvasás, a megismert szöveg alapján személyes érintettséget kifejező reagálás, szövegösszefüggés megteremtése önállóan, kérdésekre adekvát válaszok írása, együttműködés, szereplők érzelmeinek azonosítása, kreatív írás, kulcsszó gyűjtése

MÓDSZEREK: beszélgetés, vita, feladatmegoldás szóban és írásban

ESZKÖZ: borítékokban szövegrészletek, kérdések, üres lap, gyurmaragasztó

III. 4.

SZÓLÁS-MONDÁS

Olyan, mint a pusztába kiáltott szó.

Én ezt tudom

Ezt tudja a csoportunk

Ezt tudja az osztályunk

Annyit ér, mint tarisznyára a lakat.

Olyan, mint az ötödik kerék.

Annyit ér, mint döglött lovon a patkó.

Annyit ér, mint Dunában a víz.

Annyit ér, mint eső után a köpönyeg.

IV. TOVÁBBI DIFFERENCIÁLÁSRA ALKALMAS FELADATOK

1. Jellemterkép készítése a szereplőkről

IV. 1.

Jellemterkép

- a) Gyűjtsétek össze Bálint és szüleinek tulajdonságait a történet alapján!
A legjellemzőbbeket igyekezzetek leírni!

2. A szereplők tulajdonságainak megfogalmazása

IV. 2.

- a) A történetben ilyenek láttam:
b) Ilyenek szeretném látni:

3. Mondatalkotás az eredeti szövegre vonatkozó instrukciók alapján

1. fl.

IV. 3

Fordítsd le a mondatokat magyarra! Idézd fel magadban a Cserebere című szöveget!

Pl.: Valaki valakitől valamit kér. – Bálint anyukájától Varázsmagazint kért.

Valaki most vett valamennyi valamit.

A valami valamilyen, ha mindig valaki csinálja.

A valamilyen valaki valamit csinál valahol.

Megoldás

Apu most vett egy szerszámkészletet. A szerelés drágább, ha mindig a szerelő csinálja. Az igazi gyűjtő érmekeket cserél a kiállításon.

4. Rokon értelmű szavak gyűjtése

IV. 4.

Gyűjtsetek rokon értelmű szavakat! Írjátok a táblázatba! Először próbáljátok önállóan szavakat írni. Ha megakadtok, használjátok a Magyar szókincstár című kötetet (256. és 343. oldal)!

5. Szövegrészletek hétköznapi kommunikációs helyzetbe való helyezése

2. fl.
IV. 5**Beszédrészletek**

Idézd fel magadban a két történetet! Az alábbi részletek ezekből valók. Próbáld most más szereplőkkel, más helyzetekben is elképzelni a beszédhelyzeteket. Ennek megfelelően töltsd ki a táblázatot.

6. Vázlat készítése a történet kulcskifejezései alapján

IV. 6. A)

Folytasd az elkezdett vázlatot a szövegek kulcskifejezései alapján! Az események időrendjének megfelelően egészítsd ki a vázlatot!

IV. 6. B)

Egészítsd ki a vázlatot a szövegek kulcskifejezéseivel!

7. A történetben szereplő és a saját anyuka tulajdonságainak összehasonlítása Venn-kördiagrammal

IV. 7

Hasonlítsd össze Balázs anyukáját a te anyukáddal!
Miben hasonlítanak, miben különböznek?

MELLÉKLETEK

II/2. A)

Szövegrészek

a)

Apu ragaszkodik hozzá, hogy minden úgy legyen, ahogy megszokta.

– Mit szólnátok hozzá, ha vasárnap vadast főznék zsemlegombóccal? – kérdezte anyu a barátnőtől kapott recepttel a kezében.

– Végre, legalább nem mindig rántott húst eszünk.

– Bálint! Mi az, hogy végre? Más gyerek örülne neki – mondta szigorúan apu. – A vasárnap ünnep. Igazán illik hozzá a húsleves és a rántott hús.

b)

– Jó, rendben. A vasárnapi ebéd lezárva – tette el a receptet a többi közé anyu. – Hétfvégén elcseréljük Bálinttal a hálót? Tényleg olyan kicsi a gyerekszoba, hogy alig lehet benne megfordulni. Nekünk meg bőven elég egy kisebb hálószoba.

c)

Apun már a csere szónál látszott, hogy ez sem lesz könnyű meccs. Utálja, ha anyu átrendezi a lakást.

– Ezzel még ráérünk, szívem. Tele vagyok munkával. És csak a megszokott helyemen tudok jól aludni.

d)

– Remélem, azzal nem okozok problémát, ha most elmegyek fodrászhoz. Be kell festetnem a hajam. Utána bekapok egy salátát valahol, és elmegyek a szülői értekezletre.

– De anyu?!

– Ne aggódj, kisfiam, téged nem festetlek át, úgy szeretlek, ahogy vagy – és már be is csukta maga mögött az ajtót.

Kérdések:

☐: Mihez ragaszkodott apu?

☺: Mit tervezett anyu a hétfvégére?

⚙️: Miért tiltakozott apu a csere ellen?

◇: Hogyan oldotta meg anyu a helyzetet?

II. 2. A)

Teljes szöveg

FŐ A VÁLTOZATLANSÁG!

Apu ragaszkodik hozzá, hogy minden úgy legyen, ahogy megszokta.

– Mit szólnátok hozzá, ha vasárnap vadast főznék zsemlegombóccal? – kérdezte anyu a barátnőjétől kapott recepttel a kezében.

– Végre, legalább nem mindig rántott húst eszünk.

– Bálint! Mi az, hogy végre? Más gyerek örülne neki – mondta szigorúan apu. – A vasárnap ünnep. Igazán illik hozzá a húsleves és a rántott hús.

– Jó, rendben. A vasárnapi ebéd lezárva – tette el a receptet a többi közé anyu. – Hétfévégén elcseréljük Bálinttal a hálót? Tényleg olyan kicsi a gyerekszoba, hogy alig lehet benne megfordulni. Nekünk meg bőven elég egy kisebb hálószoba.

Apun már a csere szónál látszott, hogy ez sem lesz könnyű meccs. Utálja, ha anyu átrendezi a lakást.

– Ezzel még ráérünk, szívem. Tele vagyok munkával. És csak a megszokott helyemen tudok jól aludni.

– Remélem, azzal nem okozok problémát, ha most elmegyek fodrászhoz. Be kell festetnem a hajam. Utána bekapok egy salátát valahol, és elmegyek a szülői értekezletre.

– De anyu?!

– Ne aggódj, kisfiam, téged nem festetlek át, úgy szeretlek, ahogy vagy – és már be is csukta maga mögött az ajtót.

Címkártya

Írjatok címeket az alábbi szempontok szerint a **Fő a változatlanság!** című szöveghez!

Kérdő mondatot tartalmazó cím:

Felszólító mondatot tartalmazó cím:

II/3. A)

A *Cserebere* c. olvasmány három részre bontva

a)

- Anyu, megvehetem a Varázsmagazint?
- Nem. Ezerszer elmondtam már, hogy felesleges dolgokra nem költünk. Ráadásul apád most vett egy újabb szerszámkészletet. Lassan úgy néz ki a lakás, mint egy szerelőműhely.
- Ne viccelj! – csatlakozott a beszélgetéshez apu. – Sokkal drágább, ha mindenhez mindig szerelőt kell hívnunk.

b)

- És az érem? Az is olcsó? – kérdezte elkeseredetten anyu.
- Ahhoz képest, amennyit ér, igenis olcsó. Te is tudod, hogy most lesz a kiállítás. Egy igazi gyűjtő nem mehet oda úgy, hogy nincs mit cserélnie.

c)

- Csak álltam, és hallgattam. Nem is gondoltam, hogy ekkora vihart vált ki egy Varázsmagazin.
- Mi van, Balázs, megnémultál? – kérdezte váratlanul anyu.
 - Nem. Csak elképzelttem, hogy te takarékoságból eladsz, apu meg a kiállításon elcserél.
- Lett nagy nevetés. És rögtön helyreállt a családi béke.

II/3. B)

Véleménykártya

Mit gondolsz a felesleges dolgokról? Valóban *feleslegesek* a felesleges dolgok?

III. 4.

SZÓLÁS-MONDÁS

Olyan, mint a pusztába kiáltott szó.		
ÉN EZT TUDOM	EZT TUDJA A CSOPORTUNK	EZT TUDJA AZ OSZTÁLYUNK

Annyit ér, mint tarisznyára a lakat.		
ÉN EZT TUDOM	EZT TUDJA A CSOPORTUNK	EZT TUDJA AZ OSZTÁLYUNK

Olyan, mint az ötödik kerék.		
ÉN EZT TUDOM	EZT TUDJA A CSOPORTUNK	EZT TUDJA AZ OSZTÁLYUNK

Annyit ér, mint döglött lovon a patkó.		
ÉN EZT TUDOM	EZT TUDJA A CSOPORTUNK	EZT TUDJA AZ OSZTÁLYUNK

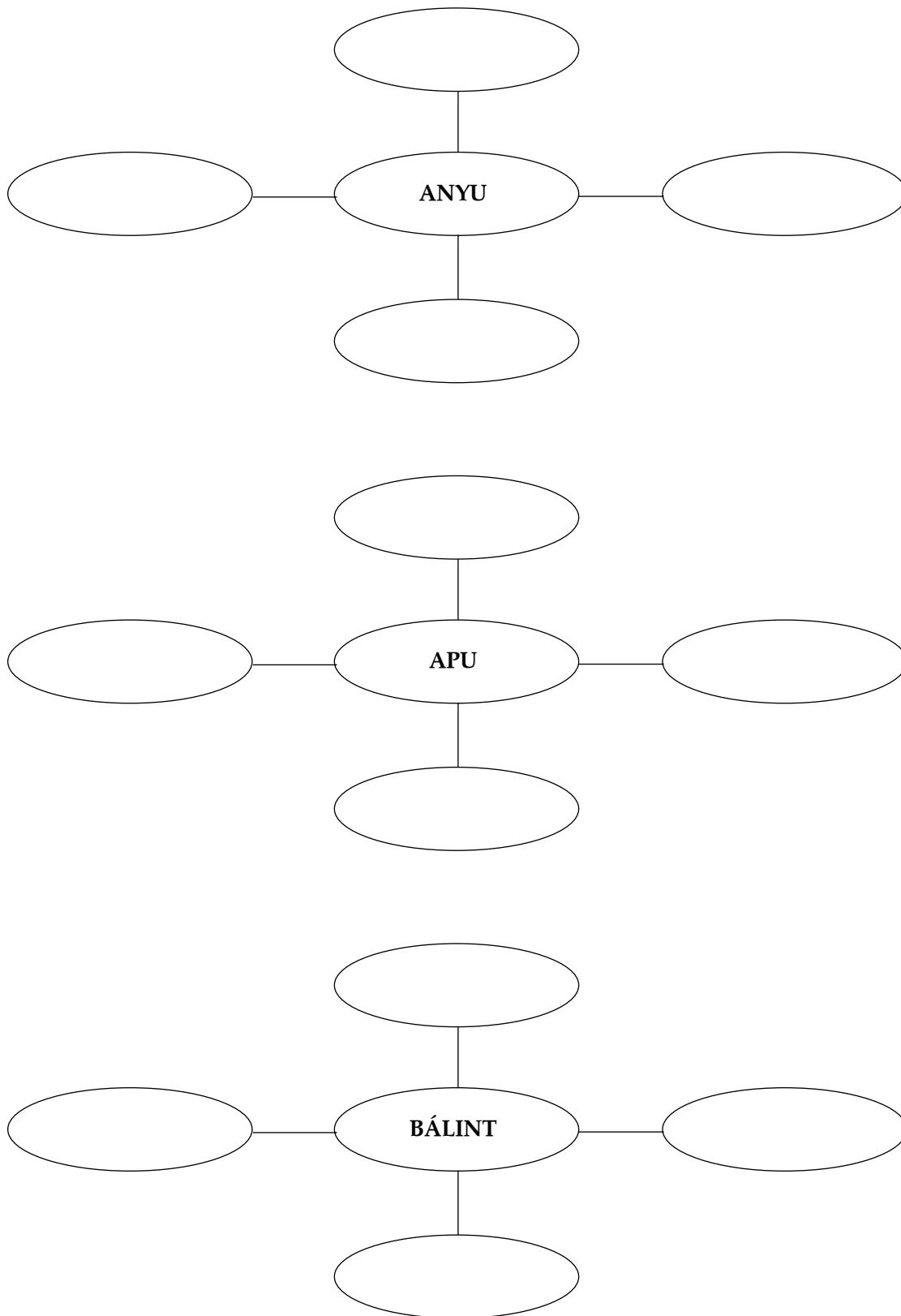
Annyit ér, mint Dunában a víz.		
ÉN EZT TUDOM	EZT TUDJA A CSOPORTUNK	EZT TUDJA AZ OSZTÁLYUNK

Annyit ér, mint eső után a köpönyeg.		
ÉN EZT TUDOM	EZT TUDJA A CSOPORTUNK	EZT TUDJA AZ OSZTÁLYUNK

IV. 1.

Jellemtérkép

a) Gyűjtsétek össze Bálint és szüleinek tulajdonságait a történet alapján!
A legjellemzőbbeket igyekezzetek leírni!

IV. 2.

a) A történetben ilyenek láttam:

APU

BÁLINT

ANYU

b) Ilyenek szeretném látni:

APU

BÁLINT

ANYU

IV. 3

1. fl. Fordítsd le a mondatokat magyarra! Idézd fel magadban a *Cserebere* című szöveget!
Pl.: Valaki valakitől valamit kér. – Bálint anyukájától Varázsmagazint kért.

Valaki most vett valamennyi valamit.

.....

A valami valamilyen, ha mindig valaki csinálja.

.....

A valamilyen valaki valamit csinál valahol.

.....

IV. 4.

Gyűjtsetek rokon értelmű szavakat! Írjátok a táblázatba! Először próbáljátok önállóan szavakat írni. Ha megakadtok, használjátok a *Magyar szókincstár* című kötetet (256. és 343. oldal)!

FELESLEGES	HASZNOS

IV. 5

2. fl. Beszédrészletek

Idézd fel magadban a két történetet! Az alábbi részletek ezekből valók. Próbáld most más szereplőkkel, más helyzetekben is elképzelni a beszédhelyzeteket. Ennek megfelelően töltsd ki a táblázatot.

Beszédrészlet	Ki mondhatta?	Kinek mondta?	Milyen helyzetben?
A megszokott helyemen tudok csak jól aludni.			
Ezerszer elmondtam már, hogy felesleges dolgokra nem költünk!			
Mi van, Balázs, megnémultál?			
Más gyerek örülne, ha vasárnap húslevest ehetne és rántott húst!			
Lassan úgy néz ki a lakás, mint egy szerelőműhely!			

IV. 6. A)

Folytasd az elkezdett vázlatot a szövegek kulcskifejezései alapján! Az események időrendjének megfelelően egészítsd ki a vázlatot!

Fő a változatlanság!

1. Anyu új menüt állított össze a vasárnapi ebédhez.
2. Apu
3.
4. Apu csak a megszokott helyén tud aludni.
5. Anyu
6. szereti Bálintot.

IV. 6. B)

Egészítsd ki a vázlatot a szövegek kulcskifejezéseivel!

Cserebere

1. Varázsmagazint szeretnék venni.
2. Anyu azt mondta, hogy
3. Apu pedig most vett egy
4. Apu az gyűjti.
5. Balázs.....
6. Balázs megijedt, hogy takarékoságból

IV. 7.

Hasonlítsd össze Balázs anyukáját a Te anyukáddal!

Miben hasonlítanak, miben különböznek?

BALÁZS ANYUKÁJA	KÖZÖS TULAJDONSÁGAIK	AZ ÉN ANYUKÁM

ANYANYELVI TAPASZTALATSZERZÉS

A CSEREBERE CÍMŰ OLVASMÁNYHOZ KAPCSOLÓDÓAN

45 PERC

KÉSZÍTETTE: KECSKEMÉTHYNNÉ MEZŐSI ANNAMÁRIA
KOMASÁG MARGIT

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

1. A szöveg felelevenítése, szerepjáték

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: Az osztály tanulóiból alakítsunk háromfős csoportokat. Szerencsés lenne véletlenszerűen létrehozni a csoportokat, hogy heterogén összetételűek legyenek. (Csoportalkotási mód lehet pl. háromtagú szavak szótagjaiból a szavak kirakása: *ezerszer, magazin, telefon, gyűjtemény, bélyegek, elcserél.*) Minden csoport ismétlje át a történetet, majd készüljön fel a szöveg dramatizálására. A szerepjátékot nem vállaló vagy az egymás jeleneteit néző gyerekek figyeljék meg:

- Melyik csoport adta elő a szövegnek leginkább megfelelő módon jelenetet?
- Melyik csoport szerepelt a legbátrabban?
- Kik élték magukat leginkább bele a szerepbe? Stb.

KÉPESSÉGEK: helyzetnek megfelelő viselkedés, szerep szerinti beszédmód, empátia, együttműködés

MUNKAFORMA: heterogén csoport, frontális

MÓDSZEREK: drámajáték, megbeszélés

ESZKÖZÖK: szöveg

I/2. A)

**Olvassátok el a következő mondatokat!
Figyeljete a mondatvégi írásjelekre!**

Az is olcsó.
Az is olcsó?
Az is olcsó!

I/2. B)

**A) Találjatok ki olyan jeleneteket, amelyben az egyes mondatok elhangozhattak!
Készüljete fel a jelenetek előadására!**

Az is olcsó.

Az is olcsó?

Az is olcsó!

B) Melyik mondat illik legjobban az egyes jelenetekhez? Tegyétek a mondatokat a megfelelő helyre!

Készüljete fel a jelenetek előadására!

Az is olcsó.

Az is olcsó?

Az is olcsó!

Balázs és az anyukája vásárolnak. Anya betesz egy csokit a kosárba.

– Inkább azt a másik csokit szeretném. _____ – fordul Balázs az anyukájához.

Balázs és az anyukája vásárolnak. Anya kiválaszt egy csokit, beteszi a kosárba.

– Anya, inkább azt a másik csokit szeretném. _____ – fordul Balázs az anyukájához.

– _____ – kérdezi anya.

Balázs és az anyukája vásárolnak. Több csokoládé le van árazva. Balázs ezek között megtalálja a kedvencét is:

– Nézd, anya! _____

II. JELENTÉSTEREMTÉS**1. A beszélő szándéka**

TERVEZETT IDŐ: 10 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓ: A mondatok hangos felolvasásakor a tanulók próbáljanak a mondatot záró írásjeleknek megfelelő hangsúlyokkal olvasni. Beszéljük meg az elhangzó mondatok dallamvonalát! Egy mondathoz rajzoljunk dallamívet a táblára a gyerekek instrukciói alapján. Utána kérjük meg őket, rajzolják le a mondatok dallamívét a füzetükbe.

KÉPESSÉGEK: hangsúly és hanglejtés, szövegkiegészítés a beszélő szándéka szerint

MUNKAFORMA: frontális, homogén csoport

MÓDSZEREK: olvasás, szövegkiegészítés, szerepjáték

ESZKÖZÖK: feladatlap

2. A mondatot záró írásjelek és a beszéd dallama

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓ: A gyerekek ebben a feladatban is csoportokban dolgoznak, de most indokolt a homogén összetételű csoport, a feladat alkalmas a differenciálásra. Alkossuk meg azokat a csoportokat, amelyek a két szintre megfogalmazott feladatokon dolgozhatnak.

A) Ha van három olyan csoport az osztályban, amelyik meg tudja oldani ezt a feladatot, akkor a három mondatot adhatjuk külön-külön csoportoknak is.

Az előadott jelenetek végén beszéljük meg, hogy illenek-e az adott mondatok a jelenetekhez, megfelelő volt-e a hangsúly, a dallam. Ha szükségesnek látszik a változtatás, azt a megbeszélés után tegye meg a csoport.

B) Ha van három olyan csoport az osztályban, amelyik meg tudja oldani ezt a feladatot, akkor a három jelenetet adhatjuk külön-külön csoportoknak is. Ebben az esetben a mondatok legyenek a táblán, hogy onnan vehessék el a megfelelőt a csoportok.

Az előadott jelenetek végén beszéljük meg, hogy illenek-e az adott mondatok a jelenetekhez, megfelelő volt-e a hangsúly, a dallam. Ha szükségesnek látszik a változtatás, azt a megbeszélés után tegye meg a csoport.

Ha indokoltnak látszik, mindkét feladatot önálló munkában is megoldhatják a tanulók.

KÉPESSÉGEK: hangsúly és hanglejtés, szövegkiegészítés a beszélő szándéka szerint

MUNKAFORMA: frontális, homogén csoport

MÓDSZEREK: olvasás, szövegkiegészítés, szerepjáték

ESZKÖZÖK: feladatlap

III. REFLEKTÁLÁS

1. Szóalkotás

TERVEZETT IDŐ: 5 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓ: A feladat célja, hogy a tanulók észrevegyék, a hosszú, összetett szavakban nemcsak az előtag és utótag rejtezik, hanem a szó jelentésétől teljesen eltérő más szavak is megbújhatnak bennük.

KÉPESSÉGEK: kombinatorikus, nyelvi tudatosság

MUNKAFORMA: frontális

MÓDSZEREK: játék

ESZKÖZÖK: szókártyák

III/1.

Fedeztetek fel minél több (külön is értelmes) szót az alábbi hosszú szavakban!
varázsmagazint, szerszámkészletet, szerelőműhely, takarékoságból

Megoldások

var, varázs, ma, mag, magazin, int, ráz, az, maga
szer, szerszám, szám, kész, készlet, készletet
szer, szerel, szerelő, ló, mű, műhely, hely, el, elő
takar, takarékos, takarékos, kos, ék, takarékoság, kar,
akar

MELLÉKLETEK

I/2. A)

Olvassátok el a következő mondatokat!
Figyeljete a mondatot záró írásjelekre!

Az is olcsó.

Az is olcsó?

Az is olcsó!

I/2. B)

A) Találjatok ki olyan jeleneteket, amelyben az egyes mondatok elhangozhattak!
Készüljete fel a jelenetek előadására!

Az is olcsó.

Az is olcsó?

Az is olcsó!

B) Melyik mondat illik legjobban az egyes jelenetekhez? Tegyétek a mondatokat a megfelelő helyre!
Készüljete fel a jelenetek előadására!

Az is olcsó.

Az is olcsó?

Az is olcsó!

1.

Balázs és az anyukája vásárolnak. Anya betesz egy csokit a kosárba.

– Inkább azt a másik csokit szeretném. _____ – fordul Balázs az anyukájához.

2.

Balázs és az anyukája vásárolnak. Anya kiválaszt egy csokit, beteszi a kosárba.

– Anya, inkább azt a másik csokit szeretném. _____

– fordul Balázs az anyukájához.

– _____ – kérdezi anya.

3.

Balázs és az anyukája vásárolnak. Több csokoládé le van árazva. Balázs ezek között megtalálja a kedvencét is:

– Nézd, anya! _____

III/1.

Fedeztetek fel minél több (külön is értelmes) szót az alábbi hosszú szavakban!

varázsmagazint ◦ szerszámkészletet ◦ szerelőműhely ◦ takarékoságból

A MI PADUNK – IRÁNY AFRIKA!

4×45 PERC

KÉSZÍTETTE: RÓZSA VINCÉNÉ
ANDÓCZI BALOGH ÉVA

MODULLEÍRÁS

A MODUL CÉLJA

Gyakran előforduló szókapcsolatok gyűjtése, alkalmazása konkrét helyzetekben. Elemi szintű szövegszerkesztés szövegalkotó feladatokban. Vázlat készítése az olvasottakról.

AJÁNLOTT IDŐKERET

4×45 perc

KOROSZTÁLY

8–9 év

MODULKAPCSOLÓDÁSI PONTOK

Szociális, környezeti és életviteli kompetenciaterület

A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI

Gyűjtött ismeretek elrendezése és használata. Szövegelemző műveletek: lényegkiemelés, tömörítés, bővítés, értelmezések, kulcsszavak kiemelése, véleményalkotás.

- **Személyes kompetencia:** önfejlesztő képesség, tudatosság
- **Kognitív kompetencia:** gondolkodási képességek, rendszerező, kombinatív képességek, problémamegoldás és alkotás képessége
- **Szociális kompetencia:** kommunikatív képességek, együttélési képességek, szabálykövetés

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

A MI PADUNK

1. Fiúk és lányok

TERVEZETT IDŐ: 20 perc

A) Vagyok, lennék...

a) Miért jó lánynak/fiúnak lenni?

TERVEZETT IDŐ: 10 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK:

A lányok és a fiúk külön csoportot alkotnak (a terem egy-egy szegletében). Mindegyik csoport kijelentéseket gyűjt a maga csomagolópapírján, amelyek erre a kérdésre válaszolnak: „Miért jó lánynak/fiúnak lenni?” A két csoporttal együtt beszéljük meg a szőnyegen ülve vagy a beszélgetősarokban a válaszokat anélkül, hogy értékelnénk azokat.

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS: Végezzük el ezután a következő gyakorlatot is, és a kettőt együttesen beszéljük meg. Elvégezhető a feladat egyéni munkában vagy lány–fiú párokkal is.

b) Ha én lány/fiú volnék...

TERVEZETT IDŐ: 10 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A gyerekek a helyükön dolgoznak. Mindenki a maga számára felírja, milyen is volna, ha a másik nemhez tartozna. Célszerű az alábbi, megkezdett mondatok befejezését kérni. Ha gyengébb szókincsű, zárkózottabb gyerek is van a csoportban, megelégedhetünk egy-egy szóval, kifejezéssel is. A lányok azt a mondatot írják le és egészítik ki, hogy „Ha én fiú lennék...”, a fiúk pedig azt, hogy „Ha én lány lennék...”. A nevüket a gyerekek nem írják fel a papírra. A megadott idő letelte után szedjük be a lapokat

1) Név nélkül a tanító felolvashat egy-egy választ, és azokat megbeszéljük.

2) Keverjük össze a lapokat, minden kisgyerek húz egyet, és azt olvassa fel a többieknek. A tanító kérdésekkel segítheti a megbeszélést.

Egy későbbi időpontban vagy tanítási órán visszatérhetünk a kifüggesztett anyagokhoz, a következő módokon:

- gyűjthetünk kifejezéseket az anyagból tulajdonságokra, jellemző cselekvésekre,
- mondatba foglalással történetet alkothatunk,
- cselekvéssort építhetünk fel, címet adhatunk,
- kulcskifejezéseket gyűjthetünk a lányok/fiúk tulajdonságairól, tevékenységeiről stb.

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS: a poszterek és a papírok megbeszélése során beszélgethetünk vagy saját magunk számára képet alakíthatunk ki a csoportunkról:

- A lányok és fiúk önmagukról alkotott képe inkább pozitív vagy negatív. Mitől függhet ez?
- A felsorolt, pozitívnak tekintett dolgok a megfigyelt képességekre és tulajdonságokra (pl.: a lányok rendezebbek, a fiúk erősebbek...) vagy inkább külsőségekre, pl. „a lányok szép frizurát hordhatnak, sminkelhetik magukat, csinosan öltözködnek, a fiúk focizhatnak, borotválkozhatnak” vonatkoznak?
- Mennyiben fedí egymást a lányok önmagukról alkotott elképzelése a fiúk róluk alkotott képével, és viszont?

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: irányított megfigyelés egy szempont szerint, szókincsbővítés, saját vélemény kifejezésre juttatása, együttműködés, kreatív írás

MÓDSZEREK: kifejezések gyűjtése elképzelés alapján csoportban

ESZKÖZÖK: kifüggeszhető nagy ívpapírok (csomagolópapír), vastag filctollak mindkét csoport számára, A/4-es papírlapok, ceruza

B) Milyenek vagyunk?

TERVEZETT IDŐ: 20 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK:

Feladatszervezés: Az osztálybéli fiúk és lányok külön dolgoznak ennél a feladatnál is. Szervezzünk mind a fiúkból, mind a lányokból két-két csoportot. (Összesen négy csoportra lesz szükségünk.) A csoportalakításnál először két csoportot alkossunk: fiúk csoportja és lányok csoportja. Majd az azonos nemű csoporton belül a tanító határozza meg, kik kerüljenek egy csoportba, illetve egy kosárba tegyünk kétszínű lapocskákat letakarva. Mindenki húzzon magának egy lapot. Az azonos színűek kerülnek egy csoportba.

Az osztályterem négy sarkában helyezzünk el egy-egy csomagolópapírt. A csomagolópapírokra kerüljenek fel az alábbi feliratok:

Ilyenek a fiúk (lányok fiúkról)

Ilyenek a lányok (lányok lányokról)

Ilyenek a lányok (fiúk lányokról)

Ilyenek a fiúk (fiúk fiúkról)

Minden csoport másik csomagolópapírnál kezd. A pedagógus irányításával a csoportok javaslata alapján minden csoport számára jelöljük ki egy jegyzőt.

A JEGYZŐ feladata az lesz, hogy a csoport által megfogalmazott ötletet kell a csomagolópapírra felírnia.

A SZÓVIVŐ feladata, hogy a csoport által megfogalmazott ötleteket kell az osztály számára elmondania.

Az IDŐFELELŐS feladata, hogy a rendelkezésre álló idő beosztására figyeljen.

A FELADATMESTER feladata, hogy a csoport esetlegesen elkalandozó figyelmét újra a feladatra terelje.

Három-öt perc gondolkodási időt kapnak a gyerekek arra, hogy ötleteket gyűjtsenek a megadott témával kapcsolatban. Arra ösztönözzük őket, hogy gyűjtsenek szavakat, kifejezéseket a hozzájuk tartozó nyitott mondatokhoz. Egy helyszínen egy csoportnak 2-4 állítást kellene lejegyeznie.

A csoportok a tanár felszólítására átlépnek a szomszédos csomagolópapírhoz. El kell olvasniuk az előző csoport gyűjtését, és ki kell egészíteniük a saját gondolataikkal.

Ez a játék kétfordulós.

A lányok az alábbi két szempontról gondolkodnak:

Ilyenek a fiúk (lányok fiúkról)

Ilyenek a lányok (lányok lányokról)

A fiúk az alábbi két szempontról gondolkodnak:

Ilyenek a lányok (fiúk lányokról)

Ilyenek a fiúk (fiúk fiúkról)

A csoportok más-más színű tollat használjanak, és a tanár felszólítására cseréljen helyet egymással a két fiúcsoport és a két lánycsoport. Ha egy csoport nem ért egyet valamivel, ami már a papíron szerepel, akkor kérdőjellel jelölje meg a kritikus részt. A közös értékelésnél ezeket érdemes megbeszélni.

ÉRTÉKELÉS: attól függően, hogyan halad az osztály a csoportmunka folyamataiban – frontálisan, a tanító irányításával: a csoporton belüli feladatkörrel kapcsolatos tapasztalatokról szóljon.

- Milyen volt jegyzőnek, szóvivőnek, időfelelősnek, illetve feladatmesternek lenni?

Képtárlátogatás

A gyerekeknek az a feladatuk, hogy körbejárják az osztályt a csoportjukkal, és értékeljék a többi csoport munkáját. (Fiúk a másik fiúcsoport munkáját, majd a lánycsoportok munkáját, s fordítva.) Az elkészült poszterek kikerülhetnek a falra, mintha festmények lennének. Az asztalon, a földön is maradhatnak a munkák. Odatehetünk melléjük egy-egy értékelő lapot, ezekre minden csoport lejegyezheti az adott munkával kapcsolatos megjegyzéseit.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: információk felidézése és összekapcsolása a meglévőkkel, irányított megfigyelés több szempont szerint, saját vélemény kifejezésre juttatása, együttműködés, kreatív írás, információk kritikai feldolgozása

MÓDSZEREK: kifejezések gyűjtése saját élmények alapján, csoportban

ESZKÖZÖK: 4 db csomagolópapír, csoportonként színes vastagfilc, gyurmaragasztó, szerepkártyák (l. a modul végén)

2. Beszélgetőkör – Barát, barátság

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK:

Feladatszervezés: Beszélgetőkörben ülünk le a gyerekekkel. Az alábbiakban felsorolt kulcskérdések alapján beszéljünk a barátságról.

Kulcskérdések: Mit jelent a barát szó? Lehetsz-e barátja valakinek, akit nem szeretsz? Vajon lehettek-e barátok azzal a társatokkal, akivel alig beszélgettek? Lehetnek-e barátok azok, akik veszekszenek? Lehet, hogy valakinek nincs barátja? Milyen érzései lehetnek annak, akinek nincs barátja? Tudtok-e mindenkiel barátkozni? Kik a barátaid (társak, szomszédok, állatok, felnőttek...)? Mit gondolsz, a barátod barátja lehet a te barátod is? Hogyan születik egy barátság?

3. Pókhálóábra

Milyen egy jó barát? ~ Ellenségeskedés

TERVEZETT IDŐ: 25 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK:

A PÓKHÁLÓÁBRA a fürtábra egyszerűbb változata. Olyan grafikai szervező, amely egy „hívószóhoz” társított gondolatok, információk, jelentések összegyűjtését és rögzítését segíti. Minden, a „hívószóról” eszünkbe jutó gondolatot a megadott szóhoz vagy kifejezéshez társítunk, nem gondolkodunk azon, hogy logikai kapcsolatokat vagy alá-fölérendeltségi viszonyt keressünk a felírt kifejezések között.

Feladatszerzés: A jelentésteremtésre alkalmas feladat során a gyerekek párokban dolgoznak. Az ennek a feladatnak a megoldására kijelölt gyerekekből a következő módon alkothatunk párokat:

- úgy, hogy kiszóljuk mindannyiukat és szimpátia alapján választanak maguknak párt vagy
- felírjuk két különböző színű papírra az általunk már kiválasztott gyerekek nevét.

A páralkotás szempontja: egy gyengébb és egy jobb képességű gyerek alkosson párt.

Két kosárkába tesszük a neveket. Játékos módon kiválasztunk egy kisgyereket a nevek párosával való kihúzására. A párok leülnek egy asztalhoz vagy a terem valamelyik részében. Az lesz a feladatuk, hogy a *Milyen egy jó barát?* kérdésre és az *Ellenségeskedés* szóról egymást segítve leírjanak annyi szót, kifejezést, amennyi az adott idő alatt lehetséges.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: irányított megfigyelés, véleményalkotás, egyszerű érvek megfogalmazása

MÓDSZEREK: beszélgetés, kreatív írás

ESZKÖZ: csomagolópapír, szó- és kifejezéskártyák, filctollak

Lehetséges megoldás

Jóindulatú.
Segít, ha bajban vagyok.
Emberszerető
Szövetséget lehet vele kötni egy ügyben (lányok megráfálása).
Olyan, mintha a testvérem lenne.
A barátok rokonszenvesek egymásnak.
Szimpatikus.

MILYEN EGY JÓ BARÁT?

Régen kenyeres pajtásnak is hívták.
Én cimborának hívom.
Ha nagyon jóban vannak, akkor puszipajtások.
Apu a jó barátját komának hívja.
A nagyok havernak nevezik egymást.
A katonáknál bajtársnak hívják egymást.

ELLENSÉGESKEDÉS

Békétlenség, széthúzás, súrlódás, halálos ellensége valaki valakinek, villongás, összekülönbözés, neheztelés, marakodás, konfliktus, veszekedés, esküdt ellenségek, széthúzás

4. A pókhálóábra megbeszélése – reflektálás

TERVEZETT IDŐ: 10 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓ:

- a) Két nagy csomagolópapírra írjuk fel a gyerekek megoldásait. Hívjuk fel a figyelmet, hogy ami már elhangzott, azt ne ismételjék újra. A fontos kifejezéseket készítsük el papírcsíkokra, s ha a gyerekek nem mondják, tegyünk javaslatot arra, hogy felkerüljenek. Indokoltassunk, s mi is indokoljunk vagy kérjük meg őket, magyarázzák meg, miért tettük fel vajon az általunk javasolt kifejezéseket?
- b) Milyen munkamegosztással dolgoztak a gyerekek? Segítették-e egymás munkáját? Szóhoz jutott-e mindkettőjük?

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: egyszerű érvek megfogalmazása, információk kritikai feldolgozása

MÓDSZEREK: beszélgetés

ESZKÖZ: csomagolópapír, szó- és kifejezőkártyák, filctollak

II. JELENTÉSTEREMTÉS

1. Beszélgetőkör – ráhangolódás

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: Beszélgetőkörben ülve mutassuk meg a gyerekeknek az alábbi szólásokat és közmondást. Kérjük meg őket, hogy mondják el a véleményüket a szólásokról és a közmondásról.

- Egész életre szóló barátság.
- Kutya-macska barátság.
- Két dudás nem fér meg egy csárdában.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: információk felidézése és összekapcsolása a meglévővel, szókincsbővítés, saját vélemény kifejezésre juttatása, együttműködés

MÓDSZEREK: beszélgetés

ESZKÖZ: szólások és közmondás papírcsíkon

2. Olvasókártya – jelentésteremtés

TERVEZETT IDŐ: 30 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK:

1. Az Olvasókártya használatának ismertetése. Egy példán mutassuk be (egy előző történet alapján), hogyan lenne célszerű használni.

MÓDSZERTANI AJÁNLÁS: Az Olvasókártya egyfajta interakció a szerző és az olvasó, a tanító és a gyerekek, esetleg maguk a tanulók között. Célja, hogy a gyerekekben kialakuljon az olvasottakra való reflektálás szokása. Nem az olvasottak rövid ismertetésére szolgál, hanem az olvasói vélemények, észrevételek, gondolatok írásban való rögzítésére.

Minden kártyán célszerű külön helyet kijelölni a kérdésre adott válasznak és az indoklásnak. Így a tanulók kritikai gondolkodását fejlesztve arra ösztönözzük őket, hogy ne csak a véleményüket fogalmazzák meg, hanem azt indokolják is meg, támasszák alá megfelelő érvekkel.

A legfontosabb azonban az, hogy a kisiskolás megértse, nem ezek a válaszok jelentik az olvasás végső célját, épp ellenkezőleg: ezeken túl kezdődik az olvasmányélmény feltárása.

A kérdések egyes szám első személyben való megfogalmazása nem véletlen. Azt szeretnénk, ha egy idő után a gyerekek a tanítói irányítástól függetlenül is feltennék maguknak ezeket a kérdéseket olvasás közben vagy utána.

2. A *Mi padunk* c. történet hangos bemutató olvasása. (Tanítói vagy lehet egy jól olvasó kisgyereké is.)

3. A gyerekek a pókhálóábra készítése során alkotott párokban dolgozzanak. Készítsünk a történethez megfelelő számú olvasókártyát. Lehetnek azonos kérdések is a vélemények ütköztetésére. Húzzanak a párok egy-egy kártyát. Beszéljék meg a kérdésre adandó választ, majd saját munkamegosztásuk alapján a füzetükbe, a történet címének felírása után írják le a gondolataikat.

A megoldások kerülhetnek csomagolópapírra, az arra felírt történetcím köré felragasztva gyurmaragasztóval. Járjunk körbe a gyerekek között, a párok munkáját segítő kérdésekkel lendítsük előre, ha készen vannak, beszéljünk meg velük a megoldást, gyurmaragasztóval helyezték a kártyájukat a csomagolópapírra.

Az idő lejártá után néhány kérdést beszéljünk meg közösen az osztállyal.

Példa az olvasókártyára:

Mi okozta a történetben a problémát?

Válasz: *Az, hogy...*

Indoklás: *Azért, mert...*

További kérdések a *Mi padunk* c. történet olvasókártyáihoz:

Aggódtam-e a történet befejezése miatt?

Mit tennék másképp, ha én lennék Bálint/Olivér/Kata helyében?

Ugyanezt tettem volna a történetben, mint Bálint/Olivér/Kata?

Tudtam-e azonosulni valamelyik szereplővel? Kivel? Miért? Mi a közös bennünk? Miben különbözünk?

Emlékeztetett-e valamelyik szereplő valakire, akit ismerek? Kire? Miben hasonlítanak? Miben különböznek?

Mit tanultam a szereplők tetteiből, gondolataiból?

Hitelesek voltak-e a szereplők? Miért igen? Miért nem?

Fontos volt-e a helyszín a történet szempontjából?

Melyik szereplő volt a legrokonszenvesebb/legellenszenvesebb?

Milyen gyerek volt ő? Miért volt rokonszenves/ellenszenves?

Olvassuk fel hangosan a történetet az egész osztálynak.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: szövegösszefüggés megteremtése önállóan

MÓDSZEREK: bemutató olvasás, kreatív írás

ESZKÖZ: csomagolópapír, olvasókártyák (l. a modul végén), szöveg (l. a modul végén)

3. Történettérkép – Történetkeret

TERVEZETT IDŐ: 25 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK:

1. Előkészítés

4-6 fős csoportokban dolgozunk tovább. Készítsünk az asztalokra névsortáblákat, négy különböző színű papírra. A csoportalkotást előzetesen az órára való készüléskor már tegyük meg. Ezekben a heterogén csoportokban az előző páros munka mintájára legyen 2-2 (3-3) jó képességű és ugyanennyi lassabban haladó kisgyerek. A gyerekek a névtábláknak megfelelően üljenek le az asztalokhoz vagy vonuljanak félre egy-egy sarokba. 2-2 (3-3) csoport ugyanazt a feladatot végzi. A lefordított szerepkártyák közül húzva legyen a csoportban: SZÓVIVŐ, JEGYZŐ és IDŐFELELŐS is, de FELADATMESTER és CSENDKAPITÁNY mindenképpen.

II/3.1**CSENDKAPITÁNY**

Figyelmeztessd a társaidat, ha túl zajosak!

2. A. Történettérkép

A csoportok egy lapot kapnak, melyen a történetre vonatkozó címszavak szerepelnek. A feladatuk az, hogy kitöltsék a lapot. A kulcskifejezések megfogalmazásakor először soroljunk fel néhányat, és kérjük meg a gyerekeket, hogy ennek alapján válasszák ki a szerintük megfelelőket. Kellő gyakorlat után már önállóan kérjük tőlük ezek megfogalmazását.

II/3.2. A.**A mi padunk**

Helyszín:

Szereplők:

Főszereplő:

Problémafelvetés:

Első fontos esemény:

Második fontos esemény:

Harmadik fontos esemény:

Negyedik fontos esemény:

Ötödik fontos esemény:

A történet megoldása:

A történet kulcskifejezései:

Lehetséges megoldás

Helyszín: a játszótér

Szereplők: Olivér, Bálint, Kata, fiú- és lánycsapat

Főszereplő: Olivér

Problémafelvetés: Kata elfoglalta a fiúk padját.

Első fontos esemény: Bálint Olivért bízta meg a pad megfigyelésével.

Második fontos esemény: Olivér rendszeresen figyelte a padot.

Harmadik fontos esemény: Kata megelőzte a fiúkat, és birtokba vette a padjukat.

Negyedik fontos esemény: Olivér beszélgetni szeretne Katával.

Ötödik fontos esemény: Olivér kötekedni kezd Katával.

A történet megoldása: Kata átült a barna padra.

A történet kulcskifejezései: a fiúk piros padja, Olivér a pad őrzője, Kata megelőzi Olivért, Olivér dühös, Olivér beszélgetni szeretne Katával, Kata nem válaszol, Olivér kötekedni kezd, Kata átköltözik a barna padra.

2. B. Történetkeret

A csoportok egy lapot kapnak, melyen a történettel kapcsolatos hiányos mondatok szerepelnek. A feladatuk az, hogy egészítsék ki a mondatokat.

1. fl.

II/3.2. B.

Egészítsd ki a mondatokat *A mi padunk* című történet alapján!

A történet játszódik.

Az egyik szereplő, aki

Egy másik szereplő, aki

A problémát az okozza, hogy

Ezután

A probléma úgy oldódik meg, hogy

A történet úgy ér véget, hogy

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: kérdésekre adekvát válaszok írása, szereplők közötti viszony és beszédmód azonosítása, vázlatkészítés

MÓDSZEREK: kérdésekre válaszadás, szövegkiegészítés

ESZKÖZ: csomagolópapír, feladatlapok

III. REFLEKTÁLÁS

1. Szerepháló

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: Ez a technika a szereplők közötti viszonyok különböző értelmezési lehetőségeinek megfontolására, megbeszélésére és bemutatására alkalmas drámapedagógiai eljárás. Ebben a tanulók életképszerűen, gesztusokkal és tekintetjátékot alkalmazva, a teret felhasználva, de mozdulatlan képet alkotnak a szereplők egymáshoz való viszonyáról. A reflektálás szakaszában, összefoglalásként alkalmazzuk.

- Amikor először mutatjuk meg a gyerekeknek, akkor célszerű az irányításunkkal az egész osztálynak együtt dolgozni. Ekkor minden kapcsolatot, beállást vitassunk meg közösen.
- Később csoportokban is alkalmazható. Sőt, el is mozdíthatjuk a hálót. Megvizsgálhatjuk, hogy egy-egy szereplő hol helyezkedik el benne a történet elején, hogyan változik a helye a történet folyamatában és hol foglal helyet a történet befejezésekor.
- A szerephálót fokozatosan építjük fel, először a főbb szereplők helyét, mozdulatait és tekintetét állítsuk be, majd bővítjük a többi szereplővel.
- Szerephálót készíthetünk csomagolópapírra a neveket és a viszonyokat jelölő kártyák segítségével is, egyénilig, párban vagy csoportban.
- A megoldásokat hasonlítsuk össze, beszéljük meg.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: szereplők közötti viszony és beszédmód azonosítása, a szereplők közötti viszonyok grafikus ábrázolása

MÓDSZEREK: drámajáték

ESZKÖZ: csomagolópapír

IV. RÁHANGOLÓDÁS

IRÁNY AFRIKA!

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: Ötletroham. Gyűjtsünk össze minél több gondolatot a SZAKEMBER szóval kapcsolatosan. A táblára írjuk fel a gondolatokat.

Megvalósíthatjuk úgy is ezt a feladatot, hogy minden gyereknek adunk egy papírcsíkot. Feladatuk az, hogy írják rá azt a kifejezést, ami eszükbe jut ennek a szónak a hallatán. Ezután felolvashatunk néhányat, a többit a szó köré gyurmáragasztóval kитеhetik a gyerekek. Felhasználhatjuk ezután írástechnikai feladatoknál, anyanyelvi tapasztalatszerzés folyamatában (abc, szótagolás stb.).

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: önálló szövegalkotás, korábbi ismeretek mozgósítása

MÓDSZEREK: kifejezések gyűjtése saját élmények alapján csoportban

ESZKÖZ: csomagolópapír, papírcsík, filctoll, szókérték

V. JELENTÉSTEREMTÉS

TERVEZETT IDŐ: 25 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: Két heterogén csoportot alkossunk. Két különböző színű papírlap kiválasztásával alakuljanak meg a csoportok, s a terem két sarkában helyezkedjenek el. Minden csoportnál legyen csomagolópapír és színes filctoll. A szerepkártyák közül húzva, legyen a csoportban: SZÓVIVŐ, JEGYZŐ, IDŐFELELŐS, CSEND-KAPITÁNY és FELADATMESTER. Az A jelű csoportnál, ha egy gyerek felolvasását szeretnénk, akkor kérjük fel a kiválasztott kisgyereket a felolvasásra, elismerő szavakkal. (Ti. hogy miért őt kértük, olvassa fel a történetet a társainak, így motiválva többieket.)

Mindkét csoport kérdése (a táblára is feltehetjük):

Hogyan lehet egy szakember hasznára egy csoportnak?

A csoport: önállóan olvassa el az *Irány Afrika!* című történetet. Az a feladatuk, hogy keressék meg az olvasmány alapján arra a kérdésre a választ, hogy a három szakember (dzsungelkutató, autóversenyző, úrhajós), ha egy csoportba kerülnek, hogyan lehetnek egymás hasznára.

B csoport: Ők nem az olvasmány alapján, hanem saját elgondolásuk szerint gyűjtsenek ötleteket arra vonatkozóan, hogy a három szakember (dzsungelkutató, autóversenyző, úrhajós) hogyan lehetne egymás hasznára. Ezt követően olvassák el az olvasmányt.

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: önálló szövegalkotás, korábbi ismeretek mozgósítása, új és meglévő ismeretek viszonyának tudatosítása

MÓDSZEREK: kifejezések gyűjtése saját élmények, ismeretek alapján csoportban

ESZKÖZ: csomagolópapír, feladatlap, filctoll, szöveg (l. a modul végén)

VI. REFLEKTÁLÁS

FOGALOMTÁBLA

TERVEZETT IDŐ: 20 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: A fogalomtábla az információk összehasonlításának, vizuális megjelenítésének hatásos eszköze lehet a szövegfeldolgozó tanórák mindhárom fázisában (ráhangolódás, jelentésteremtés, reflektálás). A fogalomtábla segíti a tanulókat abban, hogy ismereteiket felidézzék, rendszerezzék. Használhatják lényegkiemelésre, összefüggések megkeresésére, elemzésére, ok-okozati kapcsolatok feltárására, több dolog, téma vagy fogalom azonos szempontok szerinti összehasonlítására.

Az eljárás egyik lehetősége, amikor az új vagy kevésbé ismert fogalom jegyeit a már ismert fogalom jegyeivel hasonlítjuk össze, illetve amikor néhány fogalom jellemzőit kell megkeresni egy szövegből. Az eljárás menete:

1. Foglaljuk táblázatba a vizsgálandó szempontokat vagy kérjünk javaslatot diákjainktól arra, milyen szempontokból vizsgáljuk meg a fogalmakat!
2. Ezek után a tanulók töltsék ki a táblázatot előzetes tudásuk vagy a megadott szöveg elolvasása és vizsgálata alapján!
3. Vessék össze az elkészült munkákat párban, kiscsoportban vagy az egész osztály bevonásával!
4. Mutassák ki az esetleges eltéréseket, keressék meg az eltérések okát!
5. Végeztessük el az esetleges javításokat, kiegészítéseket!

Bármely korcsoportban sikeresen alkalmazható. Egyszerűbb formája az, amikor a tanár előre elkészített táblázatán a tanulóknak csak plusz és mínusz jeleket kell alkalmazniuk aszerint, hogy a megadott fogalomra jellemző-e vagy sem a megjelölt szempont.

A jelen óra menetében:

Frontális munkában a két csoport munkája után – közös megbeszélést követően – töltsük ki a táblázatot a táblán, csomagolópapíron vagy írásvetítő fólián.

2. fl.
↓

VI.

Töltsd ki a táblázatot *A mi padunk* és *Irány Afrika!* című történetek alapján!

	Szereplők	Események	Helyszínek	Idő
A mi padunk				
Irány Afrika!				

Lehetséges megoldás

	Szereplők	Események	Helyszínek	Idő
A mi padunk	Olivér, Bálint, Kata, fiúcsapat,	Olivért megbízza Bálint a pad őrzésével. Kata elfoglalja a fiúk padját. Olivér kötekedik Katával. Kata a barna padra költözik a lányokkal.	játszótér	délután 3 óra
Irány Afrika!	Balázs, Olivér, Bálint, Peti, Gyuri bácsi	Balázs, Bálint, Olivér, Peti a parkban játszanak. Közben beszélgetnek. Balázs Afrikába készül dzsungelkutatónak, Peti autóversenyző akar lenni. Olivér dinoszauruszcsontokat akar keresni. Peti úrhajós lesz. Dzsungelharcot játszanak. Lekaszabolták a szúrós növényeket. Gyuri bácsi leszidta őket.	játszótér	délután

KIEMELT KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK: kulcsszógyűjtés, együttműködés

MÓDSZEREK: kifejezések gyűjtése saját élmények alapján, csoportban

ESZKÖZ: csomagolópapír, feladatlap

VII. ÉRTÉKELÉS

TERVEZETT IDŐ: 10 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓK: Kérjük meg a gyerekeket, hogy egészítsék ki a mondatokat. Alternatív megoldásként felajánlhatjuk az eddig alkalmazott, ábrás értékelőlapokat is. Ki-ki kedve szerint töltsé ki valamelyiket.

ESZKÖZ: egy előre elkészített értékelőlapocskát minden tanulónak

VII. B)

Kíváncsi vagyok a véleményedre! Fejezd be a megkezdett mondatokat!

MELLÉKLETEK

I/1B)

JEGYZŐ Írd le a közösen elfogadott gondolatokat!	SZÓVIVŐ Mondd el az osztálynak a csoportban megfogalmazott gondolatokat!
IDŐFELELŐS Figyelj arra, hogy időben elkészüljetek a feladattal!	FELADATMESTER Figyelj arra, hogy mindenki megértse a feladatot! Figyelmeztess a társaidat, ha attól eltérnek!

II/2.

A MI PADUNK

A játszótér egyetlen piros padjánál találkozunk a fiúkkal mindennap, pontban három órakor. Innen jól lehet látni, mi történik a téren. A lányok is a piros padot szemelték ki. Nagyon helytelenül. A fiúkkal úgy döntöttünk, ha kell, az életünk árán is megvédjük a MI padunkat. Bálint, a legjobb barátom engem szemelt ki a pad állandó megfigyelőjének.

– Te laksz a legközelebb a padhoz, Olivér. Csak ki kell nézned az ablakon.

– És mi van akkor, amikor iskolában vagyok, alszom, a tévét nézem, amikor fürdöm vagy a konyhában vagyok?

– Ugyan már! Ők is járnak iskolába, tévét is néznek, fürdeni meg biztosan sokkal többet fürdenek, mint te. A lányok már csak ilyenek – tette hozzá Bálint meggyőzően.

Még az asztalomat is úgy fordítottam, hogy tanulás közben is rálássak a padra.

Általában én szoktam elsőként érkezni délután, a múltkor azonban Kata megelőzött. Mindenféle vacak holmit rakott a padra. Nagyon dühös lettem. Nem tudtam, mitévő legyek. „Csak nem verekedhetek egy lánnyal?” – gondoltam. Végül leültem mellé, és beszélgetni kezdtem vele.

– Mikor jönnek már a barátnőid?

Néma csend.

– Meddig akarsz itt ücsörögni?

Kata úgy tett, mintha ott sem lennék.

– Mit akartok játszani?

Néma csend.

– Figyelj, ha a focipályát véletlenül tollasozásra használjátok, akkor mi véletlenül bokán találunk rúgni titeket.

Néma csönd.

– Mi bajod van? Már az sem tetszik, ha az ember beszélget veled?

Ez bevált. Kata felpattant, és átköltözött az egyik barna padra. Mire a fiúk megérkeztek, a lányoknak már csak hűlt helyük volt a téren.

II/2.

Mi okozta a történetben a problémát?

Válasz: *Az, hogy...*

Indoklás: *Azért, mert...*

Aggódtam-e a történet befejezése miatt?

Válasz:

Indoklás: *Azért, mert...*

Mit tennék másképp, ha én lennék Kata helyében?

Válasz:

Indoklás: *Azért, mert...*

Mit tennék másképp, ha én lennék Olivér helyében?

Válasz:

Indoklás: *Azért, mert...*

Melyik szereplő volt a legrokonszenvesebb?

Válasz:

Indoklás: *Azért, mert...*

Melyik szereplő volt a legellenszenvesebb?

Válasz:

Indoklás: *Azért, mert...*

Tudtam-e azonosulni valamelyik szereplővel? Kivel? Miért?

Válasz:

Indoklás (Mi a közös bennünk? Miben különbözünk?):

II/3. 1

CSENDKAPITÁNY

Figyelmeztess a társaidat, ha túl zajosak!

II/3.2. A

A mi padunk

Helyszín:

Szereplők:

Főszereplő:

Problémafelvetés:

Első fontos esemény:

Második fontos esemény:

Harmadik fontos esemény:

Negyedik fontos esemény:

Ötödik fontos esemény:

A történet megoldása:

A történet kulcskifejezései:

II/3.2. B

1. fl.

Egészítsd ki a mondatokat *A mi padunk* című történet alapján!

- A történet játszódik.
- Az egyik szereplő, aki
- Egy másik szereplő, aki
- A problémát az okozza, hogy
- Ezután
-
- A probléma úgy oldódik meg, hogy
- A történet úgy ér véget, hogy
-

V.

IRÁNY AFRIKA!

Az ablakon át adtam ki a kedvenc bolyhos takarómat Balázsnak, nehogy valaki észrevegye. A pokróc azért kellett, hogy a pad támlájára hajtva, két bottal kitámasztva sátrat építsünk. Balázs ugyanis elhatározta, hogy Afrikában lesz dzsungelkutató, és sátorral járja be az ismeretlen vidéket.

– Afrika már nem is ismeretlen – vélekedett Bálint.

– Igenis még sok olyan része van, ahová én fogok először eljutni – vitatkozott vele Balázs.

Peti felajánlotta, hogy elviszi autóval a sivatagon keresztül, a dzsungel bejáratáig. Ő ugyanis autóversenyző lesz, és a sivatagon fog keresztül-kasul száguldozni.

Nekem nem jutott semmi az eszembe.

Elkezdődött a dzsungelharc. A park szélébe ültetett szűrős növényzet bánta, mert a sátoztartó botokkal kaszaboltuk le a bokrokból kikémlelő ellenséget. Amikor elfáradtunk, újra felállítottuk a sátrat.

– Én a dinoszauruszok csontjait fogom keresni a nagyvilágban. Persze, ha ti Afrikába mentek, kezdhetem én is ott a kutatómunkát.

Bálint még nálam is nagyobb gondban volt, ő ugyanis úrhajós szeretett volna lenni. Jó sokáig törte a fejét, aztán vigyorogni kezdett, és kívágta:

– Tudjátok, mit? Ha eljutok az űrbe, csinállok egy csomó fotót azokról a helyekről, ahová menni akartok. Egy igazi úrhajósnek olyan szuper fényképezőgépe van, ami még a dinoszauruszcsontokat is érzékeli.

Felfedező utunknak Gyuri bácsi dörgő hangja vetett véget:

– Vandálok! Miért kellett ezeket a szép bokrokat letiporni?

– Szegény Gyuri bácsi – suttogta Peti tettetett sajnálkozással –, már olyan öreg, hogy nem tudja megkülönböztetni a bokrokat a dzsungeltől.

Úgy röhögünk, hogy a sátor ránk szakadt.

V/A, B

SZAKEMBER	Tevékenység, amivel a többiek hasznára lehet
DZSUNGELKUTATÓ	
AUTÓVERSENYZŐ	
ŰRHAJÓS	

VI.

2. fl. Töltsd ki a táblázatot *A mi padunk* és az *Irány Afrika!* című történetek alapján!

	Szereplők	Események	Helyszínek	Idő
A mi padunk				
Irány Afrika!				

VII. A)

Értékelj a történetet!

IZGALMAS	HUMOROS	TANULSÁGOS
		

VII. B)

Kíváncsi vagyok a véleményedre! Fejezd be a megkezdett mondatokat!

1. A legfontosabb dolog, amit megtanultam:
2. Ami a leginkább tetszett:
3. Ami leginkább problémát okozott:
4. Akitől a legtöbbet tanultam:
5. Amit még szeretnék tudni:

ANYANYELVI TAPASZTALATSZERZÉS

A MI PADUNK CÍMŰ OLVASMÁNYHOZ KAPCSOLÓDÓAN

2×45 PERC

KÉSZÍTETTE: KECSKEMÉTHYNE MEZŐSI ANNAMÁRIA
KOMASÁG MARGIT

A FELDOLGOZÁS MENETE

I. RÁHANGOLÓDÁS

A SZÖVEG FELIDÉZÉSE

1. Sorrendezés

TERVEZETT IDŐ: 10 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓ: Osszuk a gyerekeket 6 fős csoportokba. Adjuk oda a történet összekevert szövegdarabjait egyesével a gyerekeknek, és kérjük őket arra, hogy a részlet elolvasását követően próbálják meg kitalálni, hányadik szövegrész van náluk. Aki azt gondolja, hogy az első, az rakja le középre, aztán sorra a többiek tegyék alá a papírcsíkokat. Ha többen gondolják, hogy az ő szövegük (mondjuk a 3.), azokat a részeket rakják egymás mellé. Végül a csoport közösen alakítsa ki a helyes sorrendet.

Beszéljük meg a gyerekekkel, mi segítette őket a szövegsorrend helyes kialakításában.

KÉPESSÉGEK: a tér- és időbeli viszonyok megállapítása, rész-egész

MUNKAFORMA: heterogén csoportok

MÓDSZEREK: szöveg sorbarendezeése, megbeszélés

ESZKÖZ: szövegtártyák (l. a modul végén)

MEGOLDÁS: A gyerekek munkáját segíti az események sorrendje: a pad bemutatása, Bálint instrukciói, Olivér válasza és aggodalma, a konkrét probléma felvetése, a beszélgetés elkezdése, a csattanó.

II. JELENTÉSTEREMTÉS

A NYELVI ÉS NEM NYELVI KOMMUNIKÁCIÓ MEGFIGYELÉSE SZEREJÁTÉKKAL

1. Játsszátok el!

TERVEZETT IDŐ: 20 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓ:

A FELADAT MENETE:

- Kérjük meg az előzőleg kialakított csoportokat, hogy válasszanak SZÓVIVŐT és JEGYZŐT. A SZÓVIVŐ szerepe az lesz, hogy a csoport véleményét elmondja az osztály előtt. A JEGYZŐ írja le röviden a kérdésre adott válaszokat.
- A gyerekek olvassák fel megfelelő sorrendben, hangosan az előző feladathoz kapott szövegrészüket. Hozzon döntést a csoport, hogy melyik pár oldja meg az a), a b), illetve a c) feladatot.
- Ezt követően párokban dolgozzanak tovább a csoporttagok. A párok különböző módon készüljenek a jelenetek előadására:
 - a) A szövegnek megfelelő módon.
 - b) Kata válaszoljon Olivér kérdéseire.
 - c) Úgy játsszák el a beszélgetést, mintha barátok lennének. A párok beszéljék meg, ki melyik szereplőt alakítja a szerepjátékban, és egy-két perc alatt készüljenek fel a jelenetre.
 - A párok mutassák be a jelenetet a csoportnak.
 - Csoportmegbeszélés: a jelenetek szempontok szerinti összehasonlítása és a csoport válaszainak rövid lejegyzése:
 - Miért nem válaszolt Kata Olivérnek? Várt-e Olivér válaszokat?
 - Miben volt más ez a jelenet, mint az előző? Érdekelte-e Olivért Kata válasza? Meg kellett-e változtatni a szöveget a játék érdekében?
 - Mi változott az előzőekhez képest?
 - A szóvivők beszámolója a jegyzet alapján. Amennyiben a gyerekek nem veszik észre a hangszínből, hangsúlyokból rejlő különbségeket, irányítsuk rá a figyelmüket. Kérdezzünk rá, hogy miből következtek válaszaikra. A szóvivők valószínűleg a konkrét szerepet alakító gyerek nevéhez fogják kötni észrevételeiket. Erre is térjünk ki: mi a különbség, ha tényleg ők kerülnek ilyen helyzetbe, illetve ha csak alakítanak egy szerepet?

KÉPESSÉGEK: olvasás, szóbeli szövegalkotás, szerep szerinti beszédmód

MUNKAFORMA: heterogén csoport, pármunka, frontális

MÓDSZEREK: olvasás, szövegátalakítás, drámajáték, megbeszélés

ESZKÖZÖK: szöveg (l. a modul végén)

Megoldás

Nincs egy kizárólagos jó megoldás. Cél a nyelvi kommunikációs képességek fejlesztése és annak megfigyelése, hogy a nem nyelvi üzenetek (mozdulatok, arcjáték, hangfekvés, tempó stb.) is befolyásolják a megértést. Ha változnak a kommunikáció körülményei, szereplői vagy a cél, akkor egészen más lesz az eredmény is.

2. Meséld el!

TERVEZETT IDŐ: 20 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓ: A gyerekek az előző párokban dolgoznak tovább. Az általuk eljátszott szituáció alapján egyikük azt írja le, hogyan mesélné el a történetet Olivér a fiúknak, Kata a barátnőinek. A szövegalkotás után minden csoportból két-két különböző beszámolót olvastassunk fel. Vizsgáljuk meg, hogy miben hasonlítottak a szövegek az előadott jelenethez, és miben tértek el egymástól.

KÉPESSÉGEK: spontán szövegalkotás

MUNKAFORMA: egyéni és pármunka

MÓDSZEREK: írásbeli szövegalkotás, felolvasás, megbeszélés

Megoldási javaslatok

Hasonlóság: a történet megegyezik az eljátszottal, ugyanazok a szereplők. Eltérések: múlt időben írják le az eseményt, az a) esetben negatív vonásokat tulajdonítanak a másiknak, a szövegforma nem párbeszédes lesz, hanem elbeszélés.

3. Rövidből hosszút

TERVEZETT IDŐ: 10 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓ: A feladat célja a gyerekek nyelvérzékének, gondolkodásának fejlesztése. A tanulók egyénileg oldják meg a feladatot. A gyengébb képességű gyerekek kevesebb mondatot építsenek össze, mint társaik. Segítsük őket a munkában. Az ellenőrzés során beszéljük meg, miért ezeket a megoldásokat választották a tanulók. Vizsgáljuk meg azt is, hogyan változott a beépített mondatok szórendje az átalakítást követően: a pad piros volt – a piros pad, a játszótérnek van padja – a játszótér padja, a fiúk mindennap találkoztak – találkoztak mindennap.

KÉPESSÉGEK: logikai, kombinatorikus

MUNKAFORMA: egyéni

MÓDSZEREK: írásbeli feladatmegoldás

ESZKÖZÖK: feladatlap

1. fl.

II/3.

a) Alkoss a két rövid mondatból egy hosszút!

(Például: Ferinek van kutyája. A kutya okos. = Ferinek okos kutyája van.)

A fiúk a padnál találkoztak.

A pad piros volt.

2. fl.
↓

II/3.

Építsd tovább az előző mondatot!

(Például: Ferinek okos kutyája van. + A kutya a réten van. = Feri okos kutyája a réten van.)

A fiúk a piros padnál találkoztak.

Minden nap találkoztak.

Megoldások

a) A fiúk a piros padnál találkoztak.

b) A fiúk a játszótér piros padjánál találkoztak. A fiúk minden nap a játszótér piros padjánál találkoztak.

4. Kötőszók használata

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓ: A feladatot a gyerekek pármunkában oldják meg. Az ellenőrzés frontális munkaformában történjen. Arra vezessük rá a gyerekeket, hogy az *és* kötőszó helyett számtalan más szóval is összeköthetők a tagmondatok. A kötőszót mint nyelvi ismeretet nem tanítjuk meg a gyerekeknek.

KÉPESSÉGEK: kombinatorikus, logikai

MUNKAFORMA: pármunka, frontális

MÓDSZEREK: feladatmegoldás írásban, megbeszélés, magyarázat

ESZKÖZÖK: feladatlap

3. fl.
↓

II/4

Cseréld ki az aláhúzott szavakat az alábbiak valamelyikére!

ahol, aztán, ezért, így, végül

A fiúk a piros pad, és a lányok nem ülhetnek rá.

Olivér lakott legközelebb a térhez, és ő figyelte a padot.

Olivér lement a térre, és Kata ült a padon.

Olivér először kérdezgette Katát, és megfenyegette, és Kata átült egy másik padra.

Megoldások

Például:

A fiúk a piros pad, így a lányok nem ülhetnek rá.

Olivér lakott legközelebb a térhez, ezért ő figyelte a padot.

Olivér lement a térre, ahol Kata ült a padon.

Olivér először kérdezgette Katát, aztán megfenyegette, végül Kata átült egy másik padra.

III. REFLEKTÁLÁS

1. Válaszoljak? Ne válaszoljak?

TERVEZETT IDŐ: 15 perc

TANÍTÓI INSTRUKCIÓ: A gyerekek csoportokban oldják meg a feladatot. Találják ki a helyzetet, majd készüljenek fel az előadására. Miután a csoportok bemutatták a jelenetüket, vizsgáljuk meg, melyikben milyen értelemben használták a kérdést. Amikor ezt tisztáztuk, mondassuk el a jeleneteknek megfelelően a kérdést, és beszéljük meg, milyen hanglejtéssel kísérték a tanulók.

KÉPESSÉGEK: kérdezőtechnika, helyzethez illeszkedő hangsúly és hanglejtés

MUNKAFORMA: heterogén csoport

MÓDSZEREK: szituációalkotás, drámajáték, megbeszélés

ESZKÖZÖK: feladatkártya

III/1.

Válaszoljak? Ne válaszoljak?

Találjatok ki egy jelenetet, amelyben az alábbi kérdés elhangozhatna.

Meddig akarsz maradni?

Megoldás

Például:

Egy anya a kislányával a játékboltban van. Az anya sietne, de a kislány még maradni szeretne.

– Meddig akarsz maradni? – kérdezi az anya türelmetlenül.

Huba barátjához indul játszani. Édesanyja megkérdezi:

– Meddig akarsz maradni?

Marcsi a barátnőivel nevetgél a szobájában. Nővére folyamatosan piszkálja őket, megjegyzéseket tesz rájuk.

Marcsi dühös lesz:

– Meddig akarsz maradni?

MELLÉKLETEK

I/1.

A játszótér egyetlen piros padjánál találkozunk a fiúkkal mindennap, pontban három órakor. Innen jól lehet látni, mi történik a téren. A lányok is a piros padot szemelték ki. Nagyon helytelenül. A fiúkkal úgy döntöttünk, ha kell, az életünk árán is megvédjük a MI padunkat. Bálint, a legjobb barátom engem szemelt ki a pad állandó megfigyelőjének.

– Te laksz a legközelebb a padhoz, Olivér. Csak ki kell nézned az ablakon.
– És mi van akkor, amikor iskolában vagyok, alszom, a tévét nézem, amikor fürdöm vagy a konyhában vagyok?

– Ugyan már! Ők is járnak iskolába, tévét is néznek, fürdeni meg biztosan sokkal többet fürdenek, mint te. A lányok már csak ilyenek – tette hozzá Bálint meggyőzően.
Még az asztalomat is úgy fordítottam, hogy tanulás közben is rálássak a padra.

Általában én szoktam elsőként érkezni délután, a múltkor azonban Kata megelőzött. Mindenféle vacak holmit rakott a padra. Nagyon dühös lettem. Nem tudtam, mitévő legyek. „Csak nem verekedhetek egy lánnyal?” – gondoltam. Végül leültem mellé, és beszélgetni kezdtem vele.

– Mikor jönnek már a barátnőid?
Néma csend.
– Meddig akarsz itt ücsörögni?
Kata úgy tett, mintha ott sem lennék.
– Mit akartok játszani?
Néma csend.
– Figyelj, ha a focipályát véletlenül tollasozásra használjátok, akkor mi véletlenül bokán találunk rúgni titeket.

Néma csend.
– Mi bajod van? Már az sem tetszik, ha az ember beszélget veled?
Ez bevált. Kata felpattant, és átköltözött az egyik barna padra. Mire a fiúk megérkeztek, a lányoknak már csak hült helye volt a téren.

II/1.

Játsszátok el a szöveg alábbi részét!

Általában én szoktam elsőként érkezni délután, a múltkor azonban Kata megelőzött. Mindenféle vacak holmit rakott a padra. Nagyon dühös lettem. Nem tudtam, mitévő legyek. „Csak nem verekedhetek egy lánnyal?” – gondoltam. Végül leültem mellé, és beszélgetni kezdtem vele.

– Mikor jönnek már a barátnőid?

Néma csend.

– Meddig akarsz itt ücsörögni?

Kata úgy tett, mintha ott sem lennék.

– Mit akartok játszani?

Néma csend.

– Figyelj, ha a focipályát véletlenül tollasozásra használjátok, akkor mi véletlenül bokán találunk rúgni titeket.

Néma csend.

– Mi bajod van? Már az sem tetszik, ha az ember beszélget veled?

Ez bevált. Kata felpattant, és átköltözött az egyik barna padra. Mire a fiúk megérkeztek, a lányoknak már csak hűlt helye volt a téren.

.

II/3.

1. fl. a) Alkoss a két rövid mondatból egy hosszút!

(Például: Ferinek van kuttyája. A kutya okos. = Ferinek okos kuttyája van.)

A fiúk a padnál találkoztak.

A pad piros volt.

II/3.

2. fl. Építsd tovább az előző mondatot!

(Például: Ferinek okos kutyája van. + A kutya a réten van. = Feri okos kutyája a réten van.)

A fiúk a piros padnál találkoztak.

Mindennap találkoztak.

.....

.....

II/4

3. fl. Cseréld ki az aláhúzott szavakat az alábbiak valamelyikére!

ahol ◦ aztán ◦ ezért ◦ így ◦ végül

A fiúk a piros pad, és a lányok nem ülhetnek rá.

Olivér lakott legközelebb a térhez, és ő figyelte a padot.

Olivér lement a térre, és Kata ült a padon.

Olivér először kérdezgette Katát, és megfenyegette, és Kata átült egy másik padra.

III/1.

Találjatok ki egy jelenetet, amelyben az alábbi kérdés elhangozhatna.

Meddig akarsz maradni? (Válaszoljak? Ne válaszoljak?)

Meddig akarsz maradni? (Válaszoljak? Ne válaszoljak?)

Meddig akarsz maradni? (Válaszoljak? Ne válaszoljak?)